4 Feb 1918

PRÁVO SMĚNEČNÉ

RAKOUSKÉ.

SEPSAL

Dr. HEŘMAN ŠIKL.

ČÁST PRVÁ.

SEMINÁRNÍ KNIHOVNA
Judiciál. oddělení
PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERSITY

V PRAZE.
BURSÍK & KOHOUT,
KNIHKUPCI C. K. ČESKÉ UNIVERSITY A ČESKÉ AKADEMIE CÍS. FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

JEHO EXCELLENCI

JUDru ANTONÍNU RYTÍŘI RANDOVI,

komturu řádu Františka Josefa s hvězdou, rytíři řádu železné koruny III. třídy a majiteli rakousko-uherského čestného znaku pro umění a vědu, komandéru rusk. řádu sv. Stanislava, čestnému doktoru university Bononské a Krakovské, řádnému členu kr. české Společnosti nauk v Praze, řádnému členu a předsedovi I. třídy Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze a řádnému členu Akademie umění v Krakově, členu society de législation comparée v Paříži, členu panské sněmovny a říšského soudu, Jeho Veličenstva skutečnému tajnému radovi, c. k. ministrů,

v hluboké úctě připsáno.

OBSAH ČÁSTI PRVÉ.

ÚVOD.

Str.

§ 1. **Přehled dějinný.** Směnka původní, ústní a listinná; směnka vlastní a tratta; skontrace (perioda prvá). Směnka s indossamentem (perioda druhá). Směnka jako skriptura (perioda třetí). Zákonodárství, zvláště rakouské. Nový německo-rakouský směnečný řád. Snahy nejnovější 1

§ 2. **Literatura** 16

§ 4. **Pojem a prameny rak. směnečného práva.** Prameny hlavní a podpůrné 19

§ 4. **Mezinárodní právo směnečné.** Způsobilost k směnkám; formální náležitosti směnečné; právní účinky směnečných prohlášení; modality splnění; jednání směnečná 21

HLAVA I.

§ 5. **Způsobilost k směnkám.** Způsobilost k právům a k právním činům; způsobilost aktivní a passivní; práva cizí 26

HLAVA II.

§ 6. **Právní povaha směnky.** Soukromoprávný peněžitý závazek; listina dispositivní; skriptura, a sice papír indossovatelný. Druhy směnky. Směnka zakladní a další prohlášení směnečná. Závazky přímé a nepřímé. Diligence. Formální platnost směnky. Osoby směnečně nezavázané. Právo a legitimace 29

HLAVA III.

§ 7. **Forma a obsah směnky. Pravidla všeobecná.** Forma; písmo; obsah; výklad. Podstatné náležitosti. Doložky vůbec. Doložky přípustné, zvláště doložka valutní a úhradní. Doložky, které působí neplatnost směnky. Doložky, které platí za nedoložené 35

§8. **Místo podstatných náležitostí směnky základní.** Kontext 42

Str.

§ 9. **Jednotlivé podstatné náležitosti základní směnky co do obsahu.** Označení jako směnka; suma peněžitá; osoby směnky základní: podpis vystavovatele, pojmenování remittenta (tratta na vlastní řad), pojmenování trassata (vydaná vlastní směnka na vlastní řad; doba a místo vystavení základní směnky; doba a místo splatnosti: směnky splatné určitým dnem, v určité době po vystavení, na trh anebo veletrh, na viděnou, určitý čas po viděné; domicil; domiciliat. Cizí práva 44

§ 10. **Akcept.** Pojem, forma. Akcept obmezený. Cizí práva 62

§ 11. **Indossament.** Pojem, forma. Blankoindossament. Prokuraindossament. Cizí práva 68

§ 12. **Aval.** Pojem, forma. Cizí práva 72

§ 13. **Čestný akcept.** Pojem, forma. Podpůrná adressa. Cizí práva . . . 74

§ 14. **Spoluvystavení směnečných závazků.** Spoluvystavitelé, spoluakceptanté, spoluindossanté, spoluavalisté 76

HLAVA IV.

§ 15. **Duplikáty.** Pojem, účel. Poznámka depositní, depositář. Cizí práva 77

§ 16. **Opisy.** Pojem, účel. Poznámka depositní. Cizí práva 81

HLAVA V.

§ 17. **Právní povaha a forma protestu.** Pojem. Druhy. Osoba úřední. Protestant. Protestat. Výkon protestu, místo, doba. Jednání protestní. Listina protestní, náležitosti. Rejstřík protestní. Cizí práva 84

ZKRATKY:

AC = Entscheidungen zum Handelsgesetzbuche von Dr. Adler und Dr. Clemens.
Adler = Das öst. Wechselrecht, 1904.
Bettelheim = Das internat. Wechselrecht Öst., 1904.
Bernstein = Allg. d. und öst. Wechselordnung, 1898.
Canstein = Lehrbuch des Wechselrechtes, 1890.
Cosack = Lehrbuch des d. bürg. Rechtes, 4. vyd., 1903.
Czel. = Sammlung wechselrechtl. Entscheidungen, Dr. Czelechovsky, I., II., III., 1883, 1892, 1903.
Gl. U. = Sammlung v. civilr. Entscheidungen (Unger, Glaser, Walter; pokr. Pfaff, Schey, Krupský).
Grünhut = Das Wechselrecht, I., II., 1897.
Jacobi = Die Wertpapiere, 1901.
Krall = Sammlung wechselr. Entscheidungen, 1873.
Lehmann = Lehrbuch d. d. Wechselrechtes, 1886.
NŘS. = něm. říšský soud ve věcech obchodních a směnečných.
NSO = něm. říšský vrchní soud obchodní.
NZ. = Notariats-Zeitung.
Peitler = Sammlung wechselr. Entscheidungen, I., II., 1864, 1867.
Prdv. = Právník.
Staub = Kommentar zur allg. d. Wechselordnung, 3. vyd., 1899.
Teorie = Teorie závazků skripturních, Dr. Šikl, 1902.
Thöl = Wechselrecht (Handelsrecht, II.), 4. vyd., 1878.
Věst. = Rozhodnutí nejv. soudu (pokrač. sbírky Nowakovy, nová řada, příloha Věstníku min. spr.).
Volkmar & Löwy = A. d. Wechselordnung, 1862.

ÚVOD.

§ 1. Přehled dějinný.[1])

Název směnka, cambium lze sledovati zpět až do 12. století v italských a španělských městech obchodních. S rozvojem obchodu kráčel tam ruku v ruce rozkvět stavu bankéřů (campsores, argentarii, trapezitae), kteří vedle jiných odvětví provozovali též výměnu (směnu) peněz, při tehdejším množství států střední Evropy, a s ní souvisící veliké různosti peněz velmi důležitou. Směna tato nazývána cambium, cambiare = permutatio pecuniae, a její příznakem byla přirozeně různost peněz daných a směněných. Mimo to bylo nutno obstarávati platy v cizích obchodních místech, neboť převážení hotových peněz bylo nejen vzhledem k obtížnému spojení nepohodlno, nýbrž i vzhledem k tehdejším nejistým poměrům často nebezpečno, nehledíc ani k tomu, že jednotlivé státy vývoz peněz zakazovaly. Campsores obstarávali tudíž výplaty na cizích místech ve měně tamější svými podružnými závody anebo osobami s nimiž v obchodním spojení stáli (socii, commandite). Směna tato nazývána byla: permutatio pecuniae absentis na rozdíl směny v témž místě: permutatio pecuniae praesentis (cambium manuale, minutum.)

[1]) Literatura: Martens, Ursprung d. W. R. (1797), Biener, W. R. Abhandlungen (1859), Noback, W. u W. R. (1845), Arenz, Ursprung etc. des W. (1855), Neumann, Gesch. d. W. (1863), Kuntze, D. W. R. (1862), Brunner, v Goldschm. Ztschr. XXII., 1 násl., XXIII. 225 násl., týž: Franz. Inhaberpapier (1879), Lehmann, W. R., 29 násl., Canstein, W. R., 1 násl., Schaube, Z. für Savigny Stftg. XIV., 111 násl., Goldschmidts, Ztschr. XLIII., 1 násl., Schaps, Gesch. des Wechselindossamentes (1892), Wendt, Anweisgsrecht (1895), Grünhut, W. R., I., 20 násl., Jacobi, Wertpapiere (1902).

Směnka, cambium, doby této jeví se tedy jako zvláštní právní jednání, které nevyžadovalo k platnosti nikterak formy listinné. Při obchodech místních nebylo listiny ani potřebí, poněvadž úplně dostačil zápis v obchodní knize campsorově veřejné víry požívající (cambium sine litteris). Jinak měla se ovšem věc při výplatách v místě cizím, ať výplata měla se státi anebo přijata býti osobou od původních kontrahentů různou. Zde forma listinná měla svůj význam.

Leží na snadě, že, pokud bylo třeba listiny vůbec použiti, bylo používáno souvěké, u Franků a Longobardů v užívání jsoucí pravděpodobně o starou syngraphe a chirografum se opírající listiny: cautum, cautio praestationis, před notářem a svědky v jazyku latinském sepsané.

Listina tato neměla čiré funkce důkazní, ani významu kontraktu litterárního práva římského. Byla spíše jedním z právních symbolů: odevzdání její bylo formou vzniku, vrácení její formou zrušení práva. Často obsahovala také i výslovnou doložku, že splnění stane se proti vrácení její, výkon práva předpokládal tedy majitelství listiny.

K tomu přistoupilo důležité zásadní stanovisko právní, že těžiště obligačního poměru neleželo na straně aktivní, jako v právu římském (stipulace), nýbrž na straně passivní (Gelübde): ve sporu běželo důsledně nikoliv o otázku oprávnění žalobcova, nýbrž o otázku závazku žalovaného.[2]) Zněla-li listina, že má zaplaceno býti osobě třetí, nejednalo se více o tom, zdali a jakým způsobem je tato oprávněnou činili nic. Právo, věřitelství, zůstalo v pozadí, místo jeho zaujímala detence listiny osobou, která podle znění její ku přijetí splnění byla ustanovena (legitimována) a která byla s to listinu vrátiti.

S tohoto hlediska lze vyložiti, že již od století XII. připouštěl se v listinách závazek splniti buď pojmenovanému věřiteli, buď osobě třetí, buď konečně osobě, zpředu nepojmenované, kterou věřitel dodatečně ustanoviti si vyhradil, ano i vůbec majiteli listiny.[3])

[2]) Siegel, Versprechen, 1 násl., Brunner, Inhpap. 64 násl., Jacobi 51.

[3]) Původní účel doložek těchto sluší hledati v obcházení zákazu processuálního zastoupení, jenž platil v právu franském, v německém středověku, v coutumiárním právu francouzském, i v právu anglickém. Spor mohl provésti pouze oprávněný sám, leč by již v původní listině bylo ustanovení znějící třetí osobě (dlužník nebyl vůbec povinen zaplatiti poslu anebo zmocněnci, pokud listina v tomto smyslu nezněla). Opatrnosť kázala tudíž buď

V této podobě objevila se tedy přirozeně také prvotní směnka. Zněla na zaplacení proti vrácení listiny: »per istam (primam) cambii«, »per questa (prima) lettera«; často se vyskytovala doložka »cui mandaveris«, jakož i doložka znějící majiteli, alternativní i prostá, ano nejstarší vůbec známá směnka[4]) zněla majiteli (»illi, qui ei dabit hanc cartam«). Elementy této listiny — všeobecnou závislosť výkonu práva na majitelství listiny vyjímajíc — nestály té doby v nijaké souvislosti s tehdejším cambium, zejména tehdejší doložky majiteli a na řad neměly žádného vztahu k přenášení práva. Teprve doba pozdější byla povolána použiti zárodku v nich dřímajícího k této tak důležité funkci dnešní směnky.

Písmo nebylo však náležitostí tehdejší směnky. Tato mohla býti naopak platně uzavřena i bez listiny (ústní směnka, poněvadž vzájemnou důvěru předpokládající, zvala se »de buono à buono«).

Pokud potřeba kázala užiti listiny, nebyla sice určitá forma předepsána, avšak přes to byla tehdejší listinná směnka, odpovídajíc svému účelu a zachovávajíc podle zvyku obchodního znění stručné a přesné, dnešní dosti podobna.

Původně obsahuje listinná směnka vlastní závazek zaplacení, pravidlem v cizím místě vystavitelem anebo třetí osobou (per nos vel per nostrum missum = passivní ordreklausule) osobě valutu složivší, anebo osobě třetí (tibi vel tuo misso, certo nuntio = aktivní ordreklausule) splatný (vlastní domicilovaná směnka). Záhy však používáno bylo formy assignace, jež došla velkého rozšíření, a brzy nabyla vrchu. Nejstarší známé tratty pocházejí z prvé polovice 14. století (r. 1335 a 1339). Přechod z původní směnky s vlastním závazkem ke směnce ve formě assignace jest velmi záhadný a sporný.[5]) Vystavení zvalo se trahere (traëre), vystavitel — assignant

třetí osobu v listině pojmenovati anebo pozdější označení její sobě tamtéž vyhraditi (způsobu toho užíváno bylo později také ku přenášení pohledávek, jakmile hospodářská potřeba jeho se dostavila, neboť německé [též anglické] právo doby té neznalo cesse). Zcela jinak měla se věc v římském právu. Řím, jako starověk vůbec, měl vysoce vyvinutý obchod peněžní, bankéři (argentarii) sprostředkovaný: znám byl úspoře hotového platu sloužící řetěz assignací (jubere, mandare, delegare), akcept assignace (ve formě stipulace), konečně též zvláštní receptum argentarii a z něho plynoucí actio receptitia. Avšak závazek zaplatiti osobám původně nepojmenovaným ve smyslu dnešní doložky majiteli a na řad nemohl se v peněžním obchodě vyvinouti, poněvadž přímo odporoval zásadním názorům římského obligačního práva. Sr. Teorie 31, 41 násl.

[4]) Cit. Lehmann 45.

[5]) Goldschmidt, Univ. I., 433, vyslovil mínění, že základem tratty byla assignace, kterou vystavitel vlastní domicilované směnky, jejíž výplatu

nazýval se trassantem (traënte), assignat trassatem (trattorio). Souhlasně s povahou věci vykazovala směnka čtyry osoby: na místě vystavení jednak trassanta, jednak osobu valutu platící a směnku za ni přijímající, jež nazvána remittentem, poněvadž pravidlem směnku (rimessu) na místo, kde se výplata státi měla, zasýlala (remittovala); na místě výplaty pak jednak trassata, jednak osobu směnku k výplatě presentující = presentanta. Pojmenováním praesentanta stala se zároveň ordredoložka na ten čas zbytečnou. Osob mohlo býti také méně: trassant mohl býti totožným s trassatem, remittent s presentantem, pokud buď valutu přijímající chtěl na místě platebním směnku sám vyplatiti, anebo valutu skládající sám zaplacení obdržeti; podle zvyku obchodního mohl býti také trassat totožný s presentantem (poukázán býti, aby sám sobě vyplatil: »pagate à voi stesso«).

Remittent, složiv valutu, chtěl sobě přirozeně zachovati regressní nárok proti trassantovi pro případ, že by trassat směnku nevyplatil, a sice v listině samé, aby dalšího důkazu byl prost. Obvyklým bylo z té příčiny potvrzení příjmu valuty a podstoupení závazku garančního na směnce; později pokládalo se již pouhé potvrzení valuty v tomto směru za dostačitelné. Tím stala se z assignace — assignatáři o sobě žádných práv proti assignantovi neposkytující — tratta. Stvrzení valuty stalo se tímto způsobem důležitou náležitostí. Forma tato udržela se až asi do 17. stol.

Spůsobilosť ku směnkám nebyla o sobě nikterak obmezena na stav obchodní, tím méně na campsory. Avšak sprostředkování platů campsory ovládlo vzhledem k obtížím a nebezpečí transportu peněz celý středověký peněžný obchod. Soustřeďovalo se na velkých periodických trzích (nundinae, feria), kde směnka, umožňujíc provádění obchodů bez effektivního přívozu a vývozu peněz, nabyla důležitosti netušené. Směnky byly vystavovány téměř vesměs na trhy, kde — mělali se výplata státi na místě jiném — bylo lze vyměniti je za směnky z trhu na místo platební (c. de ritorno). Takto byly směnky tržní (c. feriarum, nundinalia) pokládány přímo za pravidelné (c. regularia), směnky mimotržní (c. platearum, sine nundinis) za nepravidelné (c. irregularia).

Užívání směnek tak se rozmohlo, že vznikly velké čiře směnečné trhy, zejména v Champagne v 12. století, pak v Burgundsku (v Lyoně v 15. a Besançonu v 16. století).

Vyrovnání směnek na trzích dělo se od 13. stol. skontrací (Bilancium, Scontration, virement des parties). Za účelem tím byly směnky vystavovány na jednotnou početní, imaginárnou měnu (scudo di marche, scutus marcharum) odpovídající určité váze zlata (podle kursu 5—8 lire, 5—7 livre, 20—24 grossi atd.). Tento důmyslný způsob umožnil vzájemné vyrovnávání závazků ze směnek, se všech stran na trh došlých. Zde učinil každý z účastníků ze svých pohledávek a závazků ve své knize (scartafacium) bilanci a z jednotlivých těchto bilancí sestavena byla pod úřadním dozorem bilance celková. Účelem tohoto postupu byla vzájemná kompensace tedy vyrovnání celé řady či kruhu závazků (giro, gyrus); zbylé přebytky (avantium) anebo nedostatky (mancamentum) vyrovnávány buď hotově anebo ritornosměnkou.

Aby mohla směnka býti upotřebena ku skontraci, bylo zapotřebí jistoty, že bude trassatem vskutku zaplacena. Za tím účelem musel praesentant směnku při početí trhu předložiti trassatovi za příčinou uznání její. Kladné vyjádření jeho — akceptace — poznamenáváno zpočátku pouze v knize trassatově a praesentantově (scartafacium), ano pokládáno i za dostatečno, když trassant směnku k sobě vzal a určité, hledíc k povaze tržní směnky poměrně krátké lhůtě se záporně nevyjádřil. Později vyznačována akceptace na směnce samé a sice na rubu: »vista et accettata«. Zásadu, že nemá akceptant (assignat) námitek proti assignatáři ani z poměru valutního mezi assignantem a assignatářem, ani z poměru krytí mezi ním a assignantem, vyslovovala známá věta: »chi accetta paghi«. Trassant nevyšel ostatek akceptací směnky z obliga, nýbrž ručil až do skutečného zaplacení. Odepření akceptu rovnalo se odepřenému zaplacení a zakládalo regress proti trassantovi. Za tím účelem bylo potřebí nového vyzvání trassata před notářem a svědky (praesentatio litterarum) a sepsání o tom veřejné listiny: protestu, jenž obsahoval zjištění okolnosti, že směnka přes vyzvání nebyla akceptována, a ohražení proti trassantovi. Později vykonával presentaci notář sám. Za účelem výkonu regressu vystavoval pravidlem presentant (nebo remittent) jakožto trassant na trassanta jakožto trassata z trhu

třetí osobou slíbil, remittentovi na tuto třetí osobu (kterou sám avisem vyrozuměl) vedle vlastní směnky vydal, a která později ex aequitate mercatoria sama o sobě závazek assignantův zakládala. Sr. též Schaps, 9, Wendt, Anw. R. 5, 116. Proti tomu Schaube (Z. der Savigny Stftg., Germ. Abt. XIV., 111, Goldschmidts Zeitschr. XLIII., 1.) a zvláště přesvědčivě Grünhut, I., 29, p. 1.

směnku (recambium, ricorsa); směnečná suma zvětšila se o náhradu úroků, útrat a provise (interesse recambii). Směnka taková byla často na trhu eskomptována, totiž třetí osobou po srážce diskonta vyplacena, v kterémž případě tato osoba byla jmenována praesentantem nebo remittentem.

Od konce 16. století vyvinul se názor obchodní, že může také osoba třetí — přítel obchodní — směnku neakceptovanou supra protestu pro honore litterarum crediti et reputationis akceptovati a zaplatiti (čestné přijetí a zaplacení), ano i trassat sám s prominutím poukazu sobě uděleného. Často trassant sám z opatrnosti již zpředu osobu vyznačil, k níž bylo se praesentantovi v případě takovém obrátiti (podpůrná adressa).

Zaplacení na akceptantovi, a pořadem regressu na trassantovi pak na avalistovi vymáhalo se, stejně jako u ostatních obchodníky vystavených a veřejné víry požívajících listin (scripturae mercatorum et campsorum) processem exekutivním (platební příkaz s krátkou lhůtou platební), v němž bylo lze přivésti pouze některé námitky, zejména nepravého podpisu a zaplacení; ostatní bylo možno provésti teprve po zaplacení. Exekuce vedla se nejen na jmění, nýbrž i na osobu (vazbou, aby dlužník nemohl ujíti z trhu nezaplativ), kromě toho měla za následek vyloučení exekutovo z trhu.

Již od 12. století známo bylo také rukojemství směnečné ve způsobě doložky na spodní části směnky = a valle, později ve formě pouhého spolupodpisu na témž místě.

Duplikátů užíváno od konce 14. století, původně jen pro případ ztráty směnky, později též k rukojemství směnečnému tím způsobem, že ručitel podepsal (aby prima nepozbyla důvěry) duplikát jakožto trassant, ruče tak pro případ regressu stejně jako trassant původní směnky.[6])

[6]) Duplikátů používáno též při tzv. giro-avalu (směnka s více valutami). B má za obdrženou valutu vystaviti pro A jako remittenta směnku. B poukáže C, aby za danou jemu valutu vystavil pro A směnku sám, C poukáže D, D poukáže E atd. stejným způsobem, tak že konečně E směnku pro A vystaví (giro-aval se změnou vystavitele, passivní delegace). Anebo: A má za danou valutu obdržeti od B směnku jako remittent. A poukáže, obdržev od C valutu, B, aby vystavil směnku pro C, C poukáže D, D poukáže, E stejným způsobem, tak že konečně B vystaví směnku pro E (giro-aval se změnou remittenta, aktivní delegace). Poněvadž však v prvém případě nespokojí se A se závazkem E, spolupodpisují B, C, D, v druhém případě pak nespokojí se E se závazkem B, spolupodpisují A, C, D per aval.

O málo později vnikla s campsory směnka na sever přes Alpy do jihoněmeckých a rýnských, přes Francii do nizozemských obchodních středisk; záhy vyskytuje se v Lubeku, Hamburku a Gdánsku. Základ směnečného práva tvoří v době této obchodní usuance, mezinárodním spojením campsorů se rozšiřující a tudíž dosti jednotné. Jakožto psané právo vyskytuje se — od konce 14. století — ve formě statut obchodních trhových korporací, a nařízení pro jednotlivá obchodní města (Barcelona 1394, Bologna 1454, 1569, Antverpy 1541, 1578, 1582, 1608, Lyon 1561, Janov 1588, Hamburk 1603, Lipsko 1621, 1660, Norimberk 1621).

Z doby té uvésti sluší velkého vlivu požívající rozhodnutí Janovská: Rotae Genuae de mercatura decisiones; ze spisovatelů jsou přední: Sigismund Scaccia, Tractatus de commerciis et cambio, 1618, a Raphael de Turri, Tractatus de cambiis 1641.

V přirozený rozvoj směnky zasáhl té doby vliv dvojí. V jednom směru byla to církev, jež, vycházejíc ze stanoviska, že jakýkoliv úrok se zapůjčených peněz jest lichvou, chtěla čeliti zneužívání směnky pro usuraria pravitas. Vedlejší platy uznávala pouze jako ekvivalent útrat a nebezpečí s dopravou peněz na cizí místo spojeného. Pod tímto vlivem nastoupila místo různosti peněz, podstatu původního právního jednání tvořící, nyní různosť místa (distantia loci), jakožto příznak dovolené směnky[7]) (cambium verum, reale, cambio lecito da luogo a luogo). Ne neobvyklé zneužívání této formy k zakrytí úročné, na místě samém se odehrávající zápůjčky zapovídáno jakožto cambium siccum (Pius V. r. 1570).[8])

Neméně zasáhla do vývoje směnky romanistická doktrina. Přirozenou snahou její bylo vřaditi nový útvar v římský system kontraktní (pokusy vyzněly na mandatum, emptio venditio, locatio conductio, mutuum, depositum, kontrakt innominátní atd.). Nepochopeno

[7]) Přežitkem jest dodnes stávající zákaz vydaných vlastních směnek místních (čl. 6, 2. věta).

[8]) C. siccum (jméno neznamená vlastní směnku), poněvadž nesloužila skutečnému obchodu, nýbrž lichvě, anebo poněvadž nedostala se přes moře; též mortuum, obliquum, adulterinum, per Venetias. Ostatek dovedl sobě vynalezavý obchod nalézti různé kombinace k obejití zákazu. Mezi nimi zmíniti se sluší zejména o cambium con la ricorsa, záležející podstatně v tom, že původní, na cizí místo na důvěrníka jedné z obou stran trassovaná směnka měla pouze účel, aby pro její nezaplacení trassována byla směnka zpáteční na trassanta prvé směnky ve prospěch osoby valutu složivší na původní valutu s připočtením úroků pod pláštíkem interesse recambii. Ano i prodlužování úročné zápůjčky na delší čas bývalo zpředu v tento způsob umluveno (super cambiis et recambiis continuare).

zůstalo při tom právní postavení praesentantovo, tedy osoby na původním kontraktu nezúčastněné, která podle obsahu listiny byla k přijetí zaplacení ustanovena. Doktrina — stejně jako právo římské — neznala pouhé legitimace z listiny, nýbrž tázala se důsledně po právu. Praesentant pokládán zpočátku jako pouhý solutionis causa adjectus, jemuž actio nepřísluší (Rota Genuensis), leč by vykázal mandatum speciale ad exigendum (tedy alieno nomine). Avšak praxe již od 16. století uznávala jej — přes pojmový vnitřní odpor — za »adjectus in rem suam«, jemuž přísluší obligatio i actio stejně jako cessionáři.[9])

Skontrace směnek na trzích měla přes veškeré své výhody přece jenom citelnou vadu, jsouc příliš vázána místem a časem, kdežto obchod potřeboval co možno volnou formu pro cirkulaci směnečné hodnoty. Jakmile odstraněny byly teoretické pochybnosti v příčině žalobního práva praesentantova, použito bylo ihned opět doložky, kterou praesentantovi dáno na vůli jmenovati místo sebe osobu jinou: »al tale ò chi ordinera«, »oder Comiss(arius)«, načež poukaz zněl: »Der Herr beliebe zu zahlen an X., meinen Comiss., soll mir gute Zahlung sein.« Od druhé polovice 17. stol. zavládla klausule »na řad« (an Ordre). Poukaz psán v Italii stejně jako aval na spodu směnky (odtud směšování obou ústavů), ve Francii na rubu (in dorso, en dos = endossement, Indossament in Giro, Giro). Byla to tedy opět stará, legitimaci poskytující forma, za níž se původně krylo pouze zastoupení, která však byla používána nyní také ku přenesení pohledávky.[10]) Dvojí tato funkce různila se i zevně a sice stvrzením valuty, jež bylo zevnějším znakem přenesení pohledávky, a mělo od 16. století za následek, stejně jako již dříve u trassanta, zavázek regressní. Plný indossament, jejž doktrina pokládala za cessi — s podmínkou, že bude zaplaceno = cessio pro solvendo, aby odůvodnila závazek regressní — (indossamentum regulare, purum, per modum cessionis = adjectus

[9]) Actio proti trassatovi, jenž akceptoval směnku výslovně in beneficium adjecti, nebyla vůbec brána v odpor.

[10]) Formální legitimace má u směnky — jako u všech ordre- a auporteur-papírů své kořeny zajisté v klausulích staré cautio, s její výše zmíněnou právní povahou bezprostředně souvisících. S tím nijak nestojí v odporu (sr. Randa, Sborník II. 449. proti mně, Teorie 32) ani že původní — tehdáž ještě ústní — směnka, jakožto zvláštní právní jednání, vznikla na půdě italské, ani že směnka jakožto skriptura náleží právu modernímu. Nabytí obligačního nároku třetí osobou přes nedostatek práva auktorova mělo však formální legitimaci a vlastnost listiny jako present.ního papíru za základ a předpoklad.

in rem suam), různěn od pouhého prokuraindossamentu, jenž jevil se formulí: k inkassu, na můj účet, atd. (prostý adjectus). Prvému příslušela žaloba suo nomine. V nejbližší době odpadla z tratty osoba praesentantova, poněvadž osoba valutu skládající dala místo pojmenování praesentanta vystaviti směnku prostě na svůj řad, mohouc s ní později ordredoložkou sama přímo disponovati. Remisse děla se pak vlastně teprve indossamentem, přes to však zůstalo pojmenování remittent. Takto vznikla dnešní tratta s třemi osobami: trassantem, remittentem a trassatem.

Ordreklausule připouštěla pouze jediné z listiny zjevné přenesení, neboť podle znění jejího mohl pouze ve směnce pojmenovaný remittent další osobu legitimovati. Obchod obcházel však nedostatek tento, a sice nejprve ve Francii, v Německu od polovice, v Italii od konce 17. stol. původně tím, že jméno indossatáře v indossamentu bylo vynecháno, anebo vynechán prostě text a připojen pouhý podpis (blancoindossament), tak že směnka mohla takto projíti libovolným počtem rukou, nežli byl indossament konečně vyplněn. Avšak také větší počet postupných indossamentů,[11]) třeba byl zpočátku za nedovolený pokládán a přísně zapovídán (v Neapoli počátkem, v Janově v polovici 17. stol.), vešel poznenáhla v užívání, a nabýval v obchodě čím dále tím více půdy. Vývoj ten nebyl přemožen ani odporem campsorů, valně poškozených tím, že indossamentem odpadla potřeba skontrace a tím i směnečných trhů, a intervence campsorů vůbec. Koncem 16. a počátkem 17. stol. byl vlivem jich sice indossament, zejména blankoindossament jednotlivými zákony zakazován (v Benátkách 1593, Neapoli 1607, Frankfurtě 1620), avšak později byl znenáhla připouštěn, zpočátku pouze jediný (Norimberk 1654), nadále místy pouze obmezován na 3—4 (nejdéle Brunšvik 1715), až konečně —

[11]) Původ indossamentu nesluší hledati — přes stejný hospodářský účel a název giro — ani ve skontraci, ani v giro-avalu. Tak zejména Canstein, 27, jenž tvrdí, že avantia a mancamenta byla vyrovnávána tím, že dlužník místo vystavení nové ritornosměnky (W. von der Hand) dal hotovou směnku (gemachter W.), kterou v rukou měl, vystaviv na ní jakožto girant tzv. girata t. j. prohlášení, v němž byl poslední věřitel řady (giro) jakožto giratar označen a dlužník vyzván jemu zaplatiti. Neboť při skontraci a giroavalu běželo pouze o vyrovnání pohledávek vzájemným zúčtováním, nikoliv však o přenesení směnky samé. O závazku regressním nebylo při skontraci vůbec řeči; při giroavalu byl závazek avalistův jasným, u indossamentu naopak regressní závazek od počátku sporným čemuž by dojista nebylo tak bývalo, kdyby byla obě právní jednání téhož původu. Sr. Schöps 41, 67 násl. V 17. a 18. stol. byl ovšem indossament často směšován s Avalem.

od počátku 18. století — se zřetelem ku všeobecnému uznání v obchodě připuštěn neobmezeně. Ve Francii uznán byl již v Ordonnance du commerce 1673, v Rak. ve sm. ř. 1763 čl. 32. Poměrně nejdéle udržela se zápověď blankoindossamentu. Směnka majiteli znějící jen výjimkou zůstala v užívání.

Připuštěním indossamentu nastává druhá perioda vývoje směnky; tato stává se stejným krokem papírem cirkulačním, representujícím hodnotu v budoucnosti splatnou, však již v přítomnosti předmět právního obchodu tvořící.

Téměř obecné jest v nutné bezpečnosti cirkulace kotvící vyloučení námitek, které se zakládají na změně anebo zrušení směnečného závazku, a, nastavše v osobě předchůdců, ze směnky samé zřejmými a nabyvateli známy nejsou, zejména námitek zaplacení, kompensace, pacti de non petendo. (Víd. sm. ř. 1717 čl. 9, Rak. 1763 čl. 5.)[12]) Vesměs předpokládala se platnost všech indossamentů. Nabytí přes nedostatek práva předchůdcova následkem bezelstnosti nabyvatelovy bylo té doby neznámo.

Způsobilost ku směnkám různými zákony různě byla upravena v příčině věku (téměř všude vyžaduje se 25. rok), pohlaví (ženského) a stavu (kněžského, učitelského, vojenského, řemeslníků, nádenníků, studujících atd.). Všude tu byla důvodem nespůsobilosti ochrana, kterou zákonodárce uznával za nutnou proti nebezpečí hrozícímu ze závazku směnečného hledě k přísnému vymahání jeho splnění. V příčině židů platila místy zvláštní výjimečná nepříznivá ustanovení.

Na formě nebylo mnoho změn. Směnka byla již téměř výhradně listinou. Jednotlivé náležitosti co do podrobností byly různě upraveny. Adressa trassatova přešla na přední stranu směnky, zadní strana zůstala vyhražena indossamentům.

Potvrzení valuty pokládalo se za nutné, avšak poměr valutní nenáleží již ku směnce samé, jakožto jedinému zdroji směnečných závazků. Důsledně stalo se potvrzení valuty pouze formálním. Vedle stvrzení valuty v penězích (V. bar empfangen), vyskytovalo se také stvrzení valuty ve zboží (V. in Waaren empfangen), dostačilo však též prohlášení všeobecné (V. empfagen, V. von demselben, V. con-

[12]) Totéž platilo již dříve u papírů majiteli znějících. Podle »Costumen van Antwerpen« z r. 1570 nelze již »od dávného času« detentorovi namítati zaplacení, transakci, zúčtování atd., jež se staly naproti pojmenovanému věřiteli po době, kdy byl listinu z ruky dal.

tento, um den Wert bin vergnügt), prohlášení vyznačující poměr kontokorrentní (den W. unter uns, in Rechnung), ano i úvěr (V. kreditirt, um den Wert verstanden) atd. Směnka sloužila již nejrůznějším právním důvodům, z původní »směnky« zůstalo jí pouze jméno: závazek byl abstraktním. Proto tím více kladl se důraz na přesné zachování formy.

Distantia loci se stále ještě vyžadovala. Domicil měla směnka, byloli uvedeno místo splatnosti různé od bydliště trassatova. Domiciliata, osobu, jež v domicilu zaplatí, nejsouc ve směnečném závazku, jmenoval trassant anebo akceptant.

Trassant dával trassatovi o vystavení tratty zvláštní písemnou zprávu (Avis, Bericht, ostatek již z prvých dob tratty pocházející), k němuž se ve směnce odvolával (podle návěští, gemäss Avis); v opáčném případě zněla doložka »bez dalšího návěští« (ohne weiteren Avis). Rovněž obvyklou byla klausule z poměru mezi trassantem a trassatem (krytí, Revalirungs-Klausel), vyjadřující, zdali směnka vystavena byla na vlastní účet trassantův (es soll mir validiren) anebo na účet třetí osoby (komittenta, Komissionswechsel: stellen es auf Rechnung für A.).

Akceptace počala se vyžadovati písemná, přes to udržela se však ještě ústní a mlčky daná (podržením směnky) až do 18. stol. Písemná dlouho byla připustnou i na zvláštní listině anebo aspoň (jinak dnešní rak. pr. čl. 21) na opisu směnky. Zároveň vyvinula se povinnosť ku presentaci k akceptu.

Akceptu na část sumy směnečné nebylo lze místy odmítnouti — co do zbytku stával regress, předpokládajíc učinění protestu; místy nemusil se presentant s částečným akceptem spokojiti, nýbrž příslušel mu regress co do celé sumy směnečné, jakoby směnka nebyla vůbec akceptována; místy ručil akceptant přes částečný akcept za celou sumu směnečnou (leč že z akceptu samého zjevným byl souhlas druhé strany s obmezeným akceptem).

Výslovně se stanovilo, že akcept nelze odvolati (zvláště přísné jest ustanovení prusk. sm. ř. z r. 1751 čl. 49, dle něhož dostačí i podpis pouze počatý), jakož i že akceptant nemá námitek z poměru k trassantovi. Směnečné právo trassantovo naproti akceptantu bylo jen místy uznáno.

Zhusta poskytovala se po splatnosti směnky ještě vyčkávací lhůta, tzv. dnové respektní (Discretions-, Respitttage), od 3 do 30 dnů, buď ve prospěch akceptanta, anebo naopak ve prospěch

majitele směnky, jenž pak po dobu tu nemusel směnku praesentovati, aniž by ztrácel regress. Od počátku 18. stol. počaly jednotlivé řády směnečné lhůtu tuto odstraňovati.

Regress předpokládal mimo protest též notifikaci předchůdců. Rozlišoval se regress zjišťovací pro odepření akceptace a pro nejistotu (zastavení platů anebo směnečnou vazbu) trassata anebo akceptanta, a regress pro nezaplacení. Regress pro nezaplacení obsahoval sumu směnečnou, úroky, provisi ($^1/_8$ až $^1/_2$ procenta), a náhradu útrat protestních a ostatních — celou sumu v kursu zpětné směnky (Rückwechsel, ricorso), přímo do bydliště regressatova; skutečnou zpětnou směnku bylo vždy nutno takto vystaviti (à drittura, à droiture).

Regress učiněný regressatem proti předchůdci nazýván regress remboursní, a regressat v této své vlastnosti remboursregredient; rembours obsahoval sumu, kterou regressát sám zaplatil, pak další úroky, provisi a výlohy.

V případě nezaplacení bylo lze žalovati (z původní směnky) buď akceptanta anebo vykonati regress proti předchůdcům. Regress bylo nutno buď učiniti vždy proti svému předchůdci (regressus secundum ordinem), anebo proti kterémukoliv z nich (per saltum) a sice bez ohledu k tomu, byloli snad již zaplacení na dřívějším předchůdci žádáno (variace).

Podpůrné adressy užíval trassant, nebyl-li jist akceptem trassátovým a chtěl-li se vyvarovati útrat zpětné směnky. Původně umístěna bývala na zvláštním se směnkou (voskem) spojeném listu, později na směnce samé, a obsahovala vyzvání adressáta, aby v případě potřeby směnku sám akceptoval anebo zaplatil. V tomto případě musela směnka pod ztrátou regressu býti po protestu praesentována podpůrné adresse a pro odepření akceptu znovu protestována. Čestný akcept (per honor di lettera) děl se po protestu pro nepřijetí osobou třetí s udáním, ku cti které osoby se stal; nebývalo povinností spokojiti se na něm s účinkem odvrácení regressu. Čestné zaplacení rovněž předpokládalo protest pro nezaplacení.

Duplikátů sloužívších dosud pouze pro případ ztráty a avalu, upotřebovalo se nyní k indossamentu, mezitím co byla prima zaslána k akceptu.

Jakmile odpadla církevní zápověď úroků (Reichsabschied r. 1600), uznána byla opět také původní vlastní směnka a zvána

často c. siccum. Podlehala však dosud — aspoň místy — různým obmezením.

V době té opouštěla teorie stanovisko kontraktu mezi trassantem a trassatem (mandát) a mezi presentantem a akceptantem (constitutum), spatřujíc ve směnce litterální, chirographární kontrakt, čímž položeno těžiště v listinu samu jakožto zdroj směnečných závazků. Z literatury uvésti sluší: Jaques Savary: La parfait négociant 1675; Phoonsen: Wisselstyl tot Amsterdam 1677; Du Puy de la Serra: L'art de lettres de change 1693; Franck, Institutiones juris cambialis 1721; Heineccius: Elementa juris c. 1742; Siegel: Corpus juris camb. 1742; Pothier: Traité du contrat de change 1763; Pardessus: Traité du contrat de change 1809. Epochálním dílem Einertovým: Das Wechselrecht nach dem Bedürfniss des Wechselgeschäftes im 19. Jhrht 1839, vstupuje teorie v nové, moderní dráhy.

Německo vykazuje od 17. století celou řadu směnečných zákonů.[13]) Mezi nimi sluší uvésti: Lipský z r. 1682, Hamburský z r. 1711, Vratislavský z r. 1712, Brunšvický z r. 1715, Frankfurtský z r. 1739, Augšpurský z r. 1778.

Velice důležitým jest směnečný zákon pruského Landrechtu z r. 1794 (II. 8. §§ 713—1249). Co do spůsobilosti k směnkám postavil se na stanovisko různé od dosavadního, vyhradiv tuto pouze stavu obchodnímu, arciť s mnohými výjimkami (§§ 715 násl.). Zná ještě směnky majiteli znějící (§ 762), indossament na majitele (§ 816), ale nikoliv blankoindossament (§ 817), žádá klausuli valutní (§ 765 násl.) u základní směnky i u indossamentu závazek úrokový jest platný (§ 887). Akcept jest pravidlem písemný a neodvolatelný (§§ 991, 997, 998), stává však také akcept mlčky učiněný (podržením směnky trassatem přes noc § 993). Trassant nemá proti akceptantu směnečného práva. Mimo námitky zaplacení jsou přípustny toliko námitky z práva směnečného (§ 916). Jednotlivé směnečné závazky jsou samostatné: přes to, že jest základní směnka anebo předchozí indossament nepravým, může přece bezelstný nabyvatel směnky žádati zaplacení na předchůdcích, jichž podpisy jsou pravé (§§ 834, 835).[14])

[13]) Až do roku 1847 bylo jich celkem 94, v roce 1844 platilo jich současně 56.

[14]) Jinak v Rak. ještě dle dv. dekr. z 23. dubna 1802.

S tím souvisí nejdůležitější ustanovení tohoto zákona, totiž §§ 1153, 1154, 1156 a 1159, upravující nabytí práv ze směnky bezelstným nabyvatelem, ač řada přecházejících indossamentů přetržena byla indossamentem nepravým. Jakkoliv vykládá se smysl těchto ustanovení, ať chráněn byl bezelstný indossatář vůbec, anebo jen v příčině nepravosti indossamentů, které indossamentu jej legitimujícímu předcházejí,[15]) každým způsobem běželo zde o kořen zásady významu dalekosáhlého, jež jest počátkem nové, třetí periody vývoje směnky jakožto moderní skriptury.

Prvá polovice 19. století přinesla v Německu další směnečné řády, z nichž sluší vytknouti Výmarský z r. 1819, mimo to pak osnovy vynikajících odborníků (Einert 1841 pro Sasko, Liebe 1843 pro Brunšvicko, Thöl 1847 pro Mecklenburgsko).

Význačné místo ve světovém právu směnečném dodnes zaujímá na místo Ordonnance du commerce z r. 1673 vstoupivší francouzský směnečný řád Code de commerce r. 1807 (I. kn. tit. 8, §§ 110—189),[16]) jejž přijala celá řada států, zejména Řecko 1835, Holland 1839, Turecko 1850 a 1860, v zásadě též Srbsko 1860 a Belgie 1872, tyto však se zřejmým vlivem něm. rakouského práva.

V Rakousku byl před dnešním sm. řádem stav zákonodárství velmi různorodý:

1. V rak. dědičných zemích, Čechách, Moravě, Slezsku, Rakousích nad a pod Enží, Štyrsku, Korutanech a Krajině platil sm. řád z 10./9. 1717 a obnovený z 1./10. 1763; týž platil také v Haliči vyhlášen (lat.) 22./7. 1775 (dv. dekr. z 27./6. 1817), Sedmihradsku (dv. dekr. z 15./7. 1793 a 22./4. 1794), Terstu a Přímoří vyhlášen (ital.) 2./4. 1765, fakticky též v sev. Tyrolsku.

2. V Solnohradsku platil bavorský sm. řád z 24./11. 1785 (nejv. nař. z 17./10. 1818).

3. V jižním Tyrolsku a Dalmacii (též v král. lombardsko-benátském) platil francouzský Code de Commerce (v ital. překl.), byv tamtéž francouzskou vládou zaveden, a po připojení k Rakousku v platnosti ponechán (dekr. z 11./3. 1817 a 2./11. 1819). Týž zákon platil také v Krakově.[17])

[15]) Sr. Gr. I., 226 p. 5. proti Lehmannovi 83.

[16]) Rozdíly od něm. rak. práva: nespůsobilost žen k směnkám, nutnost ordre a valutní doložky, nepotřebí pojmenování směnkou, platnost usosměnek, směnečné ručení vystavitele trassatovi za krytí, atd.

4. V Uhrách a Chorvatsko-Slavonsku platil sm. řád z r. 1839 a 1840.

5. V Bolzanu tržní statuty z 13./1. 1787 a 23./3. 1792 (nejstarší pocházel z 15./9. 1635) platné pouze pro tržní magistrát.

Různost mezi jednotlivými směnečnými řady — nejen v jednotlivostech, nýbrž i v zásadách základních —, jež byla obchodu přirozeně na překážku, vyvolala v Německu ku konci prvé polovice 19. století energickou snahu po jednotnosti.

Na osmém hlavním zasedání států celní jednoty r. 1846 bylo usneseno sestaviti nový jednotný směnečný řád. Vláda pruská svolala 31. srpna 1847 veškeré státy německé a Rakousko. Komisse sestávající z 20 právníků a 10 obchodních znalců (celkem s 19 hlasy) sešla se v Lipsku dne 20. října 1847, a v 35. sezeních do 9. prosince 1847 vypracovala (na základě pruského návrhu z r. 1847) nový směnečný řád. Tento byl v letech 1848—1850 téměř ve všech státech Německých vyhlášen, dne 5. června 1869 přijat jako německý spolkový, a dne 16. dubna 1871 jako německý říšský zákon. V Rakousku vyhlášen byl cís. pat. z 25. ledna r. 1850.[18]) V r. 1861 byl následkem říjnového patentu v Uhersku také směn. řád odstraněn a zaveden opět starý z r. 1839—1840. Od 1. ledna 1877 platí však v zemích koruny Uherské nový směn. řád (119 čl.) téměř doslovný s rakouským. Některé sporné otázky nového směn. řádu řešeny byly 12členou komissí, kterou ustanovila konference za příčinou vypracování obchodního zákona v Norimberce od 1. do 3. března 1857 zasedavší, tzv. Norimberské novelly; v Rakousku byly vyhlášeny min. nař. z 2. února 1858. Podle vzoru tohoto německorakouského směnečného řádu sdělána byla zcela anebo aspoň z velké části celá řada zákonů, zejména: pro Švédsko r. 1851, Finsko 1858, Uhry 1876, Skandinavské státy (Dánsko, Švédsko, Norvézsko) 1880, Švýcarsko 1881, Italii 1882, Bosnu a Hercegovinu 1883, Španělsko 1885, Rumunsko 1886, Portugalsko 1888 a nejnověji Rusko, platný od 1./14. ledna 1903. K francouz-

[17]) Pro záp. Halič vyhlášen pat. z 10./10. 1797 sm. řád podle vzoru řádu z 1./10. 1763. Tento pozbyl platnosti odtržením Krakova mírem Vídeňským z 11./10. 1809. Ve svobodném státě Krakově zaveden byl 8. tit. I. kn. franc. Code de Commerce, jenž zůstal v platnosti i po opětném připojení Krakova k Rakousku 6./11. 1846.

[18]) S nepatrnými odchylkami (v čl. 2., 4., 18., 25., 35., 40., 73.).

skému a německému typu přistupuje jako třetí směnečný a checkový řád Britský z r. 1882[19]); nekodifikované anglické obyčejové právo platí ve Spojených Státech Severoamerických.

Od let sedmdesátých jevila se dosti pevná snaha po unifikaci směnkového práva. »Association for the reform and codification of the law of nations« sestavila na konferencích v Bremách 1876, Antwerpách 1877 a Frankfurtě 1878 t. zv. »Bremská pravidla« (Bremer Regeln), zásadní věty počtem 27, jakožto základ pro sestavení všeobecného práva směnečného.[20]) Skutečné návrhy zákona předložili r. 1885 »Institut de droit international« (Projet d'une loi uniforme sur les lettres de change et les billets à ordre) a kongress Antwerpský téhož roku (Projet de loi internationale sur les lettres de change et autres titres négotiables); poslední byl r. 1888 v Brusselu částečně zrevidován. Positivního výsledku zákonodárného pokusy tyto dosud neměly; Britský směnečný řád z r. 1882 zachoval své zvláštní stanovisko, ruský z r. 1902 přiklonil se k právu něm.-rakouskému.

§ 2. Literatura.

V jazyku *německém:*

Díla celková:

Adler, Das öst. Wechselrecht 1904.

Berger, Die öst. Wechselordnung 1850.

Bernstein, A. d. und a. öst. Wechselordnung 1898 (kom.).

Blaschke, Das öst. Wechselrecht, 7. vyd. 1877.

Blodig, Die Wechselkunde etc. 1858.

Bluntschli, Die a. d. Wechselordnung 1852 (kom.).

Brauer, Die a. d. Wechselordnung 1849 (kom.).

Canstein, Lehrbuch des Wechselrechtes 1890; Das Wechselrecht Österreichs, 2. vyd. 1903.

Cosack (v. Lehrbuch des H. R.) 6. vyd. 1903.

Dernburg (v. Preuss. Pr. R. II.) 4. vyd. 1889.

[19]) Rozdíly od něm.-rak. práva: Přípustnost směnek majiteli znějících, lhůtních a úročných, bez udání doby vystavení a místa a doby splatnosti, indossament podmínečný, blankoindossament na přední straně, respektní dny, remboursní postih při odepření akceptu a jistoty, atd.

[20]) Od něm.-rak. práva liší se třeba ne v zásadních, avšak přes to důležitých otázkách. (Reg. 8., 13., 15., 19., 20., 25., 26.)

Ditscheiner, Das a. d. und öst. Wechselrecht 1851.

Einert, Wechselrecht etc. 1839 (před vydáním směn. řádu).

Gareis (v. H. R.) 5. vyd. 1896.

Grünhut, Wechselrecht, 2. díly 1897; Grundriss des öst. Wechselrechtes, 2 vyd. 1903; Lehrbuch des Wechselrechtes 1900.

Gunesch, Das öst. Wechselrecht 1866.

Hartmann, D. d. Wechselrecht 1869.

Hoffmann, Erläut. der a. d. Wechselordnung 1859 (kom.).

Kalessa, Handbuch des öst. u. d. Wechselrechtes (5. vyd.) 1859.

Kheil, Wechselrecht 1854.

Kitka, Erläuterungen usw. 1854.

Koch, Das Wechselrecht 1850 (kom.).

Kowalzig, Das Wechselrecht (3. vyd.) 1881 (kom.).

Kreis, Lehrbuch d. Wechselrechtes 1884.

Kuntze, Das Wechselrecht 1862.

Kuntze-Brachmann (v. Endemann, Hdbch IV.) 1884.

Langner, Öst. Wechselrecht etc. 1869.

Lehmann, Lehrbuch d. d. Wechselrechtes 1886.

(Liebe), Die a. d. Wechselordnung 1848 (kom.).

Mezník, Das öst. Wechselrecht 1861.

Nocar, Die Wechsellehre etc. 1872.

Porth, Öst. Wechselrecht 1877.

Rehbein, A. d. Wechselordnung, 6. vyd. 1900 (kom.).

Resch, Öst. Wechselrecht 1882.

Renaud, Lehrbuch des d. Wechselrechtes 1868.

Schiebe-Brentano, Die Lehre v. d. Wechselbriefen 1877.

Skřivan, Öst. Wechsellehre 1880.

Staub, Kommentar zur a. d. Wechselordnung, 4. vyd. 1902

Stubenrauch, Die neue Wechselordnung 1850.

Theumann, Öst. Wechselrecht, 4. vyd. 1891.

Thöl, Wechselrecht (II. díl H. R.) 1. vyd. 1848, 4. vyd. 1878

Volkmar und Löwy, A. d. Wechselordnung 1862 (kom.).

Wächter, Wechsellehre 1861; Encyklopädie d. Wechselrechtes 1881; Das Wechselrecht des d. R. 1883.

Monografie:

Bettelheim, Das intern. Wechselrecht Öst. 1904.

Exner, Wechsel u. Wechselprotest 1904.

Fick, Der trassirt-eigene Wechsel 1853.

Fuss, Die Rechtsnatur des Vollgiro zu Incassozwecken 1899.
Gaup-Wagener, Blankowechsel und Blankoakcept 1898.
Gunz, Das Vollgiro zu Incassozwecken 1903.
Grawein, Die Perfektion des Akceptes 1876.
Hassenpflug, Einfluss d. Wechsels auf unt. Obligationsverh. 1858.
Hoffmann, Grundzüge des sog. civil. Wechselrechtes 1862.
Ladenburg, Die Anweisung und der gezogene Wechsel 1858.
Leist, Der Wechselprotest 1899.
Müller, Unlauterer Wechselverkehr 1904.
Pavlíček, Die europ. Wechselgesetzgebung 1891.
Schaps, Zur Geschichte des Wechselindossaments 1892.
Stranz, Ein Protest gegen den Wechselprotest 1903.
Walter-Lehmann, Die Haftung des Akceptanten aus d. durch Stellvertr. vollzog. Akcept 1900.
Walter, Der Wechselprotest 1892.
Wieland, Der Wechsel und seine civilrechtl. Grundlagen 1901.

Spisy v jazyku *českém*:

Předkem uvésti sluší řadu článků Randových v Právníku (4. 2.; 4. 145.; 4. 325.; 5. 151.; 5. 698.; 6. 393.; 17. 1.; 24. 172.; 28. 1.).
Herrmann, O směnkách, 4. vyd. 1892.
Joklík, Katechismus rak. práva obch. a směn. 1901.
Koldínský, Rak. směnečné právo 1887 (kom.).
Mezník, Stručná nauka o směnkách, 2. vyd. 1873.
Nocar, Výklad všeob. ř. směnečného 1902.
Pavlíček, Směnka a chek v evrop. zákonodárství 1884.
Sedláček, Rozpravy o směnkách 1875.
Skřivan, Směnkářství, 3. vyd. 1897.
Protokoly Lipské konference vydány byly v Lipsku 1848 a Thölem v Göttingen 1866, Norimberské konference v Norimberce 1858.

Sbírky soudních rozhodnutí:

Soudů rakouských:
Schuster, Entscheidungen 1855.
Branowitzer, Entscheidungen 1867 (výtahy spořádané dle zákona).
Schimkovský, Die Rechtsgrundsätze etc. 1869 (výtahy spořádané dle zákona).

Peitler, I. díl 1864 (rozh. z r. 1850—1862), II. díl 1867 (rozh. z r. 1863—1866).
Krall, 1873 (rozh. z r. 1867—1872).
Czelechovsky, I. díl 1883 (2. vyd. 1903, rozh. z r. 1872—1882); II. díl 1892 (rozh. z r. 1883—1890); III. díl 1903 (rozh. z r. 1891 až 1901).

Soudů německých:

Borchardt, Die a. d. Wechselordnung (s přehledem něm. a rak. judikatury) 8. vyd. 1882; Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichtes, sv. I.—XXV. (1871—1880); Entscheidungen des Reichsgerichtes in Civilsachen (od r. 1880).

Fuchsberger, Entscheidungen etc. 1881, Supplement 1891 (výtah rozhodnutí).

Nejdůležitější spisy o cizím právu směnečném:
Daniel, A treatise on the law of negotiable instruments, New York 1886 (3. vyd.).
Daniel, The law of negotiable instruments 1891.
Lyon Caën et Renault, Traité de droit commercial (vol. IV.) 1893 (2. vyd.).
Chalmers, A Digest of the law of bills of exchange 1890 (10. vyd.).
Plósz, Magyar válhójag kézikönyve (Uherské sm. právo) 1895 (3. vyd.).
Späing, Franz., Belg., u. Engl. Wechselrecht 1900.
Thaller, Traité de droit commercial 1900.
Vidari, La cambiale 1885.
Vivante, Trattato di diritto commerciale 1901.

§ 3. Pojem a prameny rak. směnečného práva.

Směnečné právo tvoří součást práva soukromého, a sice — poněvač směnkou zakládají se závazky — součást práva obligačního.

Směnečné právo — v užším smyslu — jest souhrnem právních pravidel, která upravují závazky směnečné a právní poměry k nim se vztahující, t. zv. styk směnečný (Wechselverkehr), způsobem

zvláštním (formu směnky, postih směnečný, obmeškání, intervenci, duplikáty atd.).[1])

Z důvodů historických, zejména vzhledem k tomu, že se směnka vyvinula v podstatě ve stycích obchodních, ano místy na ně i obmezena zůstala, řadí se při rozlišování práva soukromého obchodního od všeobecného občanského, právo směnečné obvykle k prvému (sr. čl. 2. obch. zák., odst. 7. vyhl. pat. k obč zák.).[2])

Těmito zvláštními pravidly právními nejsou však upraveny veškeré se směnkou souvisící právní poměry.[3]) Pokud tomu tak není, podléhají právní poměry tyto právu obchodnímu pouze pokud běží o obchod (čl. 271. násl. 277. obch. zák.) nebo o věc obchodní (čl. 1. obch. zák.), jinak však podléhají všeobecnému právu občanskému,[4]) neboť směnky nejsou na obchody nebo obchodníky obmezeny. Prameny směnečného práva jsou dle toho:

1. V prvé řadě směnečný řád, vyhlášený cís. pat. z 25. ledna r. 1850 č. 51 ř. zák., doplněný min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197 a 198 (Norimberské novelly),[5]) pak pozdější zákony směnečné: cís. nař. z 3. července 1852 č. 138; min. nař. z 29. října 1852 č. 218; min. nař. z 6. října 1853 č. 100, zák. z 19. června 1872 č. 88 (lex Jasinski); zák. z 9. března 1903 č. 60. K těmto směnečným zákonům přistupují příslušná ustanovení řádu konkursního (z 25. prosince 1868 č. 1 ř. z. z r. 1869), zákona odpůrčího (z 16. března 1884 č. 36), civ. řádu soudního (čl. XLV. uvoz. zák., § 232 odst. 2. c. ř. s.) a řádu exekučního (§§ 296, 297, 304, 317, 319, 401). Dosud platí též dv. dekr. z 13. července 1789 č. 1033.[6])

[1]) Sr. čl. 82.

[2]) Thöl § 1, Grünhut I., 4, Randa, Obch. pr. I., 27; jinak Lehmann, násl., Canstein 98. Směnečné právo jest součástí franc. Code de commerce, též Italského, Rumunského, Srbského, Španělského, Portugalského, Japonského (1899) obch. zákonníka a býv. pruského L. R. Ve Švýc. právu tvoří součást všeobecného práva mobiliárního.

[3]) Zejména nedotýkají se právních poměrů sice se směnkou souvisících, avšak mimo směnečné závazky samy ležících, na př. poměru valuty, krytí, povinnosti k akceptaci atd.

[4]) Zde mluví se o t. zv. civilním směnečném právu (civiles Wechselrecht, Grünhut I., 1 sr. též NSO, 9. 238) na rozdíl specifického práva směnečného (v užším smyslu).

[5]) Sr. čl. 4 ad 4, 7, 18, 29, 30, 99.

[6]) Poněvadž obsahuje pouze obecnoprávní ustanovení nebyl zrušen § 5 uv. zák. k směn. ř. (jak za to má Grünhut II. 257 p. 2). Sr. Blaschke 25, Randa v Ger. Ztg. 1899. 21, Tilsch, Zástava 40 p. 8, a Der Einfluss etc. 138 násl., Peitler 306. 440, Czel. 57. 162, 185, 262, 275, 349. Avšak ani čl. I. odst. 2. uv. zák. k exek. ř. jej nezrušil. — Neboť běží zde sice (stejně jako v čl. 311 obch. zák.; sr. rozh. spr. s. z 5./5. 1902 č. 1697, § 1228 něm. obč. zák., Cosack II. 306, jinak Tilsch, Petschek, Jur. Vjschr. 1903, 3, Staub-Pisko II. 132) zásadně o výkon zástavního práva nucený (Randa na u m., jinak Tilsch a Petschek na u. m., kteří zde shledávají vesměs pouze realisaci zástavního práva mocí soukromosprávného oprávnění distrakčního), avšak nikoliv soudům přikázaný, a jen k těmto vztahuje se dle čl. I ad 1 exekuční řád, tudíž také zrušení dosavadních zákonných ustanovení v čl. I. ad 2. (Vzhledem k čl. I. ad 1 odůvodněno jest, že udržen v čl. XIII. ad 9 výslovně čl. 310 obch. zák. a § 47 uv. zák. k obch. zák. v platnosti, sr. rozh. A. C. 2015, Links 6534, kdežto v příčině čl. 311 toho zapotřebí nebylo.) Za zrušený pokládá cit. dv. dekret Randa na u. m., jinak uvedení spisovatelé, Flieder, O exekuci na pohl. atd., 30, a Adler 81.

[7]) Randa, Obch. pr. I., 26.

[8]) Nikoliv právní obyčeje. Sr. § 10 obč. zák., Peitler 75, jinak Adler 13.

[9]) Sr. též §§ 1 ad 2, § 371 ad 2 exek. ř.

[10]) Protokoly konferencí Lipské a Norimberské poskytují sice pro výklad zákona materiál o sobě velice cenný, jinak však rozhoduje výhradně text zákona. Sr. Randa, Obch. pr. I., 27, Lehmann 112, Bernstein 2.

2. Pokud není úpravy právem směnečným sluší rozeznávati:

a) Podléhá-li právní poměr právu obchodnímu, platí prameny tohoto: všeobecný zákonník obchodní s pozdějšími zákony (nejnověji zák. ze 6./3. 1906, č. 38), podpůrně pak předkem právní obyčeje, konečně pak ustanovení všeobecného práva občanského (čl. 1 obch. zák.).[7])

b) Podléhá-li právní poměr právu občanskému, platí pouze zákonná ustanovení všeobecného práva občanského.[8])

Soudní příslušnost a řízení směnečné upraveny jsou jur. norm. §§ 51 ad 3, 89, 93, 115 a civ. řádem soudním (§§ 224 ad 1, 555 až 559 resp. 550—554).[9])

Kolková povinnost upravena jest zák. z 8. března 1876 č. 26 a min. nař. z 31. března 1876 č. 54.

Obdobě (analogii) zásad práva směnečného v užším smyslu přísluší přednost před ustanoveními jak práva obchodního, tak práva občanského.

V příčině výkladu zákona platí — v nedostatku zvláštního ustanovení — všeobecné zásady vyslovené v §§ 6, 7 zák. obč.[10])

Právo směnečné jest lex cogens, odchylná vůle stran jest platna pouze potud, pokud zákon zněním anebo smyslem odchylku připouští.

§ 4. Mezinárodní právo směnečné.

Podle svého úkolu v obchodě mezinárodním překročuje směnka často hranice státu. Jest tudíž ve směnečném, více nežli

v ostatním právu soukromém zapotřebí úpravy vztahů mezi právem tuzemským a cizozemským.[1])

V té příčině platí následující, celkem mezinárodnímu soukromému právu[2]) náležející, pro směnku z části modifikované zásady:

1. Způsobilost k směnkám. Aktivní spůsobilost Rakušanů řídí se právem rakouským (§ 4 obč. zák.). Aktivní spůsobilost cizinců[3]) řídí se právem jich bydliště, ať se toto nalézá v Rakousku anebo v cizině, ve vlasti cizincově nebo mimo ni a v nedostatku bydliště bydlištěm otce v čas narození (§ 34 obč. z.).[4]) U osob právnických a obchodních společností rozhoduje jich sídlo.[5])

Passivní spůsobilost Rakušanů posuzuje se v Rakousku vždy podle práva rakouského bez ohledu k místu, kde se směnečné prohlášení stalo (§ 4 obč. z.).[6]) Passivní spůsobilost cizinců[7]) řídí se právem státu, jehož jsou poddanými (statutum personale, čl. 84, 1. věta sm. ř.).[8]) Nespůsobilost vojenských osob podle cís. nař. z 3./7. 1852 č. 138 ř. z. platí však také pro cizince v rakouské armádě se nalézající.[9]) Ve příčině osob právnických atd. rozhoduje jich sídlo.[10])

Ve prospěch platnosti směnečných, v Rakousku podstoupených závazků stanoví z pravidla tohoto výjimku 2. věta čl. 84 sm. ř. v ten rozum, že cizincem, podle práva vlasti nespůsobilým, v Rakousku[11]) podstoupené[12]) směnečné závazky jsou v Rakousku

[1]) Důkaz cizího práva přísluší vždy tomu, kdo tvrdí úchylku jeho od práva rakouského.

[2]) Sr. Meili, Intern. Civil- u. Handelsr. 1900 II., 311.

[3]) Sr. J. Bl. 1877, 16.

[4]) V poslední řadě podle dočasného pobytu. Otázka je sporna. Sr. Unger I., 164 násl. Bettelheim 47 násl. Ú. Gl. 5849, 6867, 10583, 11934, G. Z. 1874, 6.

[5]) Zde běží o spůsobilost k právům.

[6]) Nespůsobilý Rakušan není tedy v Rakousku vázán směnečným prohlášením v cizině učiněným. Peitler 144. To platí zejména také o nespůsobilosti vojenských osob v příčině směnečných závazků v cizině podstoupených.

[7]) Cizinou jsou také Uhry (Krall 144, Czel. 111, 151, 545 atd.), ovšem též Bosna-Hercegovina a knížectví Liechtensteinské. Links 5363.

[8]) Nikoliv domicilem. Peitler 201, Czel. 151, 276. Místo podstoupení závazku a místo splatnosti jsou zcela nerozhodny. Czel. 111, Krall 144, NŘS. 15, 11.

[9]) Spočívá na důvodech veřejných. Czel. 562, 729. Links 4533.

[10]) Krall. 46, 66, G. H. 1875, 58.

[11]) Výjimka nevztahuje se k směnečným prohlášením, která cizinec vystavil mimo Rakousko, třeba mimo svoji vlast; zde platí právo jeho vlasti Sr. Czel. 151, 276.

[12]) V této příčině rozhoduje místo vystavení směnečného prohlášení a sice skutečné, nikoliv ve směnce v odporu se skutečností uvedené místo.

platny, pokud by týž podle rakouského práva byl spůsobilým (locus actus).[13])

2. Pokud se týče formálních směnečných náležitostí, rozhoduje místo vystavení.

Formální náležitosti směnky v Rakousku vystavené řídí se právem rakouským. Pravidlo toto platí bezvýjimečně co do směnečných prohlášení Rakušanů proti Rakušanům a Rakušanů proti cizincům. Formální náležitosti směnečného prohlášení v Rakousku cizincem naproti Rakušanu vystaveného posuzují se však ve prospěch Rakušana podle práva bydliště cizincova, pokud toto platnosti jest příznivější (§ 35, 34 obč. zák.),[14]) a cizinci mezi sebou mohou se i v Rakousku podrobiti právu cizímu (§ 36 obč. zák.[15]).

Formální náležitosti v cizině vystavené základní směnky jakož i dalších směnečných prohlášení (indossamentu, akceptu atd.) řídí se nutně právem místa vystavení (locus regit actum, čl. 85, 1. věta).[16]) Prohlášení podle práva místa vystavení platná jsou platna i v Rakousku, neplatná jsou neplatna i v Rakousku.

V příčině posledních stanoví však čl. 85 ve prospěch platnosti jich dvě důležité výjimky:

a) V Rakousku vystavená další směnečná prohlášení jsou platna, pokud předcházející, platnost jich podmiňující, v cizině

Místo splatnosti i domicil jsou nerozhodny. Krall 144 (sr. NŘS. 15, 11), jinak však Peitler 391, Czel. 551 (Nowak III., 120), Jur. Bl. 1898, 322 Czel. 778, Links 5363.

[13]) Rozhoduje tedy právo spůsobilosti příznivější (sr. § 35 obč. zák.), avšak spůsobilost musí stávati podle zásad rak. práva (zejména dokonaný 24. rok, provozování živnosti v Rakousku) a nedostačí spůsobilost podle vlasti cizincovy. Czel. 778, GZ. 1904, 20; jinak Peitler 201, Czel. 151. Jinou je otázka práva stati k soudu. Sr. Czel. 545.

[14]) Bettelheim 103, jinak Blaschke 40 p. 2.

[15]) Sr. též čl. 85, odst. 2; Blaschke 40, Bettelheim 101 násl.

[16]) Sr. rozh. NSO. 6, 127. Czel. 137, 214, 317, 318, 339, 603. NZ. 1904 15. Místo splatnosti je zcela nerozhodno, taktéž domicil. Krall 45, 53, 137, 192, 318, chybně Peitler 391. Rozhoduje místo vystavení, a sice skutečného vystavení nikoliv dle libovolného znění papíru (důkaz opaku jest přípustným NŘS. 9, 438; 23, 50, Lehmann 127, Staub 85, § 3, Bernstein 354, jinak NSO. 6, 128, Canstein 99, Grünhut II., 572 p. 14), nikoliv místo odevzdání (Grünhut na u. m., Bettelheim 108, jinak Lehmann, Staub a Bernstein na u. m.). Pokud není místo prohlášení ve směnce uvedeno, na př. u indossamentu, musí ten, kdo tvrdí, že náležitosti směnky posouditi dlužno dle práva cizího, okolnosti k tomu směřující dokázati. Krall 192.

vystavená prohlášení (základní směnka, předcházející indossamenty atd.) jsou platna aspoň podle práva rakouského (čl. 85, 2. věta).[17])

b) Směnečná prohlášení vystavená[18]) v cizině rak. poddaným[19]) přímo rak. poddanému[20]) jsou v Rakousku platna, pokud aspoň rak. právu vyhovují (čl. 85., 3. věta); to platí o základní směnce i — platnost její (podle čl. 85, 1. nebo 3. věta) předpokládaje — o dalších směnečných prohlášeních.[21])

3. Právní účinky směnečného prohlášení: základní směnky, akceptu, indossamentu, čestného akceptu a avalu, tedy existence, trvání, zánik a objem závazku,[22]) posuzují se podle práva místa vystavení[23]) a sice — poněvač každé prohlášení jest v tomto směru zcela samostatné (srv. čl. 3, 75, 76, 94 sm. ř.) — v příčině každého zvláště.[24])

[17]) Výjimka z čl. 7. Ačkoliv jest tedy základní, v cizině vystavená směnka podle práva místa vystavení neplatna, jest indossament, akcept, aval v Rakousku připojený platným. Zda-li bylo další prohlášení v Rakousku vystaveno Rakušanem nebo cizincem, zákon nerozeznává. V cizině vystavená další směnečná prohlášení pod výjimku tuto nespadají. Sr. Blaschke 42, Bettelheim 110. Místo splatnosti je lhostejno.

[18]) Místo splatnosti směnky je lhostejno, Bettelheim 116, jinak Grünhut, Lehrbuch 444.

[19]) Sr. § 37 obč. zák. Směnečné prohlášení cizím poddaným poddanému téhož státu v Rakousku vystavené musí vyhovovati právu rak.

[20]) Pozdější, nikoliv bezprostřední nabytí směnky rak. poddaným nestačí. Vystavení tratty na vlastní řad rak. poddaným s prvým indossamentem na rak. poddaného však dostačí. Sr. Grünhut 572, Bernstein 355, Bettelheim 114.

[21]) Byla-li zákl. směnka vystavena v cizině cizincem anebo cizinci a jest podle práva místa vystavení neplatna, jest neplatnou také podle rak. práva a tudíž neplatnými také pozdější směn. prohlášení jí, třeba rak. poddaným rak. poddanému, v cizině připojená, čl. 85, 1. věta. Pozdější prohlášení v Rak. vystavená jsou však platna, pokud základní směnka aspoň rak. právu odpovídá, čl. 85, 2. věta. Grünhut II., 572, p. 24, 25.

[22]) Sem náleží zejména: právní účinky obmezeného akceptu, blankoindossamentu, indossamentu po splatnosti směnky, nutnost jistých jednání ku zachování směnečných práv: presentace, protestu, notifikace (diligence, chybně Blaschke 43, p. 9), obsah a objem postižního závazku, promlčení závazku, nárok z obohacení atd.

[23]) Sm. řád nemá v této příčině ustanovení. Sr. však §§ 36, 37 obč. zák., též čl. 78 sm. ř. Otázka je velice sporna. Pro názor v textu vyslovený m. j.: Hartmann 65, Meilli II., 331, Grünhut II, 578 (Lehrbuch 446), Peitler 13, 133, 174, 401, Krall 45, 53, 192, Czel. 706, 785 Links 3589, 3977; NSO. 1, 288; 5, 101; 11, 219; 153, NŘS. 9, 438; 23, 49. — Že rozhoduje místo, v němž závazek splniti se má, tvrdí zejména Goldschmidt Grundriss 220, 267, Thöl 416, Lehmann 130, Canstein 102, Cosack 208, Staub 86, § 7, 8, Bernstein 359 a řada rozh. něm. soudů. Důkaz neplatnosti nebo pominutí závazku dle práva místa vystavení náleží žalovanému.

[24]) NSO. 1, 288. To platí zejména i o avalu, jenž nepodléhá právu hlavního závazku. Grünhut na u. m. Poznamenati dlužno, že, poněvač se nutnost

Rozhoduje skutečné místo vystavení,[25]) avšak proti místu ve směnce samé uvedenému, po případě proti bydlišti vystavitelovu[26]) lze je pouze potud k platnosti přivésti, pokud majiteli v čas nabytí bylo známo.

4. Modality splnění[27]) každého jednotlivého směnečného závazku řídí se právem místa, kde má býti splněn:[28]) závazků akceptanta, vystavitele vlastní směnky a jich avalistů tedy právem místa splatnosti základní směnky, závazků vystavitele tratty, indossantů a jich avalistů právem jich bydliště v čas postihu, závazku čestného akceptanta právem místa, na které zní (čl. 56, 62).[29])

5. Forma, obsah, místo a doba jednání, jichž se vyžaduje ku zachování jistých směnkových práv (praesentace, protestu, notifikace) podrobeny jsou právu místa, kde se jednání vykonati má (locus regit actum); v příčině jednání, jež se mají vykonati v cizině, platí tedy právo cizí (čl 86.).[30])

protestu dotýká právních účinků směnečného prohlášení a jako taková se posuzuje podle místa vystavení jeho, závazek pomíjí, byl-li protest, jenž v cizozemsku učiněn býti měl (sr. níže ad 5), následkem uznávané tamtéž vis maior nemožný anebo následkem zákonného moratoria, jako ve Francii r. 1870—71, vyloučen. Rozh. Krall 214, 215, 216 shledávala v posledním případě pouhé prodloužení protestní lhůty, jež by se, náležejíc k pouhé formě, ovšem posuzovalo podle práva místa, kde se měl protest státi (čl. 86). Sr. Grünhut II., 583, Bettelheim 209 násl. (tamtéž 218 p. 28. něm. lit. a jud.) Adler 172.

[25]) Sr. shora pozn. 16.

[26]) Bettelheim 199, jinak Adler 173; Grünhut na u. m. p. 35 tvrdí, že nedatované indossamenty podřízeny jsou prima facie právu místa vystavení směnky základní.

[27]) Stanovení dne platebního následkem svátků, dnů respektních a výběrčích (sr. str. 51 p. 59 t. d.), stanovení dnů splatnosti směnky vystavené ve státě starého stylu (čl. 34, sr str. 53, 54 t. d.), kurs (čl. 37, 50—53), výše úroků z prodlení (NSO. 24, 388, NŘS 1, 59, jinak 8, 174), povinnost přijetí částečného placení, kvitování atd. Sr. Grünhut II, 585, jinak Staub 86, § 9.

[28]) Bettelheim 174, Grünhut II, 584.

[29]) Bettelheim na u m, jinak Lehmann 131, Canstein 103, Staub 86, § 7.

[30]) NSO. 1, 288; 3, 127; 21, 153 NŘS. 9, 438; 32, 115. U.-Gl. 7875 (respektní dny). Nesprávně Czel 77.

HLAVA I.

§ 5. Způsobilost k směnkám.

Způsobilost k směnkám (Wechselfähigkeit)[1]) dlužno rozeznávati dvojí:

a) způsobilost ve smyslu širším: býti subjektem právních poměrů směnkou vzniklých, a sice aktivní: býti subjektem práv a passivní: býti subjektem závazků ze směnky — směnečná způsobilost k právům (Wechselrechtsfähigkeit);

b) způsobilost ve smyslu užším: státi se subjektem právních poměrů směnečných vlastním právním jednáním, a sice aktivní: státi se subjektem práv a passivní: státi se subjektem závazků ze směnky — směnečná způsobilost k právním činům (Wechselhandlungsfähigkeit.[2])

1. Aktivní způsobilosti ve směru jak širším tak užším nedotýká se směnečný řád vůbec (sr. čl. 1.); zde platí veskrze všeobecné zásady o způsobilosti k právům.[3])

[1]) Způsobilost posuzuje se podle doby vzniku práva anebo závazku. Peitler 202. — Procesní způsobilost upravena jest řádem soudním.

[2]) Též: Wechselgeschäftsfähigkeit (Grünhut I. 801), selbständige Wechselfähigkeit (Staub 1. § 1, 8).

[3]) Srv. §§ 16—18, 21, 310, 865 obč. zák. Nespůsobilí v širším smyslu (jmění nabývati) jsou deserteuři (voj. tr. zák. § 208, nikoliv více bez povolení vystěhovalí, sr. § 45 zák. z 11. dubna 1889 č. 41) a řeholníci, kteří složili slavné sliby (§ 182 pat. z 9. srpna 1854 č. 208, vyjma případy § 573 obč. zák.; způsobilými jsou rytíři — nikoliv kněži — něm. a maltéz. řádu, dvor. dekr. z 28. června 1840 č. 451 a redemptoristé, dv. dekr. z 9. ledna 1843 č 670). Spůsobilými jsou však děti, nezletilí (Links 2368, Centr. Bl. 1892, 154, Czel. 631) choromyslní, kridatáři, vojenské osoby (jinak v příčině passivní způsobilosti, Peitler 72, 390). V užším smyslu nespůsobilými jsou děti a choromyslní. — Pokud se týče cizinců sr. čl. 84 a str. 22. t. d.

2. Passivní spůsobilost ve smyslu jak širším tak užším[4]) kryje se dle čl. 1. se spůsobilostí k závazkům smluvním. Každý právní subjekt, který se může smlouvou státi zavázaným, jest také passivně k směnkám spůsobilým. Výjimka platí vedle cís. nař. z 3./7. 1852 č. 138 ř. z. pro skutečné důstojníky aktivní i ve výslužbě a mužstvo bojovného stavu[5]), spůsobilými jsou však jednak osoby, které požívají pouze hodnosti důstojnické, vojenští lékaři a auditoři, vojenští úředníci a duchovní, jednak důstojníci reservy a mužstvo reservy i během cvičení.[6])

Passivně spůsobilým ve smyslu užším jest každý, kdo může samostatně závazek smlouvou na se vzíti.

Spůsobilost tato schází dětem a osobám choromyslným, za které jedná jich zákonný zástupce a obmezena jest[7]) u nezletilých[8]) a prohlášených marnotratníků[9]), kteří potřebují souhlasu[10])

[4]) K obojí se vztahuje čl. 1. přes slova: »jeder, welcher sich...« Staub 1 § 1, Bernstein 6 pr 1. Jinak Grünhut I. 302 násl. Sr. Bettelheim 12.

[5]) Ozbrojená moc (die bewaffnete Macht) skládá se z řadového vojska, válečného námořnictva, zemské obrany, a domobrany; řadové vojsko a zemská obrana obsahují též reservu (§ 2 branného zák. z 11./4. 1889 č. 41). Bojovný stav (der streitbare Stand), k němuž se vztahuje cís. nař. z 3./7. 1852 č. 138, obsahuje dle nyní platných ustanovení osoby, které se nalézají v trvalé činné službě, tedy mužstvo nejen řadového vojska, nýbrž i bezprostředně ku zem. obraně zařaděné (včetně jednoročních dobrovolníků, §§ 24, 25 brann. zák.), s vyjmutím pouze osob na trvalé dovolené se nalézajících (a contr. dočasných dovolenců, § 1 odst. 2 min. nař. z 28./11. 1890 č. 207); sr. §§ 8, 12, 13 brann. zák. a § 1 zák. o zem. obraně z 25./12. 1893 č. 200 a rozh. z 11./10. r. 1904 č. 14937, Práv. 1905, 776 a Věst. 825 ze dne 15./2. 1905 č. 2252, Zprávy 1905. 3. Důstojníci mimo službu (nař. min. války ze 17./9. 1879 č. 5048) jsou spůsobilí. Links 5174. K ozbrojené moci náleží také četnictvo (§ 1 zákona z 25./12. 1894 č, 1 ř. z. 1895, Czel. 734, Links 4612, G. H. 96, 30. Nespůsobilost vztahuje se též k cizozemcům v rak. armádě. Czel. 562, 729, Links 4533.

[6]) Peitler 195. 232, Jud. 72, Krall 206, Czel. 223, 229, 580 (nespr. Peitler 357). K nespůsobilosti voj. osob přihlíží soud z moci úřední. Czel, 24, 146, 157, 168, jinak Krall 176, Czel. 143.

[7]) Spůsobilost nesamostatná (Staub I. § 8) nebo nedokonalá (Lehmann 292).

[8]) Sr. §§ 865, 152, 244, obč. zák. (usnesení o prohlášení zletilým musí nabýti právní moci, Centr. Bl. 1904, 1031). Na určité jmění obmezená spůsobilost vedle §§ 247, 151, 246 obč. zák. nestačí. Canstein 106, p. 6. Grünhut I. 303, p. 5. 306, p. 8, Adler 36, Czel. 82, 488. 534, chybně Krall 175, Bernstein 6. 9. V příčině nabytí svéprávnosti dle §§ 174 a 252 o. z. sr. rozh. P. 109, 139, 204, 355. Czel 159, 354, Links 5363. — Obmyslné předstírání svéprávnosti (jež však neleží již ve vystavení směnky o sobě) má po případě za následek obecnoprávní povinnost k náhradě škody § 866 obč. zák. Peitler 202, Czel. 82, G. H. 74, 31.

[9]) Sr. § 21 obč. z.

[10]) Souhlas nemusí být ostatek ve směnce samé obsažen, zejména není třeba spolupodpisu zástupce. Souhlas jest materiální, nikoliv formální náležitostí. Sr. Goldschmidt, Grundriss 223, Lehmann 298, Canstein 108, Staub 1 § 37, Bernstein 9, 19.

zákonného zástupce a soudu.[11]) — V příčině zastoupení osob právnických (§ 26 obč. zák.), obchodních společností, společenstev, těžířstev,[12]) platí zásady všeobecné (čl. 112, 114, 164, 167, 196, 213, 227—230 obch. zák., § 12 zák. z 9. dubna r. 1873 č. 70, §§ 15 násl., 61 zák. ze 6./3. 1906, č. 38, §§ 138 násl. hor. 196, 213, 227—230 zákona).

Cizí práva.

Spůsobilost směnečná kryje se téměř všeobecně se spůsobilostí k právním činům vůbec (zletilost nastává ve Švýcarsku dokonaným rokem 20., v Anglii den před dokonaným 21., v Německu, Belgii, Francii, Rumunsku, Srbsku, Švédsku, Norvéžsku, Rusku dokonaným 21., v Hollandsku, Španělsku dokonaným 23., v Uhrách dokonaným 24., v Dánsku dokonaným 25. rokem). Passivní nespůsobilost duchovních a rolníků stává v Rusku, rolníků a osob vojenských nižších stupňů v Srbsku. Nespůsobilost žen vdaných i svobodných, pokud nevedou obchodu, platí ve Francii (též Rumunsku, Řecku, Turecku, Egyptě) a Rusku; v Uhersku jsou vdané ženy, třeba svéprávné, před 24. rokem nespůsobilé.[13]) Nezletilí, kteří provozují obchod, jsou spůsobilí ve Francii a státech franc. práva. Na obchodníky obmezena jest spůsobilost ve Španělsku a na obchodníky protokolované v Bosně a Hercegovině.

---

[11]) Rozhodnou je doba podstoupení závazku t. j. vystavení jeho; vlastní uznání po dosažené svéprávnosti nečiní směnku v době obmezené spůsobilosti vystavenou platnou (Czel. 534, Nowak III. 81, nesprávně Peitler 432, 433, Gl. U. 11806, Czel. 493), neboť požadavek schválení jest obmezením spůsobilosti, nikolik podmínkou platnosti. — Nespůsobilými nejsou osoby, jichž pouze disposiční právo jest obmezeno: Konkursanti, kteří pouze nemohou disponovati s jměním do konkursní podstaty náležejícím (§§ 1, 3, 9 kk. ř., Peitler 238, Czel. 384, 443, 516, 586, 588, 756, U. Gl. 13424, 13448, Canstein 107, p. 11), řeholníci, na jichž jmění však exekuci vésti nelze (§ 573 obč. z. § 812 pat. z r. 1854, Czel. 315, jinak G. H. 1883 č. 83 a Adler 35). Úplně spůsobilými jsou slepí, hluší neznalí čtení a němí neznalí písma, musí však také u směnky šetřiti formy not. aktu, § 1 e) zák. z 25./7. 1871 č. 76. Nedostatek formy působí proti každému nabyvateli, neboť ona podmiňuje platnost právního jednání. Peitler 202 Czel. 227. Jinak je neznalost čtení a písma nerozhodna, pouze znamení ruky vyžaduje ověření (čl. 94).

[12]) Spůsobitosti nemají společnost tichá (čl. 250 obch. zák.), která vůbec proti osobám třetím jako společnost nevystupuje a společnost případná (Gelegenheitsgesellschaft, čl. 266 obch. zák.), která se vůbec nemůže jako taková smlouvou zavázati (čl. 269 obch. zák.).

[13]) V příčině vdaných žen dle něm. práva sr. Staub 1, § 15 násl. Bernstein 11 násl.

HLAVA II.

§ 6. Právní povaha směnky.

1. Směnka jest listinou o soukromoprávném závazku (obligaci). Závazek ze směnky směřuje výhradně k zaplacení určité jednotné peněžité sumy (čl. 4 ad 2, 96 ad 2); více osob z téže směnky zavázaných ručí rukou společnou a nerozdílnou (čl. 26, 49, 81, 98 ad 6 a 10). Zákonem předepsána jest směnce určitá, písemná, co do obsahu nutná forma (čl. 4—6, 96—98 ad 1); nedostává-li se listině veškerých předepsaných podstatných náležitostí, zejména také, není-li v kontextu výslovně jako »směnka« pojmenována, — není směnkou (čl. 7, 98 ad 1) a nevzcházejí z ní směnečné závazky.[1]) Směnka jest listinou abstraktní (indiskretní, na rozdíl od kausální, diskretní čili individualisované), nevyjadřujíc právního důvodu závazku; věřitel směnečný nemusí se k právnímu důvodu odvolávati, jej tvrditi, tím méně dokazovati.

2. Směnka jest listinou dispositivní (konstitutivní, na rozdíl od listiny pouze důkazní), závazek směnečný béře vznik svůj výhradně (pravým) podpisem směnky.

3. Směnka jest cenným papírem a sice úplným čili dokonalým. Výkon práva předpokládá předložení, tedy detenci směnky (papír presentační), a ona obsahuje výlučně jednostranný, na vzájemném plnění nezávislý závazek. Směnka musí býti předložena dlužníku v jeho obchodních místnostech anebo bytě, pro zaplacení třeba tudíž k němu dojíti (Holschuld, na rozdíl zá-

---

[1]) Veškeré listiny jakož i ústní ujednání a prohlášení mimo směnku jsou v této příčině zásadně nerozhodny.

závazků, jichž splnění musí dlužníkem býti přineseno, Bringschuld.).[2])

4. Směnka jest skripturou (skripturní obligací), náležejíc k papírům indossovatelným, a sice i bez ordredoložky (praesumtivní ordrepapír čl. 9, 98 ad 2).[3]) Závazek směnečný jest čiře písemní, v příčině jeho existence a obsahu rozhoduje výhradně obsah listiny, naproti bezelstnému nabyvateli nelze namítati skutečnosti obsahu listiny odporující[4]) (čl. 82, 98 ad 10). Právo ze směnky kryje se s vlastnictvím listiny; převod práva děje se tradicí indossované listiny; nabytí práva se strany bezelstného nabyvatele nevadí, obdobně jako u mobilií, nedostatek práva auktorova (čl. 74, 98 ad 8). Indossament poskytuje legitimaci, jež zastupuje důkaz práva (čl. 36, 98 ad 5).[5])

5. Závazky ze směnky jsou:

a) závazky přímé,

b) závazky nepřímé čili postižní (regressní).

Rozeznávati dlužno směnku základní (Grundwechsel, čl. 4—6 96, 97) a další směnečná prohlášení: akcept tratty, indossament, aval a čestný akcept (čl. 21—23, 9—17, 98 ad 2, 81, 98 ad 10, 56—61).

Zákon připouští dva typy směnky:

a) směnku vydanou (cizí, trattu, gezogener, fremder Wechsel, Tratte), ve formě poukazu (assignace) vystavitele směnky, trassanta (směnkovatele), směřujícího ku osobě ve směnce pojmenované, trassatovi (směnečníku), aby rovněž ve směnce pojmenované osobě, remittentovi, určitou sumu peněz zaplatil;

b) směnku vlastní (eigener, trockener, v obchodě také solasměnkou, Solawechsel zvanou)[6]), ve formě slibu vystavitele směnky, že osobě ve směnce pojmenované, remittentovi, určitou sumu peněz zaplatí.

Základní vydaná směnka vykazuje tedy tři, základní vlastní směnka dvě osoby.[7])

Závazek vystavitele tratty (čl. 8) je závazkem postižním proti nástupcům,[8]) závazek vystavitele vlastní směnky závazkem přímým (čl. 99, doplněný min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197).

K základní trattě mohou přistoupiti tato další směnečná prohlášení:

a) akcept, čili přijetí vydané směnky trassatem. Akceptant přijímá poukaz jemu vystavitelem daný; závazek jeho jest přímý a směřuje také proti vystaviteli samému (čl. 21, 23);

b) indossament (giro) jest poukaz[9]) směnkou vykázaného věřitele, indossanta, aby zaplaceno bylo osobě další, indossatáři; osoba tato nemusí býti ani pojmenována (blancoindossament čl. 12, 98 ad 2). Prvním indossantem musí býti remittent, dalším vždy indossatář z předcházejícího indossamentu. Indossament poskytuje indossatáři legitimaci (čl. 36, 98 ad 5) a spůsobuje ve spojení s tradicí směnky směněčně právní, podle čl. 74 a 82 chráněný přechod práv ze směnky (čl. 10, 98 ad 2). Kromě toho zavazuje indossanta stejně jako vystavitele postihem proti nástupcům, pokud tento účinek výslovně nebyl vyloučen (sr. čl. 14, 15, 98 ad 2). V prvém směru mluví se o funkci transportní, v druhém o funkci garanční (regressní) indossamentu.

---

[2]) Výslovnou doložkou může účinek tento býti vyloučen.

[3]) Stejně akcíe na jméno znějící (čl. 182, 220 obch. zák.); naopak třeba jest u papírů čl. 301 a 302 obch. zák. výslovné ordredoložky. Sr. též § 6 chek. zákona z 3. dubna 1906 č. 84.

[4]) Zde mluví se o t. zv. přísnosti směneční (Wechselstrenge, rigor cambialis) a sice formální a materiální. Touto rozumí se jednak abstraktnost směnečného závazku, jednak vyloučení námitek, onou předpisy o rázném vymáhání směnečných závazků. Avšak vyloučení námitek platí v příčině veškerých závazků skripturních, t. j. papírů majiteli a na řad znějících, a exekuce na osobu odpadla zák. z 4. května 1868, č. 34. Nyní pouze řízení směnečné vykazuje jisté odchylky od řízení rozkazního vůbec (§§ 224 ad 1, 555—559 c. ř. s., § 371 ad 2 exek. ř.).

[5]) Následek zásad těchto jest snadná zcizitelnost směnky, jež má pro obchod dalekosáhlý význam.

[6]) Solasměnka slove správně směnka vydaná pouze v jediném exempláři, tedy také tratta (O. H. 17, 230); poněvadž však u vlastní směnky duplikáty nebyly nikdy obvyklý (sr. též čl. 98, jenž se k čl. 66—69 neodvolává), nazývá obchod vlastní směnku solasměnkou.

[7]) Nejjednodušší forma základní tratty jest:

»V Plzni dne 1. listopadu 1905.

Dne 1. února 1906 zaplaťte za tuto směnku panu R. sumu 200 korun.

Panu T. v Praze. V. (podpis)«;

vlastní směnky:

»V Plzni dne 1. února 1905.

Dne 1. února 1906 zaplatím za tuto směnku panu R. sumu 200 korun

V. (podpis).«

[8]) Postižním závazkem vystavitele a indossantů liší se tratta od obecnoprávní assignace. Sr. Wendt, Anw. R. 4 násl., 126. Stejně má se věc v příčině závazku akceptantova proti vystaviteli (čl. 23 odst. 2), týž 176. Postihu směnečného není u papírů čl. 301 a 302 obch. z. (sr. tamtéž čl. 303, 305); pro warrant viz § 56 zák. z 28. dubna 1889 č. 64.

[9]) U tratty druhý, u vlastní směnky prvý poukaz. Jinak Bernstein. 75.

c) Aval jest rukojemství směnečné. Závazek avalistův se připojuje k závazku hlavního dlužníka, buď přímého anebo postižního, jakožto závazek vedlejší (akcessorní), jinak však samostatný (čl. 81, 98 ad 10).

d) Čestný akcept (Ehrenakcept) jest převzetí závazku k zaplacení směnky za dlužníka postižního (honorata), k poskytnutí směnečné jistoty povinného (čl. 25—29, 98 ad 4), proti jeho nástupcům osobou třetí (honorantem, intervenientem) a má za účinek odvrácení postihu (čl. 56—61). Čestný akcept jest druhem intervence (honorace).[10])

Závazky přímými jsou dle toho:

a) závazek akceptanta směnky vydané,

b) závazek vystavitele směnky vlastní,

c) závazek avalisty těchto přímých dlužníků.

Závazky nepřímými čili postižními jsou:

a) závazek vystavitele směnky vydané,

b) závazek indossantův,

c) závazek čestného akceptanta,

d) závazek avalisty postižních dlužníků.

Závazky přímé směřují:

a) k zaplacení směnky v době splatnosti;

b) k poskytnutí jistoty, že bude směnka v době splatnosti zaplacena v případě, že se přímý dlužník sám stal nejistým (čl. 29 ad 1 a 2, 98 ad 4, min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 198).

Závazky postižní směřují:

a) k zaplacení směnky v době splatnosti v případě, že trassat anebo přímý dlužník směnku nezaplatil: postih pro nezaplacení (Regress Mangels Zahlung, čl. 41—55, 98 ad 6),

b) k poskytnutí jistoty, že bude směnka v době splatnosti zaplacena v případech, že trassat odepřel trattu (bez obmezení) akceptovati (čl. 25—28), anebo přímý dlužník se stal nejistým a sám jistoty neposkytl: postih ku zjištění (Regress auf Sicherstellung, čl. 29 ad 1 a 2, 98 ad 4). Závazek čestného akceptanta směřuje pouze k zaplacení směnky (čl. 60).

Zákon nařizuje jisté úkony, jichž jest, buď vůbec anebo následkem ustanovení ve směnce obsaženého, nevyhnutelně za-

[10]) Pod jméno honorace čili intervence spadá jednak čestný akcept, jednak čestné zaplacení (čl. 62—65, viz níže). Předpokládá vždy t. zv. nuznou směnku (in Not geratener Wechsel), kterou honorant svojí intervencí udržuje »ve cti«.

potřebí k zachování práv ze směnky, hlavně nároků postižních (sr. čl. 41, 98 ad 6; 31, 98 ad 5; 60, 62, 98 ad 7; 19, 20, 98 ad 3, 24; 25; 29, 98 ad 4; 56; 69 ad 1 a 2, 72, 98 ad 8), výjimečně též nároku proti přímému dlužníkovi (čl. 43, 99), diligence, vigilance. Bezvýsledné předsevzetí úkonů těch, presentace k zaplacení, k akceptu, k datování akceptu, k datování viděné, žádosti za poskytnutí jistoty, za vydání exempláře nebo originálu směnky k akceptu určeného, pak ku poskytnutí čestného přijetí anebo čestného zaplacení musí býti osvědčeno veřejnou listinou, t. zv. protestem (čl. 87—90). Ztráta směnečného práva následkem opomenutí předepsaného úkonu a proto učiněného protestu zove se směnečným obmeškáním (Präjudizierung des Wechsels).

Kromě toho předepsána jest notifikace (čl. 45—47), totiž zpravení předchozího postižního dlužníka o protestu pro nezaplacení, k zachování plného nároku ze směnky (na úroky a útraty); opomenutí má zde, jakož i opomenutí rovněž předepsané notifikace čestného příjemce honoratovi o čestném přijetí (čl. 58), za následek též povinnost k náhradě opomenutím vzešlé škody.

6. Každý závazek směnečný předpokládá ku své právní existenci formálně platnou, všemi náležitostmi opatřenou směnku (čl. 4, 7, 96, 98 ad 1), závazek z akceptu tedy formálně platný závazek vystavitele směnky vydané; závazek z indossamentu kromě toho ormální platnost a souvislost indossamentů předcházejících (čl. 36), závazek z čestného akceptu formálně platný závazek honoratův (čl. 60), závazek z avalu konečně formálně platný závazek hlavního dlužníka. Jinak však jest každý směnečný závazek zcela samostatný a na materiální platnosti ostatních závazků úplně nezávislý a stává zejména po právu i tam, když ostatní závazky následkem passivní nespůsobilosti k směnkám anebo následkem nepravosti podpisu materiálně neexistují (čl. 3, 75, 76, 98 ad 9.).

7. Kromě dosud jmenovaných osob, které podstupují závazek směnečný, dlužno uvésti — mimo trassata — ještě následující, se směnkou ve spojení stojící osoby, však směnečně nezavázané:

a) Domiciliat (umístěnec) jest ve směnce domicilované (umístěné), — totiž udávající místo splatnosti různé při trattě od směnečného bydiště trassatova, při vlastní směnce od směnečného bydliště vystavitelova, pravidlem tedy (čl. 97) od místa vystavení — pojmenovaná osoba, která má za trassata nebo vystavitele vlastní směnky tuto v domicilu zaplatiti (čl. 24, 43, 99).

b) Čestný plátce (Ehrenzahler) jest osoba, která v případě nouze směnky tuto za některého z postižních dlužníků zaplatí (čl. 62, 98 ad 7). Čestné zaplacení jest druhem intervence (honorace), čestný plátce zove se intervenientem neb honorantem, postižní dlužník honoratem.

c) Podpůrný adresát (Notadressat) jest osoba ve směnce za tím účelem pojmenovaná, aby v případě nouze směnky zachovala ji ve cti svojí intervencí t. j. čestným akceptem anebo čestným zaplacením za některého z postižních dlužníků (čl. 56, 62, 98 ad 7).

d) Depositář (Verwahrer) sluje osoba, u níž v případě, že byl jeden z více exemplářů směnky anebo originál směnky vydané zaslán k akceptu, tento nalézti lze a která za tím účelem na ostatních (cirkulačních) exemplářích (čl. 68) anebo opisech (čl. 70) pojmenována býti má.

8. Jak již výše uvedeno, jmenuje základní směnka prvého věřitele (4 ad 7, 96 ad 7); právo ze směnky může přecházeti na další osoby indossamentem; indossatář souvislou, až k němu sahající řadou indossamentů vykázaný, jenž jest majitelem směnky, požívá legitimace jako věřitel (36, 98 ad 5), nemusí totiž vésti důkaz, že mu právo přísluší. Přechod směnečné pohledávky podle práva občanského není vyloučen.

HLAVA III.

§ 7. Forma a obsah směnky. Pravidla všeobecná.

1. Směnka děkuje dnešní podobu svoji staletému vývoji obchodních zvyků. Mnohé z nich během času odpadly, některé upraveny byly zákonem ve smyslu kladném anebo záporném, jiné udržují se mimo zákon. Svojí ustálenou, obchodně úsečnou, co do podstatných náležitostí zákonem přesně upravenou formou liší se směnka význačně od obyčejné právní listiny.

2. Jako ku všem listinám, užívá se k směnce vůbec papíru.[1])

Typickým je formát úzký, podélný (asi 30 × 12 cm.).[2])

V příčině alonge sr. níže § 11. ad 2.

Písma jest zapotřebí pouze pokud běží o podpis; veškerý ostatní obsah směnky může býti psán anebo mechanicky zhotoven. Také látka, které se k písmu, pokud jest ho zapotřebí, anebo k mechanickému zhotovení obsahu užívá, je lhostejna.[3]) Pravidlem užívá se tištěných blanketů,[4]) obsahujících obvyklé schema směnky s vynechanými místy pro jednotlivé podstatné náležitosti a obvyklé doložky (valutní a návěstní), jež se vyplňují písmem. Alfabety dlužno

[1]) Užití jiné látky na př. pergamenu není vyloučeno.

[2]) Jiný formát není zásadně vyloučen, sluší však zřetel míti jednak k obchodním zvykům, jednak k rozeznávání líce a rubu směnky.

[3]) Směnka může býti tedy — vyjímaje podpisy — celá anebo částečně tištěna, litografována nebo psána. Ku psaní užívá se vůbec inkoustu, avšak tužka, křída atd. nebyly by vyloučeny.

[4]) Státem vydávaných a kolkovaných (zejména vzhledem k přísné povinnosti kolkové, sr. zák. z 8./3. 1876 č. 26).

[5]) Stenografické značky jsou vyloučeny. Staub 4 § 54, jinak Bernstein 29.

*

užiti všeobecně užívané.[5]) Cizí řeč, tedy i alfabeta, připuštěna je čl. 4 ad 1.[6])

Forma notářského aktu — veškerých náležitostí směnky šetřící — jest vůbec přípustna, někdy také nutna.[7])

3. Znění směnky musí býti vůbec určité, nesmí býti nemožné, nesrozumitelné, anebo samo s sebou v odporu,[8]) leč když zdánlivou neurčitost anebo zdánlivý odpor lze odstraniti výkladem ze směnky samé, anebo zákon sám obsahuje ustanovení vykládací.[9]) V příčině výkladu směnky nerozhoduje nikterak pravá vůle stran (a contr. čl. 278 obch. zák.), nýbrž výhradně doslov směnky,[10]) a sice pouze ve smyslu všeobecně uznaném.[11]) Zůstává-li takto smysl pochybným, je směnka neplatnou.[12]) Zkratky všeobecně

[6]) Podpis písmem hebrejským platí podle rak. práva (nikoliv podle něm.) za pouhé znamení ruky (dekr. z 20. prosince 1842 č. 603 a z 19. února 1846. č. 938; na tom zákl. zák. z 21. prosince 1867 ničeho nezměnil. Krall 45, 53, Czel. 137, 140, 197, 318, Canstein 186; jinak Blaschke § 16). Vzhledem k tomu sluší hebrejskou alfabetu také co do ostatního obsahu směnky vyloučiti.

[7]) Nutnost této formy pro směnečné prohlášení nastává v případech zákona z 25./7. 1871 č. 76. § 1 lit. *a*) *b*) *d*) *e*) (v příčině lit. c) sr. Czel. 346. 696, nesprávně 739 a J. B. 1904, 23), pokud neběží o obchod (čl. 317 obch. zák.). Nedostatek formy působí však pouze v případě lit. *e*) (směnečná prohlášení slepých, němých neznalých písma a hluchých neznalých čtení) proti každému nabyvateli směnky, kdežto v případech lit *a*) *b*) *d*) (kde souvisí pouze s právním důvodem závazku), nemůže býti bezelstnému nabyvateli namítán. Czel. 251, 497, 628, 744.

[8]) Na př. doba platnosti 31. února 1905 NSO. 1, 55, Czel. 750 (Práv. 1897, 494); směnka vystavena 15. srpna 1905, splatna 15. února 1905 atd. Stává-li tu omyl čili nic je lhostejno.

[9]) Sr. čl. 5, 11, 12, 21, 32.

[10]) Pouhé poznámky na okraji směnky, jež bývají z pravidla jiným inkoustem psané, a sumu směnečnou a dobu splatnosti obsahují (Randanmerkungen), nenáleží vůbec k obsahu směnky a jsou ve všech směrech právně zcela bezvýznamny. Slouží v obchodě pouze rychlému přehledu za účelem kontroly. NSO. 25, 237, Krall 106.

[11]) NSO. 21, 169, N. Ř. S. 15, 113. — Příliš volně Thöl 195 p. 5 a Lehmann 118, 337 pro užití všeobecných pravidel vykládacích, příliš obmezeně Canstein 141 pro užití vykládacích pravidel výhradně ve směnečném řádu obsažených.

[12]) NSO. 19, 16; 24, 274. Pouhá zjevná nedopatření nepadají na váhu. Sem náleží zejména často se vyskytující zámčna výrazu »zaplatím« místo »zaplaťte«; směnka není proto neplatnou, pokud vykazuje jinak veškeré náležitosti tratty a tudíž pochybnosti místa nedává. Czel. 224, 280, 299, 475, 484, 679, 802, NSO. 17, 230, Gr. I. 423, p. 2 (s výkladem, že výraz »zaplatím« zahrnuje v sobě též »zaplaťte« jakožto slib »zaplatiti třetí osobou«). Přísněji NSO. 19, 16, Staub 4 § 52. Stejně použije-li vystavitel vlastní směnky při podpisu výrazu »přijal« anebo dodá adressu: »sola na mne samého«. NSO. 9, 422. Neplatnou je směnka: »na řad můj vlastní pana B.«, když B. je zároveň trassatem. Czel. 759.

srozumitelné nejsou vyloučeny.[13]) Pouhé nedostatky mluvnické, slohové a pravopisné jsou bezvýznamny.[14])

4. Podle povahy věci obsahuje vydaná směnka poukaz trassantův, znějící trassatovi, aby zaplatil, obvykle: »zaplaťte za tuto směnku«,[15]) vlastní směnka slib vystavitelův, že sám zaplatí, obvykle: »zaplatím za tuto směnku.[16])

Podstatné, zákonem předepsané náležitosti základní směnky jsou tyto:

a) v kontext směnky pojaté označení její výslovným pojmenováním jako »směnka«, čl. 4 ad 1, 96 ad 1;

b) suma peněz, k níž se směnečný závazek vztahuje, čl. 4 ad 2, 96 ad 2, 5, 98 ad 1;

c) osoby základní směnky:

aa) podpis vystavitele vydané směnky (závazek nepřímý) a vlastní směnky (závazek přímý) čl. 4 ad 5, 96 ad 5;

bb) pojmenování remittenta čl. 4 ad 3, 96 ad 3;

cc) u směnky vydané pojmenování trassata, č. 4 ad 7;

d) doba a místo vystavení, čl. 4 ad 6, 96 ad 6;

e) doba a místo splatnosti, čl. 4 ad 4 a 8, 30; 96 ad 4; 97, 98 ad 5.

Více nežli těchto podstatných náležitostí základní směnka k platnosti nevyžaduje. Zejména neuvádí směnka právní důvod závazku (causam obligandi); závazek směnečný jest abstraktním, formálním, pro cirkulaci od obecnoprávního základu odloučeným závazkem k zaplacení určité peněžité sumy (Summenversprechen). Rovněž nevyžaduje se k indossovatelnosti směnky doložky na řad (ordredoložky): směnka jest indossovatelnou ze zákona.[17])

Naopak jest veškerých uvedených podstatných náležitostí nutně zapotřebí, žádná z nich nesmí formálně na papíru scházeti, jinak není papír směnkou (čl. 7);[18]) podstatné záležitosti nemohou do-

[13]) Na př. »r. č.« (rak. čísla); »b. prot.« (bez protestu), v něm. jaz. »o. K.« = ohne Kosten (čl. 42). Jinak, poněvač není všeobecně srozumitelno »s. o.« (sine obligo, čl. 14). V příčině doby splatnosti sr. str. 51 p. 62 t. d.

[14]) NSO. 8, 88; 11, 170; 17, 230; 24, 275.

[15]) Jiná forma stejného významu není vyloučena.

[16]) Ve rčeních těchto obsažena je zároveň t. zv. presentační doložka (positivní). Pokud se týče záměny obou rčení, sr. shora pozn. 12.

[17]) Viz str. 30. t. d.

[18]) Peitler 44, 274, Czel. 616, 670, 741, 809, Links 6188. Od tohoto původního nedostatku podstatných náležitostí dlužno rozeznávati otázku, pokud pozdějším odstraněním jich platnost směnky se zrušuje. Že má papír, jenž nevykazuje všech podstatných náležitostí směnky, snad jiný materiálně

plněny býti z okolností mimo papír sám ležících (jinou listinou, jiným důkazem).[19])

Formálně platná základní směnka jest předpokladem platnosti všech dalších směnečných prohlášení: akceptu tratty, indossamentu, čestného akceptu, avalu (čl. 7, 2 věta).[20])

5. Obsah směnky nezůstává na tyto podstatné náležitosti obmezen, nýbrž stává celá řada doložek (klausulí), částečně co do účinků zákonem samým upravených, částečně mimo zákon.

Zákonem upraveny jsou zejména tyto doložky[21]) základní směnky:

a) doložka vystavitelova vylučující indossovatelnost směnky (rektadoložka, negativní ordredoložka) čl. 9, 2. věta;

b) doložka stanovící lhůtu od zákonné úchylnou k presentaci určitý čas po viděné splatné tratty k akceptu, čl. 19;

c) doložka nařizující presentaci domicilované tratty k akceptu, čl. 24;

d) udání domicilu, totiž místa splatnosti směnky, různého od směnečného bydliště trassatova, u vlastní směnky od směnečného bydliště vystavitelova, pravidlem — pokud zvláštní bydliště jeho udáno není — od místa vystavení (čl. 97, 99), po případě pojmenování domiciliata (osoby, jež má směnku v domicilu zaplatiti) čl. 24, 99;

e) doložka, kterou se promíjí presentace (negativní presentační doložka) nebo protest, čl. 42;

f) označení více exemplářů (duplikátů) tratty, čl. 66;

g) u duplikátů a opisů označení osoby, u níž se nalézá

anebo formálně právní (důkazní) význam, vyloučeno není. Sr. NSO. 18, 169; 22, 305; N. Ř. S. 8, 41; 48, 223; Czel. 506, 809 (sr. 506, 651).

[19]) N. Ř. S. 10, 4. Ani z dalších směnečných prohlášení (akceptu atp.) anebo poznámek na okraji, viz sh. str. 35, pozn. 10, tím méně uznáním za směnku atd.

[20]) Peitler 377, 200, Czel. 1, 755. Za to materiální neplatnost (na př. podpis vystavitelův není skutečným podpisem [vedení ruky třetí osobou], je falešný, vystavitel směnečně nespůsobilý), nečiní směnku neplatnou; závazek připojený základní směnce formálně správné je platným a zavazuje samostatně. Stejně má se věc v příčině dalších indossamentů při materiální neplatnosti předešlých atd. (sr. čl. 3, 75, 76, 82, NSO. 1, 98; 1. 288). Rovněž jest o sobě nerozhodno, kdy a v jakém časovém postupu jednotlivé náležitosti a další směnečná prohlášení (indossament, akcept tratty, aval) byly připojeny; pozdější doplnění je zásadně přípustno (min. nař. z 6. října 1853 č. 200 ř. zák.).

[21]) Význam jich uveden jest na příslušných místech.

exemplář k akceptu zaslaný (doložka depositční, Depositions-Versendungsvormerk), čl. 68, 70;

h) doložka stanovící zaplacení směnky »effektivně« (čl. 37); pak doložky dalších směnečných prohlášení:

i) zápověď další indossace připojená indossamentu (čl. 15);

k) doložka vylučující závazek z indossamentu (čl. 14);

l) doložka akcept tratty obmezující (čl. 21, 22).

Avšak také doložky směnečným právem výslovně neupravené nejsou vyloučeny,[22]) pokud jen nestojí v odporu ani s právní povahou směnky ani s positivními předpisy práva směnečného.

Zejména uvésti sluší:

a) Závazek ze směnky jakožto abstraktní, výlučně jednostranný a bezvýminečný nemůže býti nijakým spůsobem ovládán okolnostmi mimo směnku samu ležícími. Neplatnou činí proto směnku nejen závislost na výmince anebo vzájemném plnění,[23]) nýbrž i každé jiné s právním důvodem souvisící, tuto zásadní vlastnost směnečného závazku porušující, anebo aspoň v tomto směru pochybnost vzbuzující ustanovení.[24])

Naopak nevadí platnosti směnky v obchodě obvyklé doložky valutní a úhradní[25]) (Valuta-, Deckungsklausel).

Doložka valutní obsahuje formální, více méně všeobecné stvrzení obdržené valuty, čili vzájemného plnění za závazek vystavitelův.[26]) Poukazujíc takto k valutě spůsobem čiře historickým jest pro závazek ze směnky samé bezvýznamnou.[27]) Obvyklá znění jsou:

[22]) Opačný byl sice názor většiny konference (prot. 62, 230 násl.), avšak v zákoně výrazu nedošel. NSO. 6, 365.

[23]) Sr. čl. 301 obch. zák.; NŘS. 9, 115, jinak Lehmann 391. Předpisuje-li směnka pouze zákonem předepsané podmínky výkonu (presentaci, protest) není proto neplatnou.

[24]) Neplatná jest tratta: »zaplaťte podle obsahu smlouvy ze dne . . .« (NSO. 21, 169, jinak NŘS. Bolze 19, 383, Lehmann 402), »jako zápůjčku na cestu do *X*«, »jako činži«, »jako kupní cenu za pole *Y*«, »pod následky ve stanovách uvedenými« (Czel. 536), jinak Grünhut I., 472 p. 4. Czel. 785 (»podle úmluvy ze dne . . .«) Pouhá všeobecná označení: směnka »kaučí«, »garanční«, »jako depôt« atd. nevadí. Peitler 311, NSO. 6, 439; 13, 412.

[25]) Též revaliční, zúčtovací.

[26]) Doložka valutní hraje významnou úlohu v dějinách práva směnečného; v ní kotví vznik postižního závazku vystavitele tratty na rozdíl od obecnoprávní assignace. Konservatism formálních styků obchodních přenesl ji, ač svého původního významu dávno pozbyla, až na naše doby již jen jako stereotypní obchodní zvyklost, více méně pouhou, nezřídka i skutečností odporující frázi. Není ani vždy stvrzením valuty obdržené, nýbrž poukazuje i při dodržení historické formy často k valutě kreditované. Podstatnou náležitostí jest vedle práva francouzského.

[27]) Pro třetí nabyvatele směnky je vůbec bezvýznamna, avšak i její,

»hodnota v hotovosti« (Wert bar erhalten), »hodnotu obdržel« (Wert erhalten), »hodnota ve zboží« (W. in Waren), »hodnotu s díky« (W. vergnügt), vztahují se k valutě obdržené; »hodnota smluvena« aneb »hodnota ve smlouvě« (W. verstanden, im Vertrag, im Kontrahiren), »hodnota mezi námi« (W. unter uns), »hodnota v účtu« (W. in Rechnung), pak »hodnota má se obdržeti« anebo »hodnota se očekává« (W. zu empfangen, in Erwartung, es soll mir validiren), poukazují prostě k valutnímu poměru anebo vztahují se k valutě kreditované; »hodnota u mne samého« (W. in mir selbst) u tratty na vlastní řad (bezvýznamná, poněvač vystavitel sám sobě valutu dáti nemůže) atd.

Doložka úhradní u směnky vydané vztahuje se k úplatě, dané trassatovi za to, že k rozkazu trassantovu směnku akceptuje a vyplatí; jest v příčině závazku směnečného zcela bezvýznamna. Zní obyčejně: »a zaúčtujte mně ji«, anebo v případě, že byla směnka vystavena nikoliv na účet vystavitelův, nýbrž vystavitelem jakožto komissionářem na účet osoby třetí: »a zaúčtujte ji panu *X*« (»stellen es auf meine Rechnung«, »stellen es auf Rechnung des Herrn *X*«).[28])

Směnečnoprávně bezvýznamnou jest též doložka návěstní (Avisklausel), totiž poznámka, zda-li trassat má vyčkati zvláštního návěstí trassantova čili nic. Zní »podle návěstí«, »bez návěstí« (laut, ohne Bericht; suiavant, sans avis).

b) Neplatnou činí směnku doložky odstraňující anebo nutné určitosti zbavující některou z podstatných náležitostí směnky:

aa) doložka vylučující závazek vystavitelův (»bez závazku«, »bez ručení«, »sine obligo« atd.),[29]) pak ustanovení místa splat-

zejména důkazní význam mezi stranami jest (viz pozn. před.) dosti pochybným. Sr. Thöl 211, Canstein 166, p. 20, Lehmann 443, Staub 4, § 57, Grünhut I., 456, p. 6, 7, Bernstein 51, Czel. 651.

[28]) T. zv. směnka komissionářská, Komissionstratte.

[29]) T. zv. doložka ze strachu, »Angstklausel«. Formálně platný podpis vystavitelův je podstatnou náležitostí směnky (materiální závaznost, na př. nepravost je nerozhodnou, zde je směnka formálně úplnou). Vyloučení závazku je přípustno u indossamentu (čl. 14), kde zbývá přes to funkce transportní. Stejně Lehmann 389, Canstein 180, Staub 4, § 67, Grünhut II., 474, Bernstein 50, 73. Odchylná mínění jsou: 1. vystavitel není zavázán, ovšem ale akceptant a indossanté, Thöl 634, sr. rozh. českého vrch. s. Práv. 1903, 430; 2. vystavitel vlastní směnky je přes doložku zavázán, nikoliv však vystavitel tratty, Czel. 213; 3. doložka platí za nedoloženou. Volkmar & Löwy 50, Canstein 172 p. 33, jinak týž 180. Poslední názor nelze opříti o znění čl. 8, neboť že výslovně projevená vůle je jedině rozhodnou, následuje nejlépe z čl. 21, který i u daleko přísněji upraveného akceptu vyloučení závazku respektuje.

nosti směnky »splatna všude« (nebo »v Plzni a všude«, nebo »zde a všude«), poněvač ona zbavuje směnku formálně závazného podpisu vystavitelova, tato nevyhovuje náležitosti určitého místa platebního.[30])

bb) Závazek směnečný vztahuje se k určité sumě peněžité (čl. 4 ad 2). S ustanovením tímto stojí v odporu také každé rozšíření závazku. Vedle výslovného ustanovení čl. 7 (doplněného min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197 ř. z.), 98 ad 1, činí závazek úrokový směnku neplatnou.[31]) Důsledně platí totéž v příčině stanovení konvenční pokuty,[32]) provise atd. Za neplatnou nesluší však pokládati směnku s doložkou, kterou se zástavní právo zřizuje,[33]) neboť zřízení zástavy neobsahuje rozšíření závazku samého, jinak pak doložky nejsou zapovězeny, pokud s povahou směnky v odporu nestojí.

cc) Doba splatnosti směnky jest zásadně jednotna. Lhůtní směnky jsou neplatny čl. 4 ad 4 (doplněný min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197 ř. z.), 96 ad 4, doložka k placení ve lhůtách směřující činí směnku neplatnou.[34])

c) Doložky, které nedotýkají se povahy závazku, avšak upravují směnečná jednání v odporu s předpisy zákona, platí za nedoloženy. Tak doložka zapovídající presentaci směnky k akceptu (sr. čl. 18, doplněný min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197), doložka nařizující presentaci k akceptu — mimo směnky splatné určitý čas viděné (sr. čl. 19) anebo směnky domicilované (sr. čl. 24,

[30]) Blaschke 77, Staub 4, § 47. Německé soudy pokládají směnku s dodatkem »a všude jinde« (und aller Orten) za platnou, přikládajíce dodatku význam pouze pro soudní příslušnost. NSO. 4, 261; 4, 387, stejně, Grünhut I., 417, p. 8, 431 p. 19, Adler 25, Bernstein 48, 147, 406. 408. Sr. též Czel. 20. Významu toho podle rak. práva (§ 88, 104 jur. n) dodatek tento vůbec míti nemůže. Sr. Ott, Bes. Verf. 23.

[31]) Dvojí jest tu možné stanovisko: buď pokládati doložku závazek rozšiřující za nedoloženou (tak čl. 7 něm. sm. ř.), anebo směnku za neplatnou. Rak. soudy pokládají směnku i tehdáž za neplatnou, když závazek úrokový stojí jako doložka mimo kontext anebo připojen jest závazku indossanta anebo akceptanta Czel. 45, 47, 66 (jud. 91), 100, 158, 253 (jinak pouhá poznámka na okraji Krall 106, sr. str. 35, p. 10). Sám závazek úrokový i ve zvláštní listině pokládají za neplatný Czel. 124, 166, 239, 268 (jinak 119).

[32]) Blaschke 58 p. 3, Krall 218, Czel. 33, Grünhut I., 343, jinak Canstein 166.

[33]) Sr. § 6 uvoz. zák. k sm. ř., § 12 zák. z 8. března 1876 č. 26. Praxe rak. soudu kloní se k neplatnosti, Czel. 45, 66 (jud. 91), 84, 97, 100, 139, 158, 253, 432, jinak Czel. 25, 44 60, 129.

[34]) Sr. str. 51 násl. t. d.

2. odst.); doložka zapovídající protest pro nepřijetí anebo pro nezaplacení (sr. čl. 25, 41); doložka stanovící jinou nežli zákonnou dobu protestní (sr. čl. 41) atd. [35])

§ 8. Místo podstatných náležitostí směnky základní.

1. Kdežto listina skládá se obyčejně z nadpisu, kontextu, data, podpisu a — pokud směřuje k třetí osobě, jako assignace, — adressy, nevyskytuje se u směnky nadpis vůbec. Označení jako směnka — jinde nadpis tvořící — musí se podle čl. 4 ad 1, 96 ad 1 nalézati v kontextu:[1]) musí býti »pojato ve směnku samou.«[2]) Vedle toho kontext přirozeně obsahuje u směnky vydané poukaz trassantův trassatovi, u směnky vlastní slib vystavitelův.

2. Podpis vystavitelův (čl. 4 ad 5, 96 ad 5) jest zakončením základní směnky vydané i vlastní a musí se podle povahy věci samé nalézati pod její obsahem, k němuž se vztahuje,[3]) tedy vždy na přední straně; obvykle nalézá se v pravo.

[35]) Přípustnou jest však doložka, podle níž dlužník musí při placení věřitele sám vyhledati; tak při uvedení bydliště anebo obchodní místnosti remittenta jako místnosti výplatní (Zahlstelle) t. zv. Bringschuldklausel (ovšem má tento význam jen pokud remittent sám směnku podrží).

[1]) Ojediněle a bezdůvodně popírá Staub, 4 § 53 vůbec potřebu kontextu, tvrdě, že není zákonem předepsána souvislá věta, tudíž dostačí každý a jakýkoliv projev příslušné vůle. Potřeba věty není předpisem práva positivního, ovšem ale požadavkem mluvnickým, neboť poukaz aneb slib zaplatiti nelze písemně jinak vyjádřiti nežli větou, třeba nikoliv jedinou a třeba užito bylo vět elliptických. Sr. příklady u Cansteina 159 p. 3, Gr. I., 338 p. 9. Kontext směnky uznává výslovně čl. 66, tak sám Staub 66 § 3.

[2]) Nestačí tedy pouhý nadpis: »směnka«. Sr. čl. 4 ad 1: »in den Wechsel selbst.« Tak jest téměř všeobecně uznáno. Literatura podrobně u Grünhuta I., 338 p. 2; rozh. Ger. Zg. 1855, 71, Peitler 57. Jinak Peitler 119, Jolly v. Siebenhaars Arch. 3, 15, a Staub 4 § 53, p. 2. Jolly tvrdí, že slovem »Wechsel« se rozumí »Wechselurkunde« (opáčně Lehmann 333, 340), Staub (viz pozn. před.) popírá vůbec potřebu kontextu. Lipské konferenci sloužil za základ návrh pruský, jehož znění »in den Kontext« (§§ 4, 87) změněno bylo komissí ve znění »in den Wechsel selbst«, aniž tím míněna změna věcná. Výraz tento jest užší nežli listina celá a rozumí se jím nikoliv celá základní směnka včetně podpisu vystavitelova (na rozdíl dalších směnečných prohlášení), nýbrž pouze poukaz anebo slib, t. j. kontext základní směnky (sr. čl. 66). Nejnověji zabývá se touto otázkou podrobně a rozhoduje ji ve smyslu zde uvedeném rozh. N. Ř. S. 48, 223, (Links 1902, CCCLXII.

[3]) Nikoliv v kontextu samém (na př.: já X. Y. zaplatím, třeba byl psán vlastnoručně; jméno zastoupeného může se nalézati v kontextu, za to podpis zástupce musí státi pod kontextem NSO. 20, 91) ani po straně, ani šikmo přes směnku (jako akcept), tím méně na rubu, neboť ve všech těchto případech není zde »podpisu«. Lehmann 373, Dernburg § 259 p. 9, Cosack 268, Staub 4 § 38, Grünhut I. 408, Bernstein 42. Jinak

3. Doba a místo vystavení (4 ad 6, 96 ad 6) musí se jakožto náležitost základní směnky nalézati na přední straně, jinak není určité místo ani výslovným předpisem, ani povahou věci dáno.[4]) Z toho následuje, že může se nalézati mimo kontext; obvykle klade se nad kontext na levou stranu směnky.

Totéž platí o jménu trassata (adresse) u směnky vydané (čl. 4 ad 7), jež stojí pravidlem pod kontextem na straně levé.[5])

4. Další náležitosti směnečné: — suma peněz (4 ad 2, 96 ad 2), doba splatnosti (4 ad 4, 96 ad 4) a pojmenování remittenta (4 ad 3, 96 ad 3), — nalézají se podle všeobecného zvyku v kontextu; není však — v nedostatku opáčného předpisu — vyloučeno, aby stály i mimo kontext,[6]) pokud se jen nalézají na přední straně směnky a s kontextem souvisí, tvoříce s ním jednotný, podpisem vystavitelovým zakončený celek.[7]) Suma směnečná bývá obvykle vyznačena dvakráte, jednou ciframi nad kontextem v pravo, podruhé písmenami v kontextu; k obojímu vyznačení dlužno hleděti (v případě neshody stanoví výklad čl. 5).[8]) V příčině místa platebního ustanovuje zákon v případě, že výslovně udáno není, podpůrně (4 ad 8, 97): u vydané směnky platí místo u adressy trassatovy uvedené za místo platební (a současně za bydliště trassatovo), u vlastní směnky platí místo vystavení za místo platební (a současně za bydliště vystavitelovo). Jinak stává místo splatnosti u tratty pod adressou na levé straně směnky.[9])

Thöl 148, p. 19, NSO. 9, 422; 19, 89; 25, 238, sr. též N. Ř. S. 12, 120. Praxe kolísá: pro názor v textu Peitler 294, Czel. 112, 149, 152, 169, 331, jinak Peitler 259, 443, Czel. 10, 59, 692, Links 3517 (NSO. 13, 426; 15, 68,; 16, 90). — Zdali podpis připojen byl před vyplněním kontextu, je o sobě lhostejno (sr. min. nař. z 6. října 1883 č. 200 ř. z.).

[4]) N. Ř. S. 11, 167.

[5]) Může se však nalézati také v kontextu.

[6]) Platná jest na př. směnka, uvedeno-li jest v kontextu: zaplaťte sumu shora (nebo na straně) vyznačenou, NSO. 10, 25; 20, 160; N. Ř. S. 2, 101. V příčině názoru Staubova o kontextu směnky sr. shora pozn. 1. Zcela jinak tvrdí Lehmann 343, že pouze kontext je »směnkou« a že tudíž veškeré náležitosti — mimo podpis, datum a adressu — musí se nalézati v kontextu.

[7]) Proto nesmí býti také odporu mezi nimi a kontextem, sice by byla směnka pro neurčitost neplatnou. Za to platnou je směnka v kontextu jako taková označená, třeba byla nadepsána jako »poukázka« atd., poněvač v této příčině rozhoduje dle 4 ad 1 výhradně kontext. Pouhé poznámky na okraji nenáleží k obsahu směnky a jsou ve všech směrech zcela nerozhodny. Viz shora p. 1., NSO. 25, 37.

[8]) Jinak Lehmann na u. m.

[9]) »Splatná v Brně, u p. X.« (sr. čl. 24). Může však státi bezzávadně také v kontextu: »Za tuto směnku zaplaťte v Praze« (NSO. 22, 405).

§ 9. Jednotlivé podstatné náležitosti základní směnky co do obsahu.

1. *Označení jako směnka* (čl. 4 ad 1, 96 ad 1).

Zákon předpisuje, aby v kontext směnky jak vydané, tak vlastní bylo pojato výslovné označení její »jako směnka«.[1]) Patrným účelem předpisu tohoto jest, aby každému súčastněnému bylo na prvý pohled zřejmo, že běží o listinu zvláštním právním pravidlům podřízenou.[2])

Označení toto musí se státi v jazyku, ve kterém je směnka sepsána; při směnkách v cizím jazyku sepsaných třeba užiti výrazu, který má v něm stejný význam (4 ad 1, 98 ad 1).[3])

2. *Suma peněžitá* (čl. 4 ad 2, 5, 96 ad 2, 98 ad 1).

Směnka, vydaná i vlastní, musí zníti na sumu peněz jisté měny.[4]) Není-li měna pojmenována, rozumí se (od 1. ledna 1900) měna korunová.[5]) Neplatná jest směnka znějící na zboží, tedy i na cenné papíry.[6])

Směnka nemusí však zníti na měnu platnou v čas a v místě vystavení anebo splatnosti, nýbrž může zníti zejména také na měnu cizozemskou.[7])

[1]) Doložka směnečná (Wechselklausel) v užším smyslu. Německá praxe i teorie — opírajíc se o doslov zákona: »Bezeichnung als Wechsel«, nikoliv »Bezeichnung: Wechsel« — připouští substantiva složená se slovem »Wechsel«: Wechselbrief, Wechselversprechen, Wechselverschreibung (NSO. 18, 208), též Wechselanweisung (jinak NSO. 18, 207). Ostatek uznává zákon sám (čl. 66) složeniny »Solawechsel«, »Primawechsel«. V jazyku českém zajisté jest též platným výraz »solasměnka«, »primasměnka«, jinak však složených slov jazyk pravidlem nezná, výrazy pak, v nichž užito jest pouhého adjektiva »směnečný« (úpis, listina, poukázka atd.) nelze pokládati za dostačitelné. Předpisu zákona vůbec nevyhovují výrazy: tratta, poukázka, prima, mandat (NSO. 6, 128, Czel. 355); (Bernstein 30, chce připustiti výrazy »tratta« a »rimessa«). Že pouhé podrobení se právu směnečnému (t. zv. doložka směnečná v širším smyslu) nedostačí, není sporno.

[2]) Mot. XXXI.

[3]) Francouzsky: lettre de change (vyd. směnka) a billet à ordre (vlast. směnka); anglicky: bill of exchange (vyd. směnka) a promissory note (vlast. směnka); italsky: lettera di cambio; maďarsky: valto; hollandsky: Wisselbrief. V příčině jiných výrazů sr. rozh. G. Z. 55 č. 71; 64 č. 1, Jur. Bl. 72, 502, NSO. 1, 237, G. Z. 83, č. 98, Czel. 355.

[4]) V příčině závazku úrokového sr. str. 40 t. d.

[5]) Cís. nař. z 21. září 1899 č. 176 ř. zák. Před tím měna rakouská (cís. pat. z 24. dubna 1858 č. 63).

[6]) Krall 74, 100, Czel. 2, 114.

[7]) Krall 123. Výplata může se však státi také v tuzemské měně podle kursu v době splatnosti (pat. z 2. června 1848 č. 1157, § 905 obč. zák.), pokud

Peněžitá suma musí býti určita a ze směnky samé patrna.[8])

Udání sumy může se státi písmenami anebo ciframi.[9]) Pro případ, že směnka obsahuje udání více různých sum, ustanovuje čl. 5. ve prospěch platnosti směnky,[10]) že mezi různým udáním písmenami a ciframi má přednost udání písmenami[11]) a že, když suma vícekráte udána jest písmenami anebo vícekráte ciframi, platí suma menší. Obsahuje-li tedy směnka více různých udání sumy i písmenami, i ciframi, rozhoduje předkem udání písmenami, mezi těmito pak suma menší.[12])

3. *Osoby základní směnky.*

a) Podpis vystavitele (čl. 4 ad 5, 96 ad 5).

Třeba jest pouze podpisu[13]) jména rodového — křestního jména netřeba a ono samo nestačí[14]) —, zástupců právnické osoby, firmy. Podpis musí býti skutečným podpisem, t. j. psaným; tisk, razítko nestačí.[15]) Pokud může býti firma pouze částečně psána, dostačí ostatek vytisknutý. Pouhé znamení ruky vyžaduje ověření (čl. 94).[16])

není doložkou »effektivně« anebo podobnou (čl. 37, sr. též čl. 336 obch. zák.) výslovně výplata v cizí měně vyměněna. Sr. díl III. čl. 15, 17, 18 min. nař. z 21. září 1899, č. 176 ř. zák.

[8]) Neplatnou je směnka obsahující více různých udání měny, leč že běží zřejmě o udání téže sumy: »100 zl. = 200 korun«, nebo udání alternativní anebo jinak neurčité: »od 50 do 100 korun«, »až do výše 1000 korun«, rovněž směnka znějící přímo na kursovní cenu určité sumy cizích peněz v den splatnosti. Bezzávadnou jest však doložka, že dlužník může určitou sumu cizích peněz v tuzemské měně zaplatiti (1000 franků anebo cenu, oder Wert, oder Kurs atd.), neboť k tomu je dlužník i bez doložky této oprávněn, nenařizuje li zvláštní doložka (»effektivně«) opak. Sr. NSO. 1, 278; 2, 118. Že t. zv. cambium mysticum (zaplaťte sumu, kterou Vám oznámím atd.) jest neplatna, leží na bíledni.

[9]) Zda-li udání stojí v kontextu anebo mimo kontext (vyjímaje pouhé poznámky na okraji) je lhostejno. Viz shora str. 35 pozn. 10. Obvyklo jest uváděti sumu jednou v kontextu písmenami, jednou nad kontextem v pravo ciframi.

[10]) Bez tohoto ustanovení byla by směnka taková pro neurčitost neplatna. Vykládací pravidlo toto platí ze zákona a případná odchylná vůle stran je nerozhodnou.

[11]) Bez ohledu, zdali cifry udávají sumu větší anebo menší.

[12]) Na př.: stodvacet zl., sto zl., 150 zl., 80 zl.: platí sto zlatých. Předpokládá se tatáž měna. Jsou-li měny různé, je směnka neplatna a nerozhoduje snad měna méně platící, anebo vypsaná proti zkrácené; NSO. 20, 160, jinak Lehmann 344.

[13]) V příčině místa sr. str. 42. t. d.

[14]) NSO. 11, 213, Czel. 571 (Nowak III. 143); jinak Lehmann 374.

[15]) Ani facsimile, NSO. 14, 319; N. Ř. S. 47, 165.

[16]) Podpis hebrejským písmem (dv. dekr. z 20./12. 1842, 4./3. 1846) platí pouze za znamení ruky. Czel. 140, 197. Nesprávně Blaschke § 26 opíraje se o zákl. zák. z 21./12. 1867, č. 142, jenž však na formu směnky nemá vlivu. Nečitelnost nevadí platnosti, nevydá se však platební rozkaz (§ 557 s. ř.),

Podpis nemusí býti — pokud běží pouze o otázku platnosti směnky — správným, ani pravým, ano osoba vystavitele nemusí ani existovati.[17]) U firmy dostačí pouze objektivní možnost; není třeba skutečné existence, tím méně zápisu v rejstřík.

Směnka může býti platně podepsána také více vystaviteli.[18])

b) Pojmenování remittenta (čl. 4 ad 3, 96 ad 3).

Zákon žádá udání jména určité osoby — fysické nebo právnické —, anebo firmy. Směnky znějící majiteli jsou dle rak. práva neplatny.[19]) Třeba jest udání pouze jména rodového — jméno křestní nemusí býti udáno a také nedostačí[20]), — anebo příslušné pojmenování právnické osoby.[21]) Firma kupce jednotlivce, obchodní společnosti anebo společenstva musí býti objektivně možnou.[22])

Za to jest — ve příčině platnosti směnky — zcela nerozhodno, jsou-li jméno anebo firma správny, zdali osoba aneb

Czel. 174. Musí tu býti ale skutečná písmena, N.SO. 22, 407. Dodatky »jako rukojmí«, »jako svědek« atd. vylučují směnkový závazek vystavitelův a činí jeho podpis neplatným, N. Ř. S. 10, 1, Peitler 378. Stejně dodatek »bez závazku« (sine obligo) sr. str. 40. t. d. Za to neškodny jsou dodatky »platí za 1000 korun«, »přijal« (Krall 199), »vlastník směnky« (Peitler 443), »jako samodlužník (N. Ř. S. 30, 25). Sr. též Peitler 262, 282.

[17]) NSO. 5, 263; 5, 272, N. Ř. S. 30, 405. Zcela jinou otázkou jest, pokud jest určitá osoba jako vystavitel směnečně zavázána. Zde třeba ovšem jako u akceptu vlastnoručního podpisu a existence právnické osoby nebo firmy, nikoliv vůbec protokolování této. (Sr. str. 64, pozn. 12. t. d.)

[18]) Czel. 658 (Práv. 1892, 775), NSO. 2, 249; 18, 367; 19, 311. V tomto případě platí předpisy formální pro veškeré podpisy. NSO. 19, 89; N. Ř. S. 10, 1. Škrtnutím některého z více podpisů neruší se platnost směnky, nýbrž zůstávají ostatní podpisy v platnosti. NSO. 2, 349; 18, 367; 19, 311.

[19]) Směnka s alternativní auporteurdoložkou (»panu A. anebo majiteli«) je platna, neboť jmenuje určitého remittenta, a doložka sama, ostatek zbytečná, má všeobecně týž význam jako ordredoložka. NSO. 1, 97. Naopak je neplatnou směnka, znějící pouze »na řad«, bez pojmenování remittenta. Taktéž je-li jméno remittentovo vynecháno (blankotratta).

[20]) NSO. 9, 195; 24, 274. Ani ve spojení osobu označujícím, na př. »mému bratru Janovi« (Staub 4 § 11, Gr. I., 345, p. 1; jinak Lehmann 347, 375 p. 7, Bernstein 32). Tím méně stačí pouhé opsání rodinným poměrem: »mé manželce«, anebo zaměstnáním nebo hodností: »věžnému v Klatovech«, »předsedovi obchodní komory v Plzni«. Sr. NSO. 20, 85. — Není potřebí udání stavu a bydliště. V případě zastoupení může býti jmenován pouze zastoupený, anebo zástupce s uvedením zastoupeného. U jména remittentova udává se někdy osoba, na jejíž účet se má remittentovi zaplatiti (panu A. na účet p. X.). Směnečnoprávního významu udání toto nemá.

[21]) Platné je jmenování hereditatis jacentis. Czel. 366. Sr. též NSO. 15, 317.

[22]) Neplatna byla by směnka: »redakci Nár. Listů«, »der Administration des Kursales in Wiesbaden« atd. Příležitostná společnost (čl. 266 obch. zák.) nemá firmy. NSO. 9, 328; 21, 29; N. Ř. S. 14, 17, Staub 4 § 11, jinak Bernstein 32.

obchodní společnost vskutku existuje, zdali remittent jest oprávněn firmu vésti, anebo konečně zdali firma jest protokolována.[23])

Více remittentů může býti jmenováno (kumulativně, kollektivně); v případě tom přísluší jim společné, jednotné právo ze směnky.[24]) Alternativní jmenování (panu A. nebo panu B.) je neplatné.[25])

Obvyklá forma jest: »zaplaťte (zaplatím) na řad pana A.« (přesně mělo by zníti: »zaplaťte panu A.«[26]) anebo: »panu A. aneb na řad«). Pouhé znění »zaplaťte na řad« nedostačí, neobsahujíc pojmenování remittenta.

Vystavitel tratty může jmenovati remittentem také sebe sama: tratta na vlastní řad (čl. 6).[27]) Závazek směnečný vzniká zde ve skutečnosti teprvé indossamentem vystavitelovým[28]) (leč že byla směnka dříve opatřena akceptem). Indossoval-li vystavitel trattu na vlastní řad in bianco, rovná se tato co do účinků papíru majiteli znějícímu.

Obvyklé formy jsou: »mně samému«, »mně samému anebo

[23]) Jinak běží-li o otázku, přísluší-li jisté osobě jako remittentu nárok ze směnky. NSO. 23, 52.

[24]) Ani každému část, ani každému celek jakožto solidárně oprávněnému. Všichni musí směnku indossovati, nikoliv jednotlivec v příčině části. Sr. Links 2889, Czel. 658 (Práv. 1892, 775).

[25]) Za platné je pokládají (se solidárním oprávněním) Lehmann 349, p. 17, Staub 4 § 12, Grünhut I., 350, Adler 21. Názor ten odporuje jednotnosti směnky a vede v důsledcích k nesrovnalostem (nespr. Adler 22).

[26]) Směnka jest indossovatelnou ze zákona.

[27]) »V Plzni, 1. července 1905.

Dne 1. ledna 1906 zaplaťte za tuto směnku na řad můj vlastní sumu 1000 korun.

Panu C. D. (trassat). A. B. (vystavitel).«
v Klatovech.

Tato forma směnky vyskytuje se v obchodě nejčastěji. Vystavitel opatřuje sobě zejména — na základě nejrůznějších právních důvodů — dříve akcept, aby pak směnku u libovolné osoby zpeněžil; často běží pouze o uvedení stávající pohledávky vystavitelovy proti akceptantovi ve formu směnečnou za tímto účelem; zde nahražuje tratta na vlastní řad málo oblíbenou formu vlastní směnky.

[28]) Dodatek vystavitelův »sine obligo« k jeho podpisu činí směnku neplatnou (viz shora pozn. 16.); týž dodatek k podpisu jeho jako prvního indossanta vylučuje pouze jeho závazek jako takového, kdežto jako vystavitel ručí. NSO. 1, 97; 21, 273; 24, 16, NŘS. 18, 112, Czel. 213, Grünhut I., 354, (v p. 7. liter). Za neplatný pokládá zde i závazek vystavitelův Thöl 634, vycházeje z nepravého názoru, že se směnka na vlastní řad indossamentem vystavitelovým teprvé na směnku doplňuje.

na můj řad«, »na řad můj vlastní«, »na můj řad«, »na řad mého indossamentu«.[29])

Vlastní směnka na vlastní řad je nepřípustna, neboť vystavitel nemůže se zavázati zaplatiti sám sobě. Čl. 6 není též v čl. 98 uveden.[30])

Osoba pojmenovaná jako trassat nemůže býti spolu pojmenována remittentem, neboť sám sobě nemůže trassat se zavázati a platiti. Čl. 6 případu toho také neuvádí.[31])

c) Pojmenování trassata (čl. 4 ad 7).[32])

Pokud se způsobu pojmenování týče, platí zde totéž jako v příčině pojmenování remittenta. Zejména třeba pouze jména rodového;[33]) udání bydliště o sobě zapotřebí není;[34]) schází-li však ve směnce udání místa platebního, musí býti udáno bydliště trassatovo, které pak platí za místo platební (čl. 4 ad 8).[35]) Také zde jest správnost jména trassatova, jeho existence, protokolování firmy atd. nerozhodno.[36])

Spornou jest otázka, zdali může býti udáno více trassatů. Alternativní nebo sukcessivní pojmenování zásadně vylučuje nutná určitost směnky. Kumulativnímu pojmenování vadí však pouze nemožnost více různých platebních míst v případě, že není ve směnce jednotné platební místo udáno, nýbrž uvedeno více trassatů s různými bydlišti (čl. 4 ad 8)[37]), jakož i nemožnost různých dob splatnosti u směnky na viděnou (nebyla-li všem trassatům téhož dne k placení presentována). Není-li v těchto směrech závady, není zákonného důvodu platnost směnky takové vůbec vylučujícího. Poukaz směřuje zde ku všem trassatům, aby se každý akceptem k zaplacení celé sumy zavázal.[38])

Vystavitel tratty může sám sebe jmenovati trassatem (čl. 6 ad 2):[39]) vydaná vlastní směnka (trassirt eigener W.)[40])

Podmínkou platnosti vydané vlastní směnky jest však různost místa vystavení od místa platebního[41]) (distantia loci);[42]) třeba tedy, aby obě místa byly různé obce politické.[43]) Jinak řídí se závazek vystavitele, po případě akceptanta, ve všech směrech všeobecnými pravidly, tak jakoby byli osobami různými.[44])

Ovšem předpokládá se naopak totožnost vystavitele a trassata dle obsahu směnky samé,[45]) jinak tu není vydané vlastní směnky.[46])

---

[29]) Za to jsou pro neurčitost neplatná rčení: »zaplaťte na řad vlastní« (»an Ordre selbst« nebo »von selbst«, »an eigene Ordre« nebo »an Ordre eigene«) Staub na u. m., Grünhut I., 346, p. 3, za platné pokládá je Bernstein 54 a Czel. 59, 601. Nevadí však rčení »na řad náš vlastní«, přes to, že jest jediný vystavitel, anebo naopak, NSO. 8, 88, 17, 201. — »Na řad váš vlastní« je neplatné, neboť remittent a trassat nemohou býti tatáž osoba.

[30]) NSO. 7, 193; 16, 147, Staub 96 § 6, Cosack 310, Bernstein 409, Grünhut I., 427; jinak Volkmar-Löwy 46, Thöl 635, Lehmann 351, p. 24. Není tu však závady, když veřejná společnost vystaví vlastní směnku na řad veřejné společnosti pod jinou firmou mezi týmiž společníky stávající. NŘS. 47, 156.

[31]) NŘS. 19, 93, Czel. 436, 759. Jinak Lehmann 350 a Dogm. Jhrb. 34, 409, Grünhut I., 250 (sr. ale důvody téhož proti vlastní směnce na vlastní řad na str. 427). Za starších dob se také takové směnky vyskytovaly. Raph. de Turri, disp. 1, qu. 23 (pagate a voi stesso).

[32]) Pouze pojmenování trassata (adressa) jest nutnou náležitostí tratty, nikoliv akcept, jenž také adressu nenahražuje. Peitler 200, Czel. 1. (rep.).

[33]) NSO. 3, 172.

[34]) NSO. 22, 404.

[35]) Schází-li v tomto případě udání bydliště, je směnka neplatnou.

[36]) Fingované jméno trassata a falešný akcept uvádějí zejména t. zv. sklepní směnky. NSO. 18, 143. Možnost protokolování jest nutna, NSO. 20, 83, NŘS. 14, 17, jinak Bernstein 46. — Zcela jinou jest otázka identity pojmenovaného trassata a akceptanta. Sr. níže § 10. ad 6, Czel. 12, 138, 516 (užití v adresse slova »pan«, ač adressát je žena, nevadí).

[37]) Jinak Lehmann 384 a Czel. 742.

[38]) Tak většinou teorie, sr. Lehmann 384, Grünhut I., 410, Bernstein 46, Adler 22, i judikatura, NŘS. 1, 187; 11, 213; 20, 83; 24, 267 Pro neplatnost zejména Staub 4 § 43, 29 § 15, Lehmann Dogm. Jhrb. 34, 406, Bettelheim 86, NŘS. 25. 62; 43, 86, jinak však nejnověji 46, 132 (plen.).

[39]) Jest sice o sobě abnormální, dáti sám sobě rozkaz zaplatiti, avšak směnečný řád (distantiam loci předpokládaje) tuto formu připouští, pokládaje trassanta a trassata přes jejich ze směnky zřejmou totožnost za dvě různé osoby a směnku takto za skutečnou trattu. Obchod užívá vydané vlastní směnky s oblibou místo vlastní (domicilované) směnky, neboť tratta poukazuje k disposici s pohledávkou stávající (assignace na dluh), vlastní směnka k závazku teprvé vznikajícímu. Směnka hlavním závodem na poboční závod (v jiném místě) trassovaná nebo naopak, zove se kommanditní, NSO. 19, 204.

[40]) »V Plzni, dne 1. ledna 1905.
Dne 1. února 1905 zaplaťte za tuto směnku panu B. sumu 1000 K.
Mně samému v Praze. A. (trassant).«

[41]) Místa platebního výslovně udaného (na př. při domicilované směnce), v nedostatku pak jeho místa zaň dle čl. 4 ad 8 platícího (v prvém případě je směnečné bydliště trassatovo lhostejno; NSO. 3, 8).

[42]) Jest tedy platnou pouze jako distanční nikoliv jako místní směnka. Nedostává-li se této podmínky, není tratta platnou ani jako směnka vlastní, jinak Thöl 629, Fick: Trass.-eig. W. 101.

[43]) Jsou-li udány různé ulice téhož města, nestává tu distantia loci (sr. čl. 24, 56). Lit. u Grünhut I., 412; jinak Thöl 629 p. 8. Také udání pouhé odchylně pojmenované samoty k politické obci místa vystavení náležející jakožto místa platebního nevyhovuje podmínce. Jinak Volkm.-Löwy 45 a Staub 6, § 2, p. 1.

[44]) Zejména v příčině potřeby protestu, promlčení atd. Prot. 160, NSO. 19, 204.

[45]) Jen potud jest distantia loci podmínkou platnosti. Pouhá faktická totožnost je nerozhodnou.

[46]) Totožnost jest o sobě bezpochybna při označení zvratném (vysta-

Přípustnou jest dokonce také vydaná vlastní směnka na vlastní řad, distantiam loci předpokládajíc.[47]) Neboť vystavitel a trassat pokládají se přes totožnost za osoby různé, tak že zde přes totožnost vystavitele a remittenta není totožnosti remittenta s trassatem, jež byla nepřípustnou.

4. *Doba a místo (datum) vystavení základní směnky* (čl. 4 ad 6, 96 ad 6).

a) Doba vystavení. Vyžaduje se udání dne, měsíce a roku vystavení[48]) a sice o sobě možné.[49]) Udání dne a měsíce nenahražuje se udáním podle kalendářního jména dne, ani podle trhu v jistém místě v určitý den, tím méně pak po delší dobu odbývaného.[50]) Udání měsíce cifrou dostačí.[51]) K udání roku postačí jednotky a desítky, tedy bez udání staletí.[52])

b) Místo vystavení. Vyžaduje se udání geografického místa určitého, skutečného[53]) a samostatného.[54]) Má-li více obcí totéž jméno, nevadí nedostatek rozlišujícího udání.[55]) Různosti místa vystavení a splatnosti se pravidlem nevyžaduje (výjimka platí v příčině vydané vlastní směnky čl. 6, odst. 2).[56])

Srovnává-li se datum s pravdou, totiž zda-li byla směnka

vitel jmenuje sám sebe trassatem). Stejnost jména dostačí jen potud, pokud ostatní obsah směnky identitě nasvědčuje. Pokud se týče firmy, dlužno přihlížeti k čl. 20 obch. z., NSO. 18, 140; NŘS. 19, 96; 24, 87, Thöl 627, Lehmann 384, Staub 6 § 2, jinak Grünhut I., 413.

[47]) NSO. 7, 194.

[48]) Datum připojené akceptu nedostačí doplniti tuto náležitost směnky základní.

[49]) Nemožné, na př. 31. února, nebo 29. února obyčejného roku, nebo pozdějším dnem, nežli je směnka sama splatna, činí směnku neplatnou.

[50]) Na sv. Jana Křtitele, na Nový rok, na Sylvestra, o Hromnicích, na boží hod vánoční. Také nedostačí udání počátkem, v polovici, koncem měsíce, sr. Staub 4, § 39, Lehmann 377, Grünhut I., 401 p. 3, jinak Bernstein 45.

[51]) Na př. 6./5., 6./V.

[52]) 2. září 05 atd. Chybí-li udání roku vůbec, je směnka neplatnou.

[53]) Neexistuje-li udané místo, je směnka neplatna. Místo vystavení tratty neplatí ostatek za bydliště vystavitelovo. NSO. 3, 7; NŘS. 25, 59, jinak u vlastní směnky (čl. 97).

[54]) Nikoliv pouhé budovy, ulice, náměstí, čtvrti. NSO. 9, 261. (Sr. zák. z 21./12. 1905, č. 208.) »Na palubě lodi X« ve spojení s bližším udáním, kde se loď právě nalézala, zejména zeměpisné šířky a délky je udáním určitým a rozumným, což nelze tvrditi o udání: »na vrcholu Montblanku« (které za platné pokládají Lehmann 377 a Staub 4, § 37), zejména pokud se jím určuje zároveň místo splatnosti (čl. 97), sr. Bernstein 45 p. 4.

[55]) I když platí jako platební místo (čl. 97). NSO. 9, 192.

[56]) Směnka s růzností místa vystavení a splatnosti zove se distanční, jestli obojí totožno, místní (Distanz-, Platzwechsel). Ostatek se někdy zove místní směnkou (naproti rimesse) též směnka splatná v bydlišti věřitelově.

v udané době a na udaném místě vskutku vystavena, jest pro formální platnost její lhostejno.[57])

Udání více různých dob a míst vystavení je nepřípustno, a má za následek neplatnost směnky.[58])

5. *Doba a místo splatnosti.*

a) Doba splatnosti (čl. 4 ad 4, 96 ad 4).[59]) Zákon uznává paterý způsob stanovení doby splatnosti.[60]) Ve třech z nich je stanovena zpředu určitě: splatnost určitým dnem, uplynutím určité doby po dnu vystavení směnky, a na určitý trh; ve dvou leží stanovení její v rukou majitelových: splatnost na viděnou, totiž při předložení směnky k zaplacení, anebo uplynutím určité doby po viděné. —

V mezích těchto způsobů[61]) musí se stanovení doby státi způsobem jasným — zřetelné zkratky jako vůbec nevadí[62]) — a určitým.[63]) Nutnou jest jednotnost platební doby pro celou sumu směnečnou: neplatnou jest — vedle výslovného ustanovení

[57]) Sr. Grünhut I., 403. Způsobilost k směnkám posuzuje se naopak podle skutečné doby a forma směnky podle skutečného místa (čl. 85) vystavení. V tomto směru jest důkaz opaku přípustným. NSO. 6, 125; 12, 318; NŘS. 32, 117; 33, 34.

[58]) I v tom případě, když je více spoluvystavitelů, neboť přes to musí zůstati směnka jednotnou. (Opak nelze dovozovati pro směnku z § 2 zák. z 3. května 1868 č. 36 ř. zák.) Tím více u vlastní směnky, kde místo vydání platí po případě za místo splatnosti (č. 97). NSO. 21, 179; NŘS. 11, 165. Jinak Lehmann 377 (opáčně v Iher. Jhrb. 34, 406), Grünhut I., 406.

[59]) Zákon mluví zde sice o »době platební« (Zahlungszeit), rozumí však den splatnosti (Verfalltag), jenž se ode dne platebního (Zahlungstag, čl. 41, 62, 92) následkem připadnutí splatnosti na neděli aneb všeobecný svátek, anebo následkem prolongace lišiti může. V čl. 28 ad 2, 50 ad 1, 77, mluví se o dnu splatnosti, ač se rozumí den platební. Všeobecných platebních dnů (Kassirtage čl. 93) ani v Rakousku ani v Německé říši více není. Platnost t. zv. respektních dnů, totiž lhůty, o kterou se při jistých druzích směnek (hlavně a dato) platební doba prodlužovala, zákon v čl. 33 sám vylučuje.

[60]) Stanovení doby splatnosti je u směnky (a contr. § 904 obč. z.) podstatnou náležitostí. Nedostatek nenahražuje se stanovením doby mimo směnku základní, v akceptaci anebo prolongaci, tím méně mimo směnku vůbec.

[61]) Neplatny jsou usosměnky, podle dřívějších mezi obchodními středisky panujících zvyklostí v jistých lhůtách (nazvíce po 14 dnech) po vystavení anebo po viděné splatné.

[62]) Na př. (obvyklé) t. m. (tohoto měsíce); t. r. (tohoto roku); b. r. (běžícího roku), také squ (sequentis), prox (proximi, sr. však str. násl. p. 68 t. d.). Cifer místo udání měsíců lze užiti bezzávadně (1/6, 1/VI). NSO. 1, 187.

[63]) Neplatnou jest proto směnka, činí-li se v ní doba splatnosti závislou na okolnosti, o níž jest nejisto, zdali anebo kdy nastane: za tři dny po příjezdu lodě *X*, po mém sňatku, po dosažení zletilosti mého syna; v den císařovy korunovace; dne 1. ledna 1906, prodám-li do té doby dům. V příčině nemožné doby splatnosti sr. str. 36 p. 8, 50 p. 49.

zákona — směnka stanovící splatnost ve lhůtách [64]); totéž platí o směnce obsahující více dob splatnosti, ať kumulativně, ať alternativně vedle sebe položených. [65])

Blíže sluší uvésti:

a) směnky splatné určitým dnem (směnky denní, Tagwechsel, Präcisewechsel).

Potřebí jest stanovení určitého dne; určení delšího časového období, [66]) jakož i stanovení doby kratší nežli den [67]) činí směnku neplatnou.

Určení dne může se státi jakýmkoliv pochybnost nevzbuzujícím způsobem. Podle ustanovení čl. 30 (doplněného min. nař. z 2. listopadu 1858, č. 197 ř. zák.) rozumí se výrazy: počátkem, prostředkem (medio), koncem (ultimo) měsíce 1, 15. a poslední den příslušného měsíce, bez ohledu k tomu, kolik dnů měsíc čítá. [68])

[64]) Lhůtní směnky s doložkou kassatorní (ztráty lhůt) i bez ní zapovězeny byly nejprvé min. nař. z 29. října 1852 č. 218. Zápověď byla později pojata v text zákona min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 197. Úmlůva lhůt mimo směnku nečiní ji neplatnou (Peitler 170, Czel. 248 Öst. Richt. Ztg. 1904, 1); působí arciť pouze mezi stranami (jinak Czel. 388). Doložka lhůtní připojená směnce činí ji však neplatnou. Peitler 130.

[65]) Na př.: »dne 1. anebo 2. května 1905«; »1. ledna 1906« anebo »30 dnů po viděné«; »4 neděle nebo 1 měsíc a dato« (NSO. 2, 364; 4, 214; sr. 7, 192); rovněž: »dato po viděné« Grünhut I, 399 (jinak NSO. 6, 239 a Lehmann 357, pokládajíce slovo dato za bezvýznamné a směnku za platnou směnku na viděnou). Jestli jedna z alternativ nepřípustna, neplatí směnka podle alternativy přípustné, nýbrž je neplatna.

[66]) Na př.: »poslední týden května«; »během února« (Czel. 147), »o vánocích« (jinak Adler 23, jenž nerozeznává mezi dnem splatnosti a platebním), »o terminu sv. Jiří«.

[67]) »Dne 1. července dopoledne«, »dne 1. září do 9. hodiny ranní«, »o 12 hodině polední«.

[68]) Platna jsou určení: dnes, zítra, na sv. Jana Křtitele, na Nový rok, na Hromnice (na sv. Martina je neplatné, poněvač není jisto, je-li míněn 11. anebo 12. listopad; jinak Lehmann 354), ve středu po 1. říjnu, třetí den po sv. Václavu, prvý den velkonoc, pondělí po Božím Těle, vzhledem k čl. 30 také: konec roku (Staub 4, § 22, Bernstein 35). Schází-li udání roku, uznává se všeobecně směnka za platnou a sice se splatností v roce vystavení, může-li v něm den splatnosti ještě ležeti (na př. směnka vystavena 1. března 1905, splatna 1. června; to platí i tehdáž, když den vystavení a splatnosti je týž), jinak v roce následujícím. Thöl 16, 9, Staub 4, § 17, Grünhut I., 363 p. 8, Peitler 15, 76, 400, Krall 211, Czel. 160, 200, 228, 254, 307, 466, 689, 736 (jinak 68), NSO. 1, 187; 6, 120; 10, 25; 11, 170; 16, 289; 18, 353; 24, 122. Důsledně nelze pokládati za neplatnou směnku splatnou »v pondělí«, nýbrž uznati ji za splatnou příští pondělí. Tak Lehmann 357, jinak Grünhut I., 361, p. 4. Určení »proximi« může vésti k pochybnosti, když den splatnosti leží v roce vystavení (na př. směnka vystavena 30. září 1905, splatna 31. prosince prox.; zde není jasno, míněn-li nejbližší 31. prosinec, tedy 1905, nebo 31. prosinec nejbližšího roku, tedy 1906), jinak Lehmann 355, p. 16. Neplatnou je směnka, je-li pouze číslice roku vynechána anebo neúplna (na př. směnka splatna: 1. září roku ...., nebo: roku 190.); zde jest podstatná náležitost neúplna.

Obvykle děje se určení dne slovy: »dne 1. května 1905«, platné jest však také určení »ku dni« (zum 1. Feber), ano i »do dne« nebo »až do dne« (bis 1. Feber, bis zum 1. Feber). [69])

Je-li denní směnka splatna ve státě, v němž platí starý styl, [70]) rozumí se určený den splatnosti podle tohoto stylu. [71])

b) Směnky splatné v určité době ode dne vystavení (čl. 4,32, 34) (datosměnky, Datowechsel).

Obvyklá rčení jsou: »ode dneška za tři měsíce«; »za tři měsíce« nebo »ve třech měsících« »a dato«, »de dato«, »od data«, »po datu«; »tři měsíce dato«. [72])

V příčině výpočtu dne splatnosti stanoví zákon (čl. 32):

Je-li doba určena podle dnů, [73]) nečítá se den vystavení; prvým je den následující (bez ohledu k nedělím a svátkům), poslední den lhůty je dnem splatnosti. [74])

Je-li doba určena podle týdnů, měsíců, anebo období více měsíců obsahujících (roku, půl roku, čtvrt roku), nastává splatnost oním dnem týdne anebo měsíce, v němž zaplacení státi se má, který svým pojmenováním anebo číslem se srovnává se dnem vystavení. [75]) Schází-li tento den v měsíci platebním, nastává splatnost

[69]) Tak rak. judikatura: Peitler 334, Krall 161, Czel. 254, 299, 379, 539, 541, 775. Jinak Staub 4, § 22, Grünhut I., 362, p. 7, Bernstein 34, NSO. 11, 170. Určení: »Kolem 1. ledna« (gegen 1 Jänner) je neplatno, V příčině zkratek sr. str. 51, p. 62 a v příčině určení nemožného dne str. 50. p. 49 t. d.

[70]) Starý styl (Juliánský kalendář) užíván jest v Rusku, Rumunsku, Srbsku a Řecku, a zůstává za novým stylem (Gregoriánský kalendář) nyní (od roku 1900) o 13 dnů zpět.

[71]) Bez ohledu k místu vystavení. To platí též naopak, Czel 186. Ostatek se den splatnosti často stanoví oběma styly ve způsobě zlomku na př. 14./27. května (nahoře starý, dole nový styl). V tomto případě nesouhlas obou udání nečiní směnku neplatnou, nýbrž platí den splatnosti podle kalendáře místa splatnosti uvedený. NSO. 6, 128; 15, 242; NŘS. 11, 169.

[72]) NSO. 5, 245; Czel. 173, 379. Sporna jest platnost určení: po třech měsících, ve třech měsících, po roce, v roce atd., poněvač není výslovně uvedeno, že doba počítati se má od vystavení. Právem pokládají určení za platné NSO. 2, 148; 19, 329, Czel. 141 (»šest měsíců zaplaťte«), Thöl 88, Lehmann 368, Bernstein 36, Grünhut I., 365; opáčně Czel. 154, Volkmar-Löwy 35. Neplatno jest však určení: »během (binnen) tří měsíců, týdne atd.«, jelikož neurčuje přesně dobu splatnosti Czel. 147, 154.

[73]) Den je nejmenší jednotkou, podle hodin je určení neplatné. Za 24 hodin = den. Jinak v obojím Bernstein 174, p. 2.

[74]) Směnka vystavená 2. května, splatná za 8 dnů a dato, je splatna 10. května. — Určení: 8 dnů a 14 dnů je určením podle dnů, nikoliv podle týdnů; 4, 6 týdnů je určením podle týdnů, nikoliv podle měsíců. Bernstein 174.

[75]) Vystavena ve středu 28. června na 4 týdny a dato je splatna ve

poslední den jeho.[76]) Výraz půl měsíce rovná se 15 dnům; je-li třeba půl měsíce připočítávati, připočítává se 15 dnů na konci.[77])

V Rakousku splatné datosměnky vystavené ve státě, kde užívá starého stylu,[78]) pokládají se v nedostatku opačného výslovného se udání za datované vedle stylu starého;[79]) doba splatnosti v tuzemsku určuje se tím spůsobem, že se den vystavení převede předkem na styl nový a podle něho teprvé doba splatnosti vypočte.[80]) Je-li udán styl obojí, dlužno vycházeti rovněž od data dle stylu starého (čl. 34).[81])

c) Při směnkách na trh nebo veletrh (Messe),[82]) určuje den splatnosti zákon místa trhu (čl. 35); toto místo musí býti místem splatnosti.[83]) Splatnost může zníti pouze na trh vůbec, nikoliv na určitý den trhu.[84]) V Rakousku nastává splatnost vedle § 4 uv. zák. k sm. ř. při trzích, které mají trvání až osm dnů den, při trzích delšího trvání třetí den před zákonným uzavřením trhu. Přeložení trhu na dobu dřívější nebo pozdější — má za následek příslušnou změnu doby splatnosti.[85])

středu 26. července; vystavená 28. června na měsíc a dato je splatna 28. července (počet dnů jednotlivých měsíců nerozhoduje); vystavená 1. července 1905 za rok a dato je splatna 1. července 1906. Půl roku = 6 měsícům, čtvrt roku = 3 měsícům.

[76]) Vystavená 31. ledna za měsíc a dato je splatna 28. (29.) února.

[77]) Což není lhostejno: vystavena 14. února 1905 na $2^1/_2$ měsíce a dato je splatna (14. dubna + 15 dnů) 29. dubna (kdyby se 15 dnů čítalo napřed, byla by splatna: 14. února + 15 dnů = 1. března; + 2 měsíce = 1. května).

[78]) Viz shora pozn. 70.

[79]) Nesouhlas v udání dle starého i nového stylu proto ani platnosti směnky nevadí, Volkmar-Löwy 98, Lehmann § 97, Grünhut I., 370, též NSO. 6, 128; 15, 242; NŘS. 11, 169, jinak Bernstein 175.

[80]) Nepočítá se tedy den splatnosti podle starého stylu, aby se pak teprve na nový styl převedl (směnka vystavena v Kyjevě 24. února splatna za 3 měsíce a dato: 24. únor starého stylu = 9. březnu nového stylu, směnka je splatna 9. června. Opáčně počítáno, byla by splatna: 24. května starého stylu = 6. června nového stylu). Ustanovení toto neplatí pro směnky vystavené ve státě nového stylu (Rakousku), splatné ve státě starého stylu: zde se vypočte den splatnosti prvé podle nového stylu a pak se teprvé převede na styl starý. Sr. Grünhut I., 369, p. 13, 14, jinak Bernstein 175, Staub 34, § 5.

[81]) Pravidlo toto platí ostatek pro veškeré směnky.

[82]) Směnky tyto jsou dnes daleko méně obvyklé, než-li byly v dobách dřívějších, neboť trhy samy následkem změněných poměrů obchodních pozbyly z valné části svého významu.

[83]) Stanovení jiného domicilu je vyloučeno.

[84]) V tomto případě není tu ani platné denní (po případě dato) směnky, neboť trh může býti přeložen. Jinak Thöl 184, Grünhut I., 371, p. 2, Peitler 76.

[85]) Ve zcela výjimečném případě, že trh vůbec odpadne — tak Lipský Michalský r. 1892 následkem cholery — určuje se splatnost vedle příslušných zákonných ustanovení místa splatnosti.

d) U směnek splatných na viděnou nastává splatnost dnem, kterým je majitel k placení předložil.[86])

Obvyklá rčení jsou: »na viděnou«, »při viděné«, »po viděné«, »při předložení«, »a vista« (auf, gegen, nach Sicht; auf, nach Vorzeigung), »a piacere«.[87])

Směnky na viděnou dlužno předložiti k zaplacení[88]) ve lhůtě vystavitelem stanovené,[89]) v nedostatku výslovného ustanovení pak ve dvou letech po vystavení (čl. 31, 98 ad 5).

Nebyla-li směnka v této lhůtě k placení předložena, dlužno rozeznávati:

1. postižní závazky vystavitele tratty a indossantů směnky pomíjejí. Stanovil-li indossant kratší lhůtu presentační, pomíjí pouze jeho závazek;[90])

[86]) Směnky na viděnou presentují se vedle obchodní povahy své přímo k placení. Však předložení tratty k akceptu není vyloučeno. Také může se směnka předložiti k pouhému předběžnému oznámeni, k nahlédnutí, poptávce atd. — ve kterýchž všech případech splatnost nenastává, právě tak jako pouhou upomínkou. NSO. 4, 345; 6, 99; 14, 31; Czel. 364, 390, 611; jinak Krall 158, 196, Czel. 96, 109, 295. Doručení žaloby nenahražuje presentaci k placení sr. Práv 1904, 137, ani předložení originalu soudu při přelíčení (sr. čl. 91); Bernstein 171, Czel. 364; opáčně NSO. 3, 300; 5, 315; 14, 30; 20, 174; NŘS. 8, 69; Czel. 109, 295, Staub 31, § 1, Grünhut I., 373, p. 1.

[87]) Důsledně jsou platny také výrazy: »v každý čas«, »na každé požádání«, »podle libosti«. Peitler 108, 118, 242, 371, Czel. 96, NSO. 6, 240. U vlastní směnky užívá se často výrazu »na opětnou viděnou« (auf Wiedersicht). Určení: »na viděnou bez presentace« je neplatné, neboť presentací má právě nastati splatnost. Staub 4, § 23, NŘS. 20, 182; jinak Lehmann v Dogm. Jhrb. 410, Grünhut I., 373, p. 1; sr. Czel. 295. Rovněž jest neplatnou směnka splatná »na výpověď«; Volkmar-Löwy 35, Lehmann 358, Staub 4, § 23, Bernstein 34, NSO. 2, 360, 4, 268. Jinak Thöl 610, Grünhut I., 375, 428, p. 9. Pruský návrh obsahoval vlastní směnky se zvláštní splatností na výpověď, avšak konference jich neuznala (prot. § 837). Sr. též str. 56, pozn. 92 t. d. Směnka »dato po viděné« není platna; Grünhut I., 399, p. 6, jinak NSO. 6, 239, Lehmann 357, p. 2.

[88]) Presentuje-li se směnka na viděnou k placení bezvýsledně, třeba jest, poněvač tím nastává splatnost, k zachování práv proti postižním dlužníkům protestu ve dvou všedních dnech (čl. 41); NSO. 6, 100. Pouhé předběžné oznámení atd. (viz pozn. 86.) nepůsobí splatnost. Pokud se týče práv proti akceptantovi, třeba protestu pouze u směnky s pojmenovaným domiciliatem (čl. 43), Krall 158, Czel. 109, 208. Stala-li se presentace správně, nastala jí splatnost a nelze v případě opomenutého protestu opakovati presentaci a učiniti platně protest. Nestala-li se však presentace správně (co do osoby a místa), lze až do uplynutí presentační lhůty znovu správně presentovati a protest učiniti. Správnou presentací počíná také běžeti doba promlčecí. Jinak má se věc u směnek splatných určitou dobu po viděné, kde presentace o sobě nepůsobí splatnost; viz str. 57, p. 100 t. d.

[89]) Lhůta může býti také delší dvou roků. NSO. 3, 297, NŘS. 28, 104.

[90]) Stanoví-li kratší lhůtu presentační akceptant, je zde případ obmezeného akceptu (čl. 22).

2. proti akceptantovi a vystaviteli vlastní směnky platí — podle obdoby čl. 20, odst. 3 — poslední den presentační lhůty za den splatnosti.[91])

e) Směnky splatné určitou dobu po viděné (Nachsichtwechsel, befristete Sichtwechsel, čl. 4 ad 4; 96 ad 4; 19, 20, 32, 98 ad 3 a 5). Obvyklá rčení jsou: »8 dnů po viděné«, »2 měsíce po viděné«, též »po požádání«, atd.

Splatnost nastává v pravidelném případě uplynutím ustanovené doby: u tratty po datování akceptu, u vlastní směnky po datování viděné,[92]) a stanoví se den splatnosti stejně jako u směnek a dato (čl. 32), leč že se zde místo dne vystavení počíná počítati ode dne datování; tento poslední den se tedy spolu nečítá.

Směnky tyto musí býti dle čl. 14 v určité lhůtě presentovány[93]): tratty trassatovi k akceptu a datování,[94]) vlastní směnky vystaviteli k datování.

Lhůtu stanoví vystavitel v základní směnce;[95]) lhůta stanovená indossantem[96]) platí pouze na jeho závazek.[97]) V nedostatku výslovného ustanovení platí dle zákona podpůrně lhůta dvou let po vystavení směnky (čl. 19, 98 ad 3).[98])

[91]) Odtud počíná také běžeti doba promlčecí NSO. 4, 343; 5, 314; 6, 315; 11, 41; 14, 31; 16, 346; NŘS. 3, 7; 28, 164, Peitler 108, 118, Czel. 208, 338, jinak Czel. 611.

[92]) Neplatnou jest směnka, která nařizuje určitý den k presentaci k datování; rovněž nelze stanoviti splatnost na určitý čas po viděné nejdéle však na určitý den. Jinak, pakli se tím stanoví pouze presentační lhůta, na př.: »8 dnů po viděné nejdéle do 15. října 1906«; Lehmann 359, p. 7, Grünhut I. 386, p. 4 (za neplatnou jí pokládá rozh. NSO. 23, 109, Staub 4, § 24) sr. též NŘS. 20. 183. Směnka na výpověď nerovná se směnce po viděné : výpověď nepředpokládá předložení směnky k datování. NSO. 2, 361; 4, 214.

[93]) Jedna z obou výjimek z pravidla čl. 18 (čl. 19 a 24, odst. 2).

[94]) Akcept bez data není sto stanoviti splatnost. NŘS. 8, 70 (na př. blankoakcept). Naopak dlužno s převládajícím názvem míti za to, že i u tratty dostačí k stanovení splatnosti přes slovo »Annahme« (čl. 16) vzhledem k čl. 20. pouhé datování viděné trassatem bez akceptu (»viděl, ale nepřijal«; čl. 19 platí dle 98 ad 3 i u vlastní směnky, kde není akceptu), Thöl 177, Lehmann 367, Staub 16, § 2, sr. též Bernstein 120, NSO. 19, 348; jinak Volkmar-Löwy 104, a zvláště Grünhut I., 387 násl. Ovšem jest datum s akceptem pravidlem.

[95]) Lhůta může býti kratší i delší zákonné. NSO. 3, 298, NŘS. 5, 77, Staub 20, § 3, Bernstein 121.

[96]) Může býti pouze kratší nežli lhůta základní směnky. Bernstein 121, jinak Thöl 175.

[97]) Indossant může sice ustanoviti kratší lhůtu presentační, nemůže však změniti dobu po viděné. Jinak akceptant, kdež změna taková jest obmezeným akceptem (čl. 22).

[98]) Presentace děje se ve směnečném bydlišti presentatově (čl. 4 ad 8, 97), nikoliv v případném domicilu, neboť tento má význam toliko při placení. NSO. 3, 292; 10, 49, NŘS. 8, 68. Zvláštní, od bydliště různé místo presentace lze ve směnce platně nařídití. NSO. 3, 298, NŘS. 5, 78.

Nebyla-li tratta opatřena datovaným akceptem, vlastní směnka datem viděné, dlužno rozeznávati:

1. pokud se týče práv proti dlužníkům postižním, jest při nedocílení datovaného akceptu, po případě datování viděné potřebí protestu pro odepření téhož.[99]) Protest tento musí se státi během lhůty presentační;[100]) den protestu zastupuje pak den viděné (čl. 20, věta 1. a 2.), a nastává odtud splatnost uplynutím ustanovené doby. Uplynula-li presentační lhůta, aniž by se stala presentace s úplným výsledkem, anebo byl učiněn protest, pomíjejí veškerá práva proti dlužníkům postižním.

2. pokud se týče práv proti dlužníkům přímým, není třeba protestu. Byl-li pro bezvýslednou presentaci[101]) protest učiněn zastupuje den protestu, jak ad 1. uvedeno, den datování. Nebyl-li však protest učiněn — zda-li se pouze presentace stala, je nerozhodno, — zastupuje poslední den presentační lhůty den datování a nastává odtud splatnost[102]) uplynutím ustanovené doby.[103])

b) Místo splatnosti[104]) (čl. 4 ad 8, 97).

[99]) Protest pro nezaplacení neměl by zde významu, neboť předpokládá splatnou směnku. Staub 20, § 5, Grünhut I., 393, p. 5; jinak Bernstein 122.

[100]) Presentaci bezvýsledně učiněnou možno při opomenutí protestu až do uplynutí lhůty presentační opakovati a protest učiniti. Neboť zde presentace o sobě nemá významu (jinak u směnek na viděnou), zejména neurčuje den, od něhož se čítá splatnost s připočtěním ustanovené doby (NSO. 20, 173; NŘS. 8, 70). Tímto dnem jest pouze buď den datování, anebo den protestu, anebo konečně — proti přímému dlužníku — poslední den presentační lhůty. Neplatí zde tedy dvoudenní lhůta čl. 41, jak Staub 19, § 5 za to má. To platí i tehdáž, když akcept nebyl datován a učiněn byl (neplatný) protest pro nezaplacení. Sr. Grünhut I., 393, p. 3, 5; 397. Rozumí se, že protest pro nedatování nemá za následek zjišťovací postih. Nastala-li podle uvedeného splatnost směnky, třeba ji k placení presentovati a po případě (pod následky čl. 41, 43) protest pro nezaplacení učiniti (ve 2 dnech). NSO. 6, 99. Doručení žaloby nezastupuje datování viděné ani proti postižním dlužníkům, ani proti dlužníku přímému (Bernstein 123, Grünhut I., 396, p. 10; jinak NSO. 3, 300; 5, 315; 20, 174; NŘS. 8, 69, Czel. 295, Staub 20, § 8).

[101]) Na př. akceptant odepřel datování.

[102]) Při platnosti třeba zde protestu pro nezaplacení pouze v případě čl. 43.

[103]) Staub 20, § 9, p. 1, Grünhut I., 393, 428, p. 9, NSO. 20, 173. Nesprávně Lehmann 361; sr. též Czel. 390. Splatností takto nastalou počíná také běžeti promlčecí lhůta proti přímému dlužníku. Czel. 161.

[104]) V příčině rozdílu mezi místní a distanční směnkou sr. str. 50. pozn. 56 t. d.

Místo splatnosti musí býti ze směnky samé zřejmo. Výslovného udání jeho není však pravidlem zapotřebí. U tratty totiž pokud adressa trassatova obsahuje udání místa (Adressort, jež však není o sobě předepsáno, sr. čl. 4 ad 7),[105]) platí v nedostatku uvedení místa splatnosti vedle zákona (čl. 4 ad 8) toto místo za místo splatnosti[106]) a zároveň za bydliště trassatovo; u směnky vlastní pak platí[107]) v tomto případě vedle zákona (čl. 97) místo vystavení (jehož udání jest podstatnou náležitostí, 96 ad 6) za místo splatnosti a zároveň za bydliště vystavitelovo.[108])

Jinak nalézá se udání místa splatnosti ve trattě obyčejně v levo pod adressou trassatovou: »splatná v X.«, není však vyloučeno, aby položeno bylo v kontext směnky: »zaplaťte v X.«[109])

Zapotřebí jest určitého a správného udání skutečného geografického místa, a sice místa samostatného.[110]) Nestává-li udané místo, je směnka neplatna, má-li však více obcí totéž jméno nevadí nedostatek rozlišujícího udání.[111])

[105]) Ovšem ale obvyklo.

[106]) Neobsahuje-li vydaná směnka ani udání místa v adresse, je neplatnou. Místo v datovaném akceptu doložené tohoto nedostatku nenahražuje.

[107]) Zdali jest místo v adresse uvedené skutečným bydlištěm trassatovým čili nic, je nerozhodno. NSO. 11, 187. Důkaz úmluvy, že placeno býti má v místě jiném, jest pokud se týče presentace a protestu vyloučen, pokud se týče placení jest pouze mezi stranami přípustným.

[108]) Sr. níže str. 59 pozn. 115.

[109]) Není ostatek třeba psáti právě »v Praze«, nýbrž k označení místa dostačí též »Praha«. NSO. 9, 421. Také označení ve spůsobě přídavného jména není vyloučeno, na př. označení trassata: »Plzeňská filiálka Živnostenské banky.« — Místo u remittenta uvedené: »Zaplaťte panu X. v Brně« neplatí za místo splatnosti, poněvač je sluší spíše pokládati za bydliště remittentovo NSO. 5, 382, Staub, Grünhut na u. m., Bernstein 47, jinak Lehmann 381.

[110]) »Ortschaft«, NSO. 18, 148; 21, 358, NŘS. 32, 113. Nedostačí udání pouhé budovy, ulice, náměstí, čtvrti (předměstí). Sr. Thöl 201, Staub 4 § 47, Grünhut I. 417 p. 6, NSO. 4, 261 a 387, jinak Bernstein 47, Krall 39. Udání: »Praha, Vinohrady«, je platné; udání: »v Praze« s uvedením čísla domu a jména ulice v Karlíně ležící je neplatné. Jinak NŘS. 32, 113 (Links 1894, 64) v podobném případě, proti tomu Staub 4 § 48, Grünhut I., 421 p. 17, Bernstein 48. Platná je tratta obsahující adressu: Panu X. (trassat) zde«, anebo: »splatná u zdejší filialky Živnostenské banky,« — v obojím případě je směnka splatna v místě vystavení. Za to je tratta s udáním »splatna u vystavitele« jen tehdáž platnou, je-li v ní bydliště vystavitelovo uvedeno, neboť místo vystavení neplatí zde ani za místo splatnosti, ani za bydliště vystavitelovo (jinak u vlastní směnky, čl. 97). NSO. 3, 7; NŘS. 25, 59, Czel. 427, nesprávně Adler 25. Neplatnou je směnka: »splatná v dočasném bydlišti akceptantově« Peitler 398. Udání »na vrcholu Montblanku« »Wirtshaus auf der Broken« nesprávně pokládají za platné označení místa splatnosti Lehmann 377, Staub 4 § 47. V příčině udání: »splatna všude« sr. str. 59. t. d.

[111]) Opáčně Bernstein 47, Adler 25. V tomto případě jsou presentace a protest v každém místě tohoto jména platny, a pouze proti protest učinivšímu majiteli lze po případě namítati, že vědomě presentoval na místě nepravém. NSO. 9, 192, Lehmann 380, Grünhut I. 417 p. 7; sr. též Staub 4 § 47 a Canstein 158 p. 55; Thöl 203 nepřipouští ani poslední námitku). Sr. též Czel. 626.

Místo splatnosti smí býti pouze jediné. Udání více míst splatnosti vedle sebe anebo alternativně má za následek neplatnost směnky.[112]) Tím více ustanovení: »splatna všude«, anebo v určitém místě »a všude jinde«.[113])

Vydaná směnka je domicilovanou (umístěnou), je-li udáno místo splatnosti (viz shora) různé od směnečného bydliště (místa v adresse čl. 4 ad 8) trassatova, čl. 24, 43;[114]) vlastní směnka je domicilovanou, je-li udáno místo splatnosti různé od směnečného bydliště vystavitelova, pravidlem tedy, — když zvláštní bydliště udáno není, — od místa vystavení směnky (čl. 97, 99).[115]) Místo

[112]) NSO. 7, 191; 9, 194; 11, 301; 14. 120; 21, 169, NŘS. 11, 170; 25, 56; Thöl 202, Lehmann v Dogm. Jhrb. 34, 406, Staub 4 § 51, Grünhut I., 418, Bernstein 47; jinak Volkmar-Löwy 40, Lehmann 382, Thöl (3. vyd.) 90, Peitler 247 (že alternativní udání platí za nedoložené).

[113]) Sr. str. 41 p. 30 t. d.

[114]) Domicilovaná tratta musí tedy obsahovati předkem udání bydliště trassatova — jehož jinak třeba není, čl. 4 ad 7, za něž však platí udané místo v adresse, čl. 4 ad 8, — a udání od něho různého místa splatnosti. Je-li v trattě, vystavené na místě různém od udaného bydliště trassatova, uvedeno: »splatna u vystavitele«, aniž by bylo spolu udáno bydliště vystavitelovo od bydliště trassatova různé, není tu domicilu, neboť místo vystavení neplatí u tratty za bydliště vystavitelovo (jinak u vlastní směnky, čl. 97).

Vzor domicilované tratty:

»V Praze 1. ledna 1906. Za šest měsíců a dato zaplaťte za tuto směnku panu A. B. sumu 2000 korun.

Panu C. D. v Strakonicích, E. F.

splatna v Brně u pana G. H. (= domiciliat).«

[115]) Znění čl. 97 není přesné, a pojem domicilované vlastní směnky je proto velice sporným. Místo vystavení vlastní směnky platí totiž: »pokud není místo vystavení výslovně udáno, jako místo splatnosti a zároveň jako bydliště vystavitelovo.« Vykládáme: místo vystavení platí zároveň jednak jako místo splatnosti, jednak jako bydliště vystavitelovo, pokud v těchto směrech směnka výslovného udání neobsahuje. Avšak směnka má domicil jen tehdáž, obsahuje-li výslovné udání místa splatnosti, jež jest různé od bydliště trassatova nebo vystavitelova. (Sr. čl. 24). Z toho následuje: 1. Neobsahuje-li vlastní směnka udání ani místa splatnosti ani bydliště, platí za obé místo vystavení (čl. 97); neobsahuje-li udání místa splatnosti, udává-li však bydliště vystavitelovo, platí toto jako takové a místo vystavení platí za místo splatnosti, aniž by však zde — přes různost místa splatnosti a bydliště vystavitelova — bylo domicilu. (Stejně NŘS. 8, 71, Staub 97 § 3, Rehbein 96 p. 8, však z důvodu, že zde dle znění čl. 97 platí místo vystavení za bydliště přes to, že jest zvláštní bydliště udáno, což prý bylo právě úmyslem zákona. Proti tomu Bernstein 407). 2. Je-li místo splatnosti výslovně udáno, je směnka domicilovanou, je-li toto místo různé od směnečného bydliště vystavitelova, tedy od bydliště výslovně udaného, anebo (pravidlem) od místa vystavení dle čl. 97 za bydliště platícího. Sr. Lehmann 397 p. 20, Renaud

splatnosti a bydliště musí býti podle obsahu směnky samé[116]) místa různá, tedy různá místa geografická (samostatná).[117]) Forma není předepsána, udání musí však býti jasné (obvykle »splatna v X.«);[118]) obyčejně klade se domicil u tratty pod adressu trassatovu, u vlastní směnky v levo pod kontext, může se však nalézati také v kontextu směnky.[119]) Domicilování směnky náleží pouze vystaviteli.[120])

Vystavitel domicilované směnky při vystavení a u domicilované tratty trassat při akceptu (pravidlem) mohou pojmenovati[121]) ve směnce domiciliata (umístěnce), totiž osobu,[122]) která, nejsouc sama směnečně zavázaná, směnku za trassata[123]) anebo vystavitele

76, Adler 150 p. 1. Naproti tomu tvrdí Thöl 647 p. 4, Rehbein 129, 9, a zejména Grünhut I, 430, že zde rozhoduje dle čl. 97 vždy jen místo vystavení, které se vždy pokládá za bydliště, i když toto jest výslovně udáno a pokládají vlastní směnku za domicilovanou pouze v případě různosti udaného místa splatnosti od místa vystavení. Staub 97 § 4 tvrdí opět, že, je-li místo splatnosti udáno, čl. 97 vůbec neplatí, místo vystavení neplatí vůbec za bydliště a směnka je domicilovanou pouze v případě různosti udaného místa splatnosti od udaného bydliště. Canstein 154 p. 46 a Bernstein 408 pokládají vlastní směnku za domicilovanou při každé různosti místa platebního od bydliště vystavitelova, i při různosti místa vystavení za místo platební platícího od udaného bydliště (shora ad 1).

[116]) V příčině této je zcela nerozhodno skutečné bydliště trassata nebo vystavitele vlastní směnky, nýbrž rozhoduje pouze směnečné t. j. z obsahu směnky zřejmé bydliště. NSO. 2, 230; 5, 100; 11, 186; 25, 108; NŘS. 14, 148; 15, 113. Chybně Peitler 365.

[117]) Není tu domicilu: je-li udána pouze osoba, u níž je směnka splatna, bez udání různého místa splatnosti (Krall 191), ani je-li udána v bydlišti trassata nebo vystavitele vlastní směnky pouze místnost výplaty (Zahlstelle), od bytu anebo obchodní místnosti jich různá (t. zv. nepravý domicil). NSO. 2, 230; 3, 6; 5, 100; 5, 381; 11, 186; 14, 261; 17, 53; 18, 145; 21, 251; 25, 60; 25, 108; NŘS. 14, 148; 15, 113; Peitler 79, 212, 250 (jud. 47), 335 i Krall 68, 187, 191, 201, Czel. 286, 411, 427, 784. V příčině protestu sr, Věst. 812 (jud. 170).

[118]) Pouhé pojmenování třetí osoby při adresse trassatově třeba s různým bydlištěm není ještě domicilem. Not. Ztg. 1905, 22.

[119]) NSO. 3, 293 (NŘS. 15, 113).

[120]) Třetí osobě pouze s jeho svolením, třeba mlčky daným. NŘS. 18, 115; 32, 38; Peitler 447. Akceptant obmezuje domicilem akceptu připojeným pouze svůj akcept. NSO. 18, 186; 25, 122, viz str 67 t. d. Opatří-li indossant směnku domicilem, jest tu případ zfalšování směnky.

[121]) Musí býti pojmenována určitá fysická nebo právnická osoba; ustanovení: »u redakce Nár. Listů«; »Vodičkova ulice č. 15 u portýra«; »v hotelu Saský dvůr«, neobsahují pojmenování domiciliata, Czel. 90, NSO. 3, 299; 4, 57.

[122]) Od trassata různou, sr. Krall 192. Lehmann 396 p. 14 připouští výjimku při vydané vlastní směnce. Domiciliatem může ostatek býti vystavitel, remittent, indossant atd. NSO. 5, 307; 15, 36; NŘS. 15, 114; 28, 104, Czel. 652, 655, 659, 672, 724. Passivní způsobilosti směnečné zapotřebí není.

[123]) Domiciliat není zástupcem trassatovým, pokud se týče podstoupení závazku (i směnku domicilovanou dlužno presentovati k akceptu trassatovi. NSO. 3, 295; 10, 49; NŘS. 8, 68), ani zástupcem věřitelovým pokud se týče

vlastní směnky v domicilu zaplatiti má.[124]) Pojmenování není na určitou formu vázáno.[125]) Není-li domiciliat pojmenován, má se za to, že trassat[126]) anebo vystavitel vlastní směnky sám v domicilu zaplatí (čl. 24, odst. 1; 43; 99).[127]) Udání více domiciliatů v témž domicilu není nepřípustno.[128])

Cizí práva:

Co do náležitostí směnečných shodují se s rakouským právem mimo Německo podstatně též: Bosna a Hercegovina, Italie, Rumunsko, Srbsko, Švýcarsko a Uhry. Nejčelnější odchylky cizích práv jsou:

1. Označení jako »směnka« (doložky směnkové) nežádá: Belgie, Britannie, Francie, Hollandsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko, Turecko, Severní Amerika.

Vyjádření sumy v kontextu směnky požaduje Srbsko a Švýcarsko; v Italii a Skandinavii platí při vyjádření sumy písmenami i ciframi vždy suma menší. Neplatnost směnky následkem závazku úrokového jest rakouskému právu zvláštní; v Německu, pak v Italii, Skandinavii, Švýcarsku a Uhrách platí slib úrokový za nedoložený; ve Francii a Britannii je platným. Směnky na zboží (Warenwechsel) uznány jsou v Italii a Rumusku.

Směnky majiteli znějící platny jsou v Britannii, Sev. Americe, Egyptě a více státech jihoamerických.

Mechanicky spůsobený podpis vystavitele dostačí v Severní Americe. V Italii a Rusku vyžaduje se podpis jména křestního i rodového.

zaplacení (akceptant nesprošťuje se zasláním sumy směnečné domiciliatovi. Czel. 313, 316, 372, 457, 616, 760).

[124]) Pouze v tomto případě platí zvláštní ustanovení čl. 43, 99.

[125]) Obyčejně: »splatna panem X« nebo se stejným významem: »splatna u X.«; NSO. 8, 89; 9, 421; 11, 189; NŘS, 1, 17; 15, 114; 28, 103, Dle rozh. Czel. 583 dostačí u domicilu pouhé pojmenování třetí osoby, jinak Czel. 260. Sr. též Not. Ztg. 1905, 52. Není tu však domiciliata, když pojmenována je v bydišti trassata anebo vystavitele vlastní směnky osoba, v jejímž bytu anebo obchodní místnosti zaplacení se státi má, neboť zde není domicilu (nepravý domiciliat; sr. shora pozn. 117.). V příčině protestu Krall 201, Czel. 376. Sr. též Věstník 842 (jud. 170).

[126]) Dle čl. 24 odst. 2 může vystavitel domicilované tratty výjimkou (sr. čl. 18, 19) nařídíti presentaci k akceptu (pod zákonnou sankcí ztráty postihu proti vystaviteli a indossantům). Tím dostává se trassatovi možnosti pojmenovati domiciliata.

[127]) Domicilovanou vlastní směnku s domiciliatem neprávem pokládá za trattu Thöl 648.

[128]) Grünhut I, 419 p. 14, jinak NŘS. 25, 62, Staub 24 § 11; Bernstein 155 připouští pojmenování eventuální.

Datum vystavení směnky nevyžaduje se v Britannii, Portugalsku, Sev. Americe; v Belgii třeba pouze udání doby vystavení.

Místa splatnosti netřeba uvésti, nýbrž platí zaň skutečné bydliště trassatovo v Belgii a Britannii. V Uhrách platí při udání více míst splatnosti další za nedoložená.

Směnka bez udání doby splatnosti je splatna na viděnou v Belgii, Britannii, Portugalsku, Rumunsku, Skandinavii, Severní Americe a více státech jihoamerických. Odchylné lhůty presentační při směnkách na viděnou stanoví Belgie, Britannie, Francie, Italie, Holland, Portugalsko, Rumunsko, Skandinavie, Španělsko, Švýcarsko. Usosměnky uznává Belgie, Francie (30denní uso), Hollandsko, Portugalsko, Srbsko, Španělsko (60—90denní). Neplatny jsou směnky tržní ve Skandinavii. Splatnost ve lhůtách připouští se v Britannii a Francii.

2. Dalších, rak. právu neznámých náležitostí základní směnky vyžaduje se:

Různosti místa vystavení a splatnosti (distantia loci) ve Francii, Hollandsku, Řecku, Turecku, Egyptě a řadě států jihoamerických. Naopak nevyžaduje se jí ani u vydaných vlastních směnek v Britannii, Italii, Skandinavii.

Stvrzení valuty žádá se ve Francii, Hollandsku, Řecku, Srbsku, Španělsku, Egyptě, Mexiku.

Kolkovaný papír jest podmínkou platnosti v Britannii, Italii, Portugalsku, Rusku a Sev. Americe.

Indossovatelnost předpokládá výslovnou ordredoložku v Belgii, Francii, Hollandsku, Španělsku, Egyptě. Rektasměnky jsou neplatny v Belgii.

3. Vlastní směnka jest neznáma v Egyptě a více státech jihoamerických. Vydaná vlastní směnka platí v Italii, Rumunsku, Skandinavii jako směnka vlastní; ve Francii není uznána.

§ 10. Akcept.

1. Akcept jest formální písemné (čl. 21 odst. 1) přijetí poukazu, daného trassantem (assignantem) vydané směnky trassatovi (assignatovi), tímto ve prospěch remittenta (assignatáře). Akceptem vzniká přímý závazek ze směnky naproti remittentovi a každému dle čl. 36 legitimovanému majiteli, mimo to však také proti vystaviteli samému, čl. 23, odst. 2 [1]). Akcept předpokládá formálně platnou, tedy všemi podstatnými náležitostmi opatřenou vydanou směnku. [2])

2. Akcept musí připojen býti prvopisu směnky, anebo duplikátu. [3])

3. Určité místo na směnce není pro akcept zákonem stanoveno. Obvykle připojuje se na přední straně směnky, a sice buď pod podpisem vystavitelovým anebo v levo napříč přes text směnky. Může však také státi na jiném místě, zejména též na rubu směnky, pokud nezáleží z pouhého podpisu (čl. 21, odst. 3 a contr.), [4]) i na allonge.

4. V příčině obsahu ustanovuje čl. 21, odst. 2, že každé na směnku napsané a podepsané prohlášení platí za akcept, není-li jím výslovně řečeno, že trassat nechtěl akceptovati vůbec, anebo pouze s obmezením. Obvyklá rčení jsou: »přijal«, »zaplatím«, »viděl a zaplatím«, »platí za sumu«, »s potěšením uznána a splatna«. Vzhledem ku znění zákona, jenž zúmyslně chtěl odstraniti veškeré pochybnosti při výkladu prohlášení, [5]) dostačí také neurčitá rčení: »prolongováno ku dni . . .«, »viděl«, atd. [6])

[1]) Ustanovení směnce zvláštní, neboť vůbec váže akcept assignace pouze proti assignatáři, při ordrepapíru také proti nástupcům, čl. 301 obch. zák.

[2]) Materiální neplatnost (nepravost, nebo fingované jméno vystavitele, jeho směnečná nespůsobilost) je nerozhodnou (čl. 3, 75). Rovněž jest přípustným blankoakcept, totiž připojení akceptu na blanket směnečný, dosud nevyplněný, a může tento býti platně dodatečně vyplněn (min. nař. ze dne 6. října 1813 č. 200 ř. z.).

[3]) Účinků směnečnoprávních nemají:

a) ústní prohlášení jakéhokoliv obsahu, (NSO. 18, 189; 22, 213; pokud mají účinky obecnoprávní, jest otázkou jinou, NŘS. 11, 3), tedy také dodatečné schválení nebo uznání nepravého akceptu (Krall 189, Peitler 123, 179, Czel 640, 705; nesprávně Peitler 95, Czel 259, NSO. 21, 165; nyní též Staub 76 § 6 [proti 1. vyd.]);

b) na listině zvláštní i směnce připojené, na př. přilepené, třeba notářské. (NSO. 22, 213, Grünhut II., 208. Na kolku na směnce přilepeném jest platným. Peitler 259);

c) na opisu směnky. Nesprávně tvrdí Grünhut II., 211 opak, připouštěje v tomto případě protest a postih pro nepřijetí originálu. Nelze přece rozeznávati dva druhy akceptu s různými právními účinky. Čestný akcept může ovšem státi na opisu (čl. 62).

[4]) Peitler 259, Czel 202, NŘS. 12, 120. Jinak podpis vystavitelův, jenž jest podstatnou částí základní směnky.

[5]) Prot. 52.

[6]) NSO. 24, 268. Sporno jest však, zdali dostačí vůbec každé libovolné, s prohlášením směnečným vůbec v žádné souvislosti nestojící vyjádření, podpisem trassata opatřené, na př. text písně. Tak Thöl § 78, str. 269, Lehmann 448 p. 18. Grünhut II, 210 p. 9. Již vzhledem k vážnosti právního prohlášení dlužno souhlasiti s Bernsteinem 127, že tomu tak není. (Prohlášení: »prosím, byste příští úterý byl laskavě mým hostem«, vykládá

Na přední straně směnky — však pouze zde — dostačí vedle čl. 21, odst. 3 pouhý podpis.[7])

Podstatným je podpis jména rodového.[8]) Tento musí však býti skutečným podpisem,[9]) t. j. psaným, nikoliv mechanickým (razítkem).[10]) Znamení ruky musí býti ověřeno (čl. 94).[11]) V příčině znamenání firem platí i zde předpisy práva obchodního (po případě razítko vedle podpisu).[12])

Datování akceptu není obvyklé ani nutné.[13]) Výjimka stává při směnkách splatných po viděné (čl. 20). Pokud jest jinak doba akceptu rozhodnou, lze i naproti připojenému datu vésti důkaz, že akcept stal se v době jiné.[14])

5. Akceptovati lze směnku platně i po její splatnosti a nemění se v tomto případě ani doba splatnosti, ani lhůta promlčecí. Po uplynutí promlčecí doby nelze více směnku platně akceptovati.[15])

Staub 22 § 8 jako projev směnečného významu.) Akcept zřejmě vylučují určitá záporná prohlášení: »viděl ale nepřijal«, »netýká se mne« a pod.

[7]) Nikoli na rubu, neboť by mohl býti pouhým avalem (čl. 81). Stejně není akceptem, indossoval-li trassat jakožto indossatář směnku dále.

[8]) Zkratky křestního jména, anebo i jeho úplné vynechání nevadí. U firmy nevadí nepatrný, pochybnosti místa nedávající nesouhlas se zněním firmy (sr. však NSO. 12, 173; 14, 203; 20, 262, též Jur. Bl. 1877, 152). Nesprávně uznán platným podpis Františka B. jménem otcovým »Josef B.« (Czel. 19).

[9]) Nedostačí, byla-li adressa trassatova jím samým vlastnoručně napsána, zde není podpisu. Grünhut II., 208 p. 1.

[10]) Obsah prohlášení (mimo podpis) může býti vytisknut. NŘS. 14, 17.

[11]) V příčině podpisu hebrejským písmem platí zde totéž jako v příčině podpisu vystavitele. Sr. str. 36, p. 6. t. d.

[12]) Firma předpokládá obchodníka. NŘS. 14, 17, Staub 21 § 5. Není však nevyhnutelno, aby firma obchodní společnosti byla v rejstříku zapsána, pokud se nevyžaduje zápisu k právní existenci její. Sr. čl. 85, 150 a contr. 178, 211 obch. zák., § 8 zák. o spol. z 9./4. 1873 č. 70 ř. z., § 2. zák, z 6./3. 1906 č. 38, Peitler 67, Czel. 183, 512, 625, 663, jinak 42, 399, 512, 619; dle rozh. Czel. 103, ručí zde pouze osoba, jež směnku podepsala. Podpis firmě podobný dostačí potud, pokud obsahuje aspoň jméno rodové, nedostačí tedy: »Jan Bílý a syn Bedřich« v příčině syna Bedřicha. NSO. 11, 213, Grünhut II., 214, jinak Bernstein 127 p. 1.

[13]) Poněvač jest nepotřebné (NSO. 19, 318), proto nečiní také nemožné datum (na př. 31. února) akcept neplatným; tím méně datum před vystavením směnky, neboť mohla býti akceptována in blanco. Rovněž jest nepotřebné opakování sumy směnečné, které se někdy vyskytuje. Udání menší sumy jest obmezeným akceptem (čl. 22).

[14]) Na př. v době, kdy byl akceptant směnečně nespůsobilým, anebo kdy plná moc zástupce byla již odvolána. Týž důkaz lze vésti ovšem i když akcept nebyl vůbec datován, a sice přísluší přímě průvodní tomu, kdo z okolnosti té námitku odvozuje. Nebylo-li ničeho prokázáno, spadá nedatovaný akcept pravidlem mezi dobu vystavení a splatnosti směnky (NŘS. 11, 7); domněnka, že by akcept stal se v den vystavení směnky, nestává. NSO. 3, 52; 19, 317; 20, 100; 21, 152; 25, 122; NŘS. 11, 7.

[15]) Staub 21 § 7, Grünhut II., 204. Bernstein 126 a 288 tvrdí, že

6. Akcept[16]) (samostatný) musí býti připojen osobou, které formální poukaz svědčí, tedy trassatem (materiální identita), ovšem též jeho zástupcem[17]) anebo universálním nástupcem[18]), nikoliv osobou třetí (čl. 23).[19]) Spoluakcept a aval jest každému volný (čl. 81).[20]) Vzhledem k formální povaze směnky vyžaduje se také, třeba ne přesně doslovného, avšak přece ze směnky samé bezpečně zjevného souhlasu mezi pojmenovaným trassatem a akceptantem (formální identita).[21])

7. Také akcept, který se co do obsahu nekryje úplně s poukazem v základní směnce obsaženým, nýbrž jest obmezen (modi-

---

akceptace obsahuje zde vzdání se námitky promlčení, věděl-li akceptant o uplynutí doby promlčecí.

[16]) Závazek k akceptu náleží právu obecnému (§§ 881, 936 obč. zák.). Sr. též Czel. 787. Byl-li akcept slíben na vyrovnání dluhu, může býti po uplynutí umluvené doby splatnosti žalováno přímo na zaplacení. NSO. 15, 327.

[17]) Také vystavitel sám může býti zástupcem trassatovým. NŘS. 9, 87.

[18]) Zejména dědicem. Převod obchodu s firmou není universální sukcessí, jinak fuse dvou akciových společností (čl. 247 obch. zák.). V příčině akceptu obce sr. Links 6668.

[19]) Frey v Ger. Z. 1864, 357, Lehmann 445, Staub 21 § 4, Grünhut II., 214, Bernstein 124, NSO. 15, 346; 19, 140; 20, 262; 21, 116; NŘS. 10, 4; 35, 38. Chybně Blaschke 175 p. 17, Krall 150, Geller W. O. p. 1, Czel. 825 (Práv. 1890, 806), N. Z. 1902, 33. Samostatný akcept třetí osoby není platným vůbec (protestovati dlužno zde u trassata), ani jako čestný akcept, tím méně jako vystavení vlastní směnky (tak Thöl 292). Ovšem ale může podpis třetí osoby po přistoupení akceptu trassatova míti význam avalu.

[20]) NSO. 15, 346; 20, 262; 21, 418; NŘS. 10, 4; 14, 18, Krall 146, Czel. 130. G. H. 1875, 66. Rozumí se, že v případě spoluakceptu aneb avalu jest materiální platnost akceptu (trassatova) nerozhodnou (čl. 81) Czel. 705.

[21]) Nevadí zejména nesouhlas záležející pouze ve zkratkách jména křestného, nebo i jeho vynechání, nebo jiné znění (Karel = Karl = Charles, Alois a Ludwig = Louis, Krall 4), ovšem ale jiné znění rodového jména (Nauman, Neumann, Grünhut II., 214 p. 6, jinak Links 6986). Nevadí též obvyklé označení: »pan«, třeba běží o firmu nebo o osobu ženského pohlaví (Czel. 138, 516: nelze tu rozeznávati, běží-li o obchod čili nic, jak činí Thöl 293, Grünhut II., 213 p. 2, Bernstein 125, NSO. 21, 417; rozdíl ten není ze směnky zřejmým, Staub 1 § 6); vůbec lhostejnou jest titulatura jakožto věc pouhé zdvořilosti. Také u firmy nevadí rozdíl, pokud identita není pochybnou (adressa: »Herren J. Rotrecht, Kraffert & Comp. in Berlin«, akcept »Ber-, liner Armee- und Luxuswaffenfabrik von J. Rotr., Kraffert & Co.« NSO. 14 172; adressa: »Wilhelm Lehmann sen.«, akcept: »F. W. Lehmann«, Grünhut II., 213 p. 2). Nevadí také označení »pánové A. & B.«, třeba majitelem firmy A. & B. byl kupec jednotlivec. Není tu identity, je-li trassatem firma, akceptuje však odlišným soukromým jménem majitel, anebo veřejný společník třeba s dodatkem »ve firmě XY«, »prokurista« atd. (NSO. 12, 172; 14, 201: 20, 262). Obchodní společnost v likvidaci platně akceptuje s tímto dodatkem. V těchto mezích musí akcept formálně souhlasiti s adresou (nesprávně Czel. 19), a nestačí dokazatelnost materiální identity mimo směnku (jak tvrdí Lehmann 446).

fikovaný akcept), vzhledem k výslovnému ustanovení zákona zavazuje a sice podle svého obmezeného obsahu (čl. 22)[22])

Zákon uvádí v odst. 1, čl. 22. obmezení co do směnečné sumy a v odst. 2 připouští též obmezení jiná. Přípustna jsou však pouze taková obmezení, která nečiní akcept jakožto prohlášení směnečné vůbec neplatným. Neplatným jest akcept nejen, slibuje-li vyrovnání směnečné sumy zbožím anebo pouze proti vzájemnému plnění, nýbrž i zní-li na zaplacení ve lhůtách s úroky anebo pod výminkou (sr. čl. 4 ad 2, 7).[23])

Jako pro akcept sám, tak také pro obmezení jeho není předepsána určitá forma ani místo;[24]) obmezení musí býti však výslovné a zřejmé, jinak by akcept platil za neobmezený.[25])

Co do účinků sluší rozeznávati:

a) Akcept obmezený na část sumy směnečné (partikulární, limitovaný) rovná se v příčině této části úplně akceptu skutečnému[26]). Pouze co do ostatní části platí směnka za nepřijatou (čl. 22 odst. 1, čl. 25).[27])

---

[22]) Neobmezeně učiněný akcept nemůže býti později obmezen, sr. čl. 21 odst. 3. — Obmezení akceptu platí též pro akceptantova avalistu; tento může však svůj závazek také samostatně obmeziti.

[23]) Otázka je sporna. Mínění v textu vyslovené hájí Grünhut II., 220. Bernstein 131 uznává neplatnost pouze při obmezeních prvého druhu. Zejména spornou jest přípustnost výminky. Pro přípustnost Thöl 295 (neuznává však platnost akceptu ve lhůtách), Lehmann 449, Bernstein 131, Staub 22 § 6; proti Goldschmidt v Ztschr. 28, 96 p. 60, Wächter 306, Grünhut na u. m., Dernburg 827, Adler 57, rozh. Peitler 269; Canstein 273 p. 23 pokládá obmezení akceptu, která činí základní směnku neplatnou, za nedoložená.

[24]) Rozumí se, že obmezení musí se nalézati na směnce; nemusí býti však přímo kryto akceptem (podpisem), pokud jest jen zřejmo, že se k němu vztahuje. Peitler 169 (na rubu), Bernstein 132, jinak Grünhut II., 216 p. 1a.

[25]) Na př. akcept »přijal za příčinou dodávky dříví« aneb »s výhradou práv proti vystaviteli« (nikoliv však: »přijal per aval« NŘS. 50, 12).

[26]) V příčině této části jest zjišťovací postih (čl. 25) vyloučen. Odmitnutí nabízeného částečného akceptu má za následek ztrátu zjišťovacího postihu co do této části.

[27]) Co do této části přípustným jest zjišťovací postih (čl. 25), protest pro nepřijetí předpokládajíc. — Případně vykládá Grünhut II., 220 p. 11, že se zde směnka dělí jaksi na dvě části, akceptovanou, a jejíž akcept byl odepřen. Zaplatí-li akceptant při splatnosti akceptovanou část, zbývá v příčině druhé postih pro nezaplacení. Nezaplatí-li akceptant ani akceptovanou část, dlužno učiniti protest v příčině celé směnky. — Akcept na sumu vyšší nežli základní směnka zní, jest co do poslední platným, co do sumy převyšující však neplatným, neboť schází příslušný poukaz; jinak Lehmann 452, Grünhut II., 226. Proti Thölovu mínění 284 (též Kuntze-Brachmann 190), že, má-li v tomto případě akcept místní a časové datum, platí jako vlastní směnka, správně uvádí Bernstein 134, že se k tomu nedostává příslušné formy. — Akcept v jiném kursu nebo měně může obsahovati obmezení co do sumy, avšak suma není zde určita, pročež spadá toto obmezení pod čl. 22 odst. 2.

b) Každým jiným spůsobem obmezený akcept nerovná se nikterak skutečnému. Lze jej připustiti — v kterémž případě akceptant podle svého obmezeného akceptu jest vázán — anebo odmítnouti; v obou případech však má se jinak věc tak, jakoby akcept byl úplně odepřen (22, odst. 2).[28])

Platná a užívaná taková obmezení jsou:

aa) Udání platební doby odchylné od doby splatnosti směnkou základní stanovené. Akceptant jest zavázán zaplatiti v době jím udané,[29]) ve všech ostatních směrech však,[30]) zejména v příčině závazků postižních rozhoduje výhradně doba splatnosti směnky základní.[31])

bb) Udání platebního místa od bydliště akceptantova různého. Tím nestává se směnka domicilovanou (sr. čl. 24),[32]) neboť směnku domicilem opatřiti jest oprávněn pouze vystavitel; akceptant povinen jest však zaplatiti jen v jím udaném místě.

Udáním pouhé platební místnosti (Zahlstelle), totiž od bytu aneb obchodní místnosti akceptantovy různé místnosti v bydlišti

---

[28]) Přípustným jest tedy zjišťovací postih pro nepřijetí v příčině celé směnečné sumy. V případě nezaplacení při splatnosti třeba směnku presentovati a postih učiniti podle obsahu základní směnky (zejména v ní obsaženého času a místa platebního), nikoliv podle obsahu obmezeného akceptu, NSO. 21, 150, Peitler 36 (bez ohledu zdali postižní závazek vznikl před anebo po obmezeném akceptu).

[29]) V případě, že doba platební akceptem stanovená v čas akceptu již uplynula, zavázán je akceptant zaplatiti ihned.

[30]) Zejména řídí se promlčení závazku akceptantova dobou splatnosti v základní směnce stanovenou. Otázka tato je ode dávna spornou. Pro tento názor Volkmar a Löwy 268 násl., Lehmann 577, Rehbein 77 § 3, Staub 77 § 11, Bernstein 287, NSO. 4, 375; naproti tomu tvrdí Liebe 99, Thöl 789, Hartmann 449, Wächter 455, Grünhut II., 222, že se promlčení závazku akceptantova řídí platební dobou obmezeného akceptu. — Spadá-li platební doba obmezeného akceptu v čas, kdy závazek akceptantův vzhledem k době splatnosti základní směnky byl by již promlčen, nemá akcept vůbec právních účinků. Jinak Staub na u. m. a Bernstein 288.

[31]) Tak pokud se týče doby a místa protestu proti předchůdcům, Peitler 36. Stanoví-li akcept dřívější dobu splatnosti, dlužno směnku v době splatnosti základní směnky znovu presentovati k placení a protest učiniti. Vznikl-li postižní závazek před anebo po obmezeném akceptu, je lhostejno.

[32]) Proti postižním dlužníkům třeba tedy protestu v místě splatnosti směnky základní; protest v místě akceptantem udaném by nedostačil; NSO. 3, 51; 6, 24; 17, 53; 25, 122. Proti akceptantovi není třeba protestu v místě platebním jím udaném (čl. 43 zde neplatí; neprávem tvrdí opak Staub na u. m. proti Bernsteinovi 131). V případě akceptu domicilované směnky

jeho, po případě pojmenováním osoby, v jejíž bytu anebo obchodní místnosti tamtéž zaplacení státi se má, není akcept obmezen.[33])

cc) Akcept slibující zaplacení pouze pojmenovanému majiteli v čas akceptace: »zaplatím p. A., nikoliv na řad«, a pod.,[34]) tak zvaný rektaakcept. Neodnímá sice směnce indossabilitu, avšak má za účinek, že pozdější indossatář postrádá směnečné legitimace proti akceptantovi.[35])

Cizí práva. Prohlášení příslušného obsahu (na př.: »přijal«) vyžaduje se ve Francii, Italii, Hollandsku, Řecku, Skandinavii, Srbsku, Španělsku (s datem). Písemný akcept mimo směnku, ano i ústní uznán jest v Severní Americe, mlčky daný (nevrácením směnky téhož dne) v Chile. Obmezený akcept jest neplatným v Belgii, Francii, Hollandsku, Portugalsku, Španělsku; částečný pouze na více nežli polovici směnečné sumy platí ve Finsku. Ve Skandinavii má obmezený akcept účinky neobmezeného.[36]) Podmíněný akcept platným jest v Britannii a Sev. Americe.

§ 11. Indossament.

1. Indossament (giro) jest směnečnoprávní formou přenesení práv ze směnky na osobu třetí — funkce transportní —, jež má současně za následek postižní ručení za akceptaci (tratty) a za zaplacení — funkce garanční, čl. 9, 14. Jest v podstatě formálním poukazem, připojujícím se ku směnce základní,[1]) po případě ku předcházejícím indossamentům (čl. 36) a předpokládá tudíž formální — nikoliv materiální (sr. čl. 3, 75, 76) — platnost směnky základní a předcházejících indossamentů.

---

s obmezením akceptantovým zaplatiti nikoliv v domicilu, nýbrž ve svém bydlišti, zůstává naopak směnka domicilovanou, pouze akceptant zavázán jest podle obsahu svého závazku (bez protestu).

[33]) Protest třeba v tomto případě učiniti v platební místnosti, jud. 170, sr. níže str. 88.

[34]) Dodatek »splatna mně samému« značí výhradu kompensace vzájemné pohledávky akceptantovy proti majiteli směnky, a obsahuje tedy obmezení akceptu. Grünhut 221, Bernstein 132.

[35]) Také pojmenovanému majiteli neručí akceptant za útraty následkem dalších indossamentů vzeslé. NSO. 14, 61. Cesse není rektaakceptem nikterak vyloučena. Není-li majitel, jemuž se indossace zakazuje, pojmenován, platí akcept za neobmezený (21 odst. 2) Adler 87.

[36]) Tak bylo i na Lipské konferenci navrhováno. Prot. 208.

[1]) Indossament remittenta tratty jest druhým, vlastní směnky prvým poukazem.

Směnka jest indossovatelnou ze zákona; tato vlastnost její může býti vyloučena pouze výslovnou doložkou vystavitelovou (negativní ordredoložkou), čl. 9, 2. věta. Mluvíme pak o rektasměnce. Také ručení z indossamentu lze výslovnou doložkou vyloučiti čl. 14, 2 věta.

2. Indossament musí býti písemným[2]) a nalézati se na směnce samé,[3]) na allonge, anebo na opisu směnky (čl. 11). Allonge jest listem ku směnce trvale připojeným[4]) a její rub prodlužujícím; užívá se tam, kde rub nestačí pojmouti řadu indossamentů.[5])

3. Indossament může býti úplný, nebo blankoindossament; onen obsahuje jméno indossatářovo, tento nikoliv.[6]) Podpisu indossantova jest vždy zapotřebí.[7]) Umístění indossamentu na rubu směnky není (přes výraz sám »in dorso«, »en dos«) předepsáno; na přední straně není ovšem obvyklým.[8])

---

[2]) Za indossament nelze však pokládati ani »potřebné písemné prohlášení převodní«, které při přikázání pohledávky ze zabavené směnky vymáhajícímu věřiteli na místě zaplacení (§§ 296, 305, 316 ex. ř.), ani »k účeli prodeje potřebné listinné prohlášení«, které ve výjimečném případě prodeje zabavené směnky kupci (§§ 317, 268 odst. 6. ex. ř., sr. Randa Ger. Z. 1899. 21) vystavuje soud anebo výkonný orgán na rubu směnky. Nesprávně uvádí instrukce pro výk. orgány (min. nař. z 12./7. 1897 č. 15346, věst. min. práv 1897, 26, bod 56), že řečená doložka (»v cestě exekuce prodána z volné ruky a odevzdána následkem usnesení ze dne . . .) nahražuje indossament. Sr. Krainz-Ehrenzweig, Öst. Pr. R. § 334, p. 22, v. Schubert-Soldern, Die Zwangsverwaltung 1903, 316 p. 15, jenž správně vytýká, že tato doložka o sobě nedává žádného práva, nýbrž pouze přikázání nebo prodej. Jinak Pisko, Wiener Ztschr. (Grünhut) 26, 361 a Staub-Pisko II. 96, kteří v případě druhém, a Adler, W. R. 82 násl., jenž v obou případech shledává t. zv. exekuční indossament s obmezeným garančním účinkem; tento i v přikázání k vybrání (§ 308 ex. ř.) shledává podobnost s prokuraindossamentem. Rovněž není skutečným indossamentem t. zv. zástavní indossament (Pfandindossament), totiž prohlášení na směnce, jímž se majiteli zřizuje pouze zástavní právo (»k zástavě«, »k jistotě«), sr. čl. 10., nýbrž požívá zde zástavní věřitel pouze práva z dv. dekr. z 13./7. 1789 č. 1033; sr. str. 20 pozn. 6 t. d. Jinak však za účelem zřízení zástavního práva vystavený čirý indossament (sr. čl. 309 ad 2. obch. zák.) anebo prokuraindossament. Opáčně Bernstein 26.

[3]) Na zvláštní listině formy jakékoliv neměl by směnečnoprávních účinků (Krall 114). Na přilepeném kolku jest platným. NSO. 12, 207.

[4]) Pouhé přiložení by nestačilo, třeba pevného spojení, přilepení, přišití.

[5]) K zamezení podvodu píše se zhusta poslední idossament napříč, částí na rub směnky, částí na allonge. Na přední straně allonge se často opakuje datum, suma atd. směnky.

[6]) Jestliže jest jméno indossatářovo vyznačeno, avšak neplatně (na př. identické s indossantem), není tu ani platného blankoindossamentu (NSO. 18, 419). Platným jest však indossament, kde místo pro jméno indossatáře je prázdné.

[7]) Uvedení jména indossantova v kontextu by nestačilo (»na místě mně *A*, zaplaťte *B*«).

[8]) Také blankoindossament může státi na přední straně, avšak musí

a) Úplný indossament označuje pojmenovaného jako indossatáře[9]) ve formě obchodně stručné: »zaplaťte za mne panu *A*«, »za mne p. *A*«, »na řad p. *A*«, »panu *A*«.[10]) Jméno nebo firma nemusí býti úplné, ani přesně doslovné, pokud ze směnky samé totožnost není pochybna.[11]) Datování není třeba.[12])

b) Blankoindossament[13]) jest úplnému zcela na roveň postaven.[14]) Na rubu směnky — však pouze zde — platí pouhý podpis za indossament (čl. 12).[15])

Poněvač blankoindossament legitimuje každého majitele, může se oň opírati celá řada ze směnky nezřejmých, směnečnoprávních přenesení práv ze směnky.[16]) Vlastník směnky in blanco indossované jest oprávněn, — majitel legitimován —, veškeré předcházející blankoindossamenty na směnce vyplniti,[17]) a sice jménem svým

svým obsahem zcela zřejmě vyznačovati svoji povahu (dostačí dodatek »jako girant«. Czel. 83). Pouhý podpis platí za indossament pouze na rubu (čl. 12), jinak by se nerozeznal od avalu. Na přední straně nedostačí ani pouhý podpis mezi předcházejícími a následujícími vyplněnými indossamenty. Staub 12, § 3., jinak Grünhut II., 99, p. 15, Bernstein 94. Pouhý podpis remittentův na přední straně nepojil by se ku souvislé řadě indossamentů na rubu, Grünhut na u. m. Dodatečné svémocné doplnění podpisu na přední straně výrazem vyznačujícím indossament jest zfalšováním.

[9]) Indossament majiteli znějící je neplatným, stejně jako základní směnka. Nikterak nelze jej rovnati blankoindossamentu, jejž lze vyplniti. Grünhut II., 99. Jinak Staub 12, § 2, Bernstein 95, p. 2.

[10]) Výraz »postupuji« (místo poukazu) na líci směnky vyznačuje spíše převod obecnoprávní. (Sr. Czel. 31.) Kvitance nerovná se nijak indossamentu (může však označovati nabytí směnky zpětnou výplatou). Czel. 727, nesprávně 554 (Práv. 1890, 471), 784.

[11]) RO. 18, 421.

[12]) Nemožnost jeho (na př. 31. února, nebo dřívější doba než vystavení směnky) nemá vlivu na platnost. Význam může míti uvedená doba (sr. čl. 16, pak co do způsobilosti směnečné) i místo (čl. 45, 47), opak však lze vždy prokázati.

[13]) Blankoindossament nese s sebou přirozeně nebezpečí následkem legitimace každého majitele, jest však pro svoji jednoduchost a pohodlnost v obchodě velmi oblíben.

[14]) Přípustným jest také se strany remittenta na vlastní řad, po splatnosti směnky (NSO. 6, 99, NŘS. 2, 79), při rektasměnce, NSO. 19, 90 (jinak Bernstein 95).

[15]) Viz shora pozn. 8. K platnosti blankoindossamentu se nevyžaduje, aby nad podpisem bylo dostatečné místo k vyplnění (jinak Peitler 259).

[16]) Peitler 166, 251, 436, Czel. 144, 271, nesprávně Peitler 236, Czel. 365.

[17]) Smrt anebo konkurs blankoidossanta nevadí vyplnění. Právo vyplniti obmezuje se — při nedostatku zvláštní úmluvy — na pravidelný obsah indossamentu; indifferentní dodatky nevadí. Nedovolené jest rozšíření závazku blankoindossantova (doložkou »bez protestu« NSO. 17, 267, vyznačením delší nežli zákonné lhůty k presentaci směnky na viděnou, čl. 19, 31), proti bezelstným nabyvatelům nelze je však namítati (Krall 29, Czel. 27). Obmezení závazku blankoindossantova (doložkou »bez obliga«, zákazem dalšího

anebo svého nástupce, na něhož směnku převádí. Naopak nesmí se plný indossament přeměniti částečným škrtnutím na blankoindossament; takový částečně škrtnutý indossament nelegitimuje a nezavazuje.[18])

4. Indossament nesmí záviseti na výmince, jinak jest neplatným.[19]) Nehledíc ku prokuraindossamentu (čl. 17) může indossament obsahovati zápověď dalšího indossamentu (slovy: »nikoliv na řad« anebo jiným výrazem stejného významu, čl. 15), vyloučení závazku postižního (slovy »bez ručení«, »bez obliga«, anebo jiným výrazem stejného významu, čl. 14), ustanovení jiné nežli zákonné lhůty ku presentaci k akceptu u směnky splatné určitý čas po viděné (čl. 19) a k zaplacení u směnky na viděnou (čl. 31), pak pojmenování podpůrné adressy (čl. 56).

5. Prvý indossament musí býti vystaven remittentem, další vždy indossatářem z předcházejícího indossamentu legitimovaným (čl. 36).

Indossatář musí býti osobou podle znění indossamentu od indossanta různou.

Přípustným jest indossament také na osoby, které jsou přímými nebo postižními dlužníky ze směnky, zejména na vystavitele, dřívějšího indossanta a čestného akceptanta, akceptanta a vystavitele vlastní směnky, jakož i na avalistu, čl. 10. Tím spíše přípustným jest indossament na trassata, domiciliata a podpůrného adressata,[20]) kteří dlužníky nejsou. Veškeré tyto osoby mohou směnku dále indossovati.[21])

indossamentu, doložkou prokury, čl. 14, 9, 17) je sice přípustno, avšak může míti za následek ztrátu postihu proti nástupcům blankoindossantovým, jimž nelze vrátiti směnku ve stavu neporušeném (čl. 54). Sr. Grünhut 106 p. 31.

[18]) Zde stává zfalšování. Jinak, prokáže-li majitel, že běží o pouhou opravu, vykonanou indossantem samým, s jeho svolením, anebo nástupcem, vedle čl. 13 k vyplnění oprávněným. Tak Grünhut II., 101 násl., 104, p. 27, 106, p. 31. RO. 17, 412 (sr. 16, 142), Czel. 11 (resp. 36), 671 (nesprávně 646), Lehmann 482, p. 2, Canstein 288. Za to Staub 12, § 2, Bernstein 93, rozeznávají zde mezi škrtnutím pouze jména indossatáře a škrtnutím celého obsahu indossamentu, pokládajíce v posledním případě indossament vůbec za neplatný. — Poznamenati sluší, že změna in blanko akceptované a dodatečně vyplněné směnky je naopak vždy zfalšováním, neboť akcept nabyl vyplněním definitivně platnosti a sice s jeho obsahem. Grünhut II., 104, p. 27.

[19]) Výminka nesnáší se s povahou závazku úplně a výhradně směnkou představeného. Staub 9, § 4, Bernstein 77, Cosack 270.

[20]) NSO. 5, 126; 10, 286. Zákon uvádí k odstranění pochybnosti vystavitele, trassata, akceptanta a dřívějšího indossanta. Trassat jakožto indossatář musí učiniti protest proti sobě samému, aby se mohl postihem hojiti.

[21]) Czel. 666. Po splatnosti směnky nastává však indossamentem na směnečného dlužníka confusio.

Indossament svědčící více indossatářům současně a nedílně jest přípustným.[22])

Dělený indossament — tím spůsobem, aby práva ze směnky připadla více nástupcům, každému určitou částí — odporuje povaze směnky a jest neplatným.[23])

6. Indossament jest přípustným i po splatnosti směnky. Zde sluší však rozeznávati co do právních účinků mezi směnkou, kterou bylo opomenuto protestovati (čl. 16, 1. odst.) a směnkou, která byla pro nezaplacení protestována (čl. 16, 2. odst.).

7. Prokuraindossament jest formální směnečná plná moc, jejíž objem na venek jest zákonem určen (čl. 17).

Určitá forma není nařízena, dostačí tedy každé znění, které zjevuje pouhé plnomocenství. Toliko příkladmo uvádí zákon: »k inkassu«, »v prokuře«.[24])

Prokuraindossatář může směnku dále pouze in procura indossovati.

Cizí práva. Pouze na rubu směnky uznán jest indossament v Uhrách. Ve Francii musí obsahovati časové datum, stvrzení valuty a ordredoložku, v Hollandsku datum a stvrzení valuty, v Belgii, Italii, Srbsku, Španělsku datum; v Portugalsku třeba datovati blankoindossament. Ve Francii platí blankoindossament pouze jako plná moc. V Anglii indossament na akceptanta rovná se zaplacení směnky akceptantem.

§ 12. Aval.

1. Aval (čl. 81)[1]) jest formální směnečné rukojemství. Závazek z avalu připojuje se ku závazku hlavního, přímého anebo

[22]) Právě tak jako může základní směnka jmenovati více remittentů. Sr. str. 47 t. d. V tomto případě mohou směnku dále indossovati pouze všichni společně, Czel. 658 (Práv. 1892, 775).

[23]) Otázka je spornou; pro nepřípustnost mluví vedle jednotnosti směnečného závazku hlavně téměř nepřekonatelné obtíže, které by při výkonu postižních závazků vzešly. Stejně Thöl 486, Volkmar-Löwy 67, Staub, Bernstein na u. m. (tamtéž ostatní liter.), Grünhut II., 158, Adler 50, NŘS. 11, 148. Jinak Lehmann 492, Blaschke 142, Canstein 301, Links 2889. Je-li část směnečné sumy zaplacena a vykvitována, lze zajisté zbytek indossamentem převésti.

[24]) Jiné doložky jsou »k plné moci«, »na můj účet«, »za účelem inkassa«, »hodnota budiž zaslána panu *X*, jakožto mému zmocněnci«. Nedostačí však pouhé valutní doložky (na př. »hodnota ve mně samém«, »hodnota v účtu«, »es soll mir validiren« atd.).

[1]) Výraz »à valle« (na spodu) označuje místo, kde se směnečný ručitel

postižního dlužníka jakožto závazek vedlejší (akcessorní),[2]) avalista ručí směnečně jako hlavní dlužník; mezi oběma jest však poměr pouze obecnoprávní.

Platný aval předpokládá formálně platný závazek hlavního dlužníka.[3]) Obmezení hlavního závazku (na př. akceptu, čl. 22) platí i pro aval; avalista může však svůj závazek také samostatně obmeziti.[4]) Aval s doložkou »bez závazku« jest neplatným.[5])

Jinak připojuje se aval k ostatním závazkům ze směnky souřadně (kumulativně): avalista jest zavázán s hlavním dlužníkem a všemi ostatními ze směnky zavázanými rukou nerozdílnou.

2. Určitá forma nebo místo na směnce nejsou předepsány.[6]) Potřebí pouze jest, aby se podpis jevil ze směnky samé jako vedlejší, k hlavnímu se připojující. Pouhý podpis bezprostředně pod podpisem hlavního dlužníka dostačí, pokud v této příčině nevzniká pochybnost.[7]) Ve všech případech, kde se aval nalézá na jiném místě směnky, — může státi i na jiné straně nežli podpis hlavního dlužníka, na allonge, duplikátu, opisu, — třeba výslovné, k avalu poukazující doložky[8]): »per aval«, »jako rukojmí« atd.[9])

původně podpisoval (stejně jako indossament = na rubu). Aval není v obchodě oblíbeným, poněvač může vzbuditi pochybnost o úvěru hlavního dlužníka. Proto se rukojemství za směnečný závazek obyčejně halí ve formu indossamentu (sr. Czel. 573).

[2]) Akcessorní závazek z avalu dlužno přesně rozeznávati od závazku spoluvystavitele, spoluindossanta, spoluakceptanta.

[3]) Neplatným jest aval, není-li podpisu hlavního dlužníka (ovšem musí býti zřejmo, že běží o aval), anebo tento jest formálně neplatným: na místě podpisu nalézá se neověřené znamení ruky (čl. 94); podpis jest přeškrtnut (vyjímaje akceptanta, jenž přes to jest zavázán, čl. 21); akceptant, k jehož podpisu aval se pojí, není trassatem; indossament, k němuž se aval pojí, nenalézá se v souvislé řadě indossamentů (čl. 36) anebo vůbec nezavazuje (s doložkou: »bez závazku« čl. 14). Sr. NSO. 15, 346; 18, 141; NŘS. 10, 4, Peitler 378. Nerozhodno je, kdy byl aval směnce připojen (Krall 124, 130, Peitler 431, Czel. 336, Právník 1883, 662). Také po splatnosti hlavního závazku připojený aval jest platným. Czel. 821. Materiální neplatnost hlavního závazku — pro nepravost anebo osobní nespůsobilost — je nerozhodna (čl. 3, 76), Czel. 705.

[4]) V každém případě co do sumy (NSO. 12, 259), Canstein 322, Staub 84, § 6 Grünhut II., 27, p. 17.

[5]) Bernstein 305, jinak Canstein 322.

[6]) NSO. 19, 90. Podpis musí se ovšem nalézati na směnce. Krall 114, nesprávně Krall 165. Podpisu je vždy třeba. Chybně Peitler 35.

[7]) Tak pod podpisem akceptanta podpis osoby, jež není trassatem, nebo pod podpisem indossanta podpis osoby, jež není předcházejícím indossamentem legitimována. Jinak u vystavitele, kde třeba doložky, aby nebyl pokládán za podpis spoluvystavitele. NSO. 19, 89, Krall 146, GH. 1875, 66; Czel. 130, 765.

[8]) NSO. 12, 148; 12, 257; 18, 302. Czel. 83, 382, Bernstein 303.

[9]) Též »jako garant«, »v zaručení za p. *X*.« Doložka »jako svědek«

Označen-li je podpis jako aval, aniž by bylo zřejmo, ku kterému hlavnímu závazku se připojuje, dlužno jej vztahovati u tratty neakceptované k závazku vystavitelovu, u tratty akceptované a vlastní směnky k závazku přímého dlužníka.[10])

3. Avalistou může býti také osoba, která jest již ze směnky zavázána. Aval vystavitele tratty za závazek indossantův anebo aval indossanta za závazek indossanta pozdějšího neměl by ovšem významu, tím méně aval přímého dlužníka za závazek dlužníka postižního. Ovšem ale má význam aval postižního dlužníka za předchůdce anebo za dlužníka přímého.[11])

Cizí práva. Aval i ve zvláštní listině uznán jest v Belgii, Francii, Hollandsku, Portugalsku. Prohlášení příslušného obsahu vyžaduje se v Uhrách. Není-li jmenován hlavní dlužník, platí v Italii, Portugalsku, Rumunsku, Uhrách u tratty po akceptu za akceptanta, před akceptem za vystavitele; u vlastní směnky za vystavitele.

§ 13. Čestný akcept.

1. Čestný akcept[1]) jest podstoupení směnečného postižního závazku k zaplacení směnečné sumy osobou třetí (honorantem) za osobu postihem k zjištění zavázanou (poctěného, honorata) v případě, že se směnka octne »v nouzi« (»nuzná směnka«), totiž, že akcept byl trassatem odepřen (čl. 56—61) anebo akceptant tratty nebo vystavitel vlastní směnky se stal nejistým (čl. 29, 61, 98 ad 4)[2]). Účelem jeho jest odvrácení zjišťovacího postihu se strany nástupců honoratových.

vylučuje vůbec úmysl k závazku směřující. NSO. 12, 150; 18, 305. Sr. též Czel. 454.

[10]) Canstein 320, p. 48.

[11]) Tak může býti vystavitel současně avalistou akceptantovým.

[1]) Čestný akcept a čestné zaplacení (čl. 62—65) — toto v případě, že směnka octne se v nouzi tím, že při splatnosti nebyla trassatem nebo přímým dlužníkem zaplacena — zovou se společným jménem honorace čili intervence, čestný akceptant a čestný plátce honorantem čili intervenientem. Intervencí zachovává se v nouzi se octnuvší směnka »ve cti«, odvrací se postih a s ním spojené útraty, čl. 50, 51, 61, 62.

[2]) Čestný akcept jest přípustným nejen u vydané, nýbrž i u vlastní směnky, zde v případě nejistoty. Čl. 56—61 nejsou sice v čl. 98 uvedeny, — vynechány byly patrně proto, že upravují čestný akcept jen v případě odepřeného akceptu trassatem, — avšak v příčině vlastní směnky platí čl. 29 (98 ad 4) a 65 (98 ad 7), následkem čehož dlužno zmíněných předpisů obdobně užiti. Renaud § 71, Lehmann 394, 525, Grünhut II. 482, Bernstein 410.

2. Honoratem může býti pouze postižní dlužník.[3]) Nepojmenoval-li čestný akceptant honorata, platí zaň podle výslovného ustanovení čl. 59 vystavitel (tratty)[4]).

Čestným akceptantem může býti osoba dosud mimo směnku stojící, domiciliat, avšak též vystavitel tratty, indossant,[5]) ano i trassat.[6]) Postižní dlužník může akceptovati i ku vlastní cti.[7])

Čestný akceptant bývá zpravidla k akceptu výslovně povolán t. zv. podpůrnou adressou (Notadresse), totiž ve směnce obsaženým pojmenováním třetí osoby (adressata) se strany postižního dlužníka (adressanta) za tím účelem, aby v případě nouze směnky zachovala ji ve cti svojí intervencí.

Jmenovati podpůrnou adressu může platně pouze ten, kdo může býti honoratem, tedy postižní dlužník;[8]) podpůrnou adressou může býti každý, kdo může býti čestným akceptantem.[9])

Adressa musí se nalézati na směnce anebo na opisu její (čl. 62).[10]) Místo samo je lhostejno, obvykle klade se pod adressu trassatovu. Adressat musí býti pojmenován rodovým jménem nebo firmou a označen jako takový; obyčejné výrazy jsou: »v případě nouze u p. X.«, »v případě potřeby . . .«, »třeba-li . . .«, »po případě . . .« (»im Falle der Not . . .«, »falls . . .«, »au besoin . . .«).

[3]) Zejména vystavitel vydané, také vydané vlastní směnky (NSO. 6, 162), indossant, pokud jest postihem zavázán (NSO. 24, 126); nikoliv: indossant sine obligo (čl. 14), indossant po přerušené souvislé řadě vstupující (čl. 36, sr. též čl. 16 ad 2), akceptant (ani při domicilované směnce s pojmenovaným domiciliatem, neboť ani zde není postižního závazku. Bernstein 233, jinak Liebe 183, Volkmar a Löwy 199, Rehbein 56 p. 3, Wächter 409). Čestný akcept za osobu postihem nezavázanou je bezúčinný. Nesprávně tvrdí Lehmann 473, že působí pro následujícího postižního dlužníka, sr. Staub 54 § 4, Bernstein 242. Ostatek sluší na mysli míti, že také zde (sr. čl. 3, 75) běží pouze o formální, nikoliv materiální existenci postižního závazku honoratova.

[4]) Čl. 59 stanoví fikci: důkaz opaku z okolností mimo směnku ležících jest nepřípustným. Staub 59 § 3. Bernstein 240.

[5]) NSO. 10, 286; NŘS. 36, 103, Czel. 688.

[6]) Trassat může místo akceptu dáti aspoň čestný akcept (Peitler 28, Staub 56 § 5, jinak Grünhut II. 467).

[7]) Též vystavitel, i při trattě na vlastní řad NSO. 20, 164. Význam intervence k vlastní cti záleží v tom, že v případě nouze směnky nemají nástupci postihu zjišťovacího.

[8]) Trassant, indossant, nikoliv akceptant a vystavitel vlastní směnky ani u domicilované směnky s pojmenovaným domiciliatem. Lehmann 473, Staub 56 § 4, jinak NSO. 11, 298.

[9]) Zejména mohou také trassant a indossant jmenovati sami sebe (»po případě u mne samého«). V případě tomto třeba protestu pro nepřijetí (a pro nezaplacení) také u nich jakožto u podp. adressy. Také trassat může býti podpůrnou adressou.

[10]) Indossant na opisu nemá pravidlem originálu ani v rukou.

Podpis adressantův je nepotřebný a řídký, někdy klade se pouhé počáteční písmeno.[11]) Adressa musí zníti na místo platební,[12]) toto nemusí však býti výslovně jmenováno.[13]) Čl. 56, 62.

3. Čestný akcept musí se nalézati na směnce nebo opisu (čl. 62), lhostejno, zdali na přední straně nebo na rubu, též na allonge. Podpis jest nutný,[14]) a třeba jest, aby jako čestný akcept byl zřejmým. Na přední straně dostačí pouhý podpis u připojení k podpůrné adresse, jinak zapotřebí jest označení výslovného.[15]) Obvyklá jsou určení: »ku cti p. X.«, »per onor . .«, S. P. (»sopra protesto« = »pod protestem«).[16]) Pojmenování honorata třeba není, schází-li, platí čl. 59. S podpůrnou adressou nemusí se čestný akcept krýti.[17]) Doba pro připojení čestného akceptu obnáší dva všední dny po dnu splatnosti, čl. 60.

Cizí práva Prohlášení příslušného obsahu třeba v Britannii. Na protestu dostačí čestný akcept v Portugalsku, Srbsku, Španělsku a v některých státech jihoamerických.

§ 14. Spoluvystavení prohlášení směnečných.

Totéž směnečné prohlášení může býti podepsáno také více osobami. Může býti více spoluvystavitelů vydané anebo vlastní směnky,[1]) více spoluakceptantů (jmenuje-li základní směnka více spolutrassatů),[2]) více spoluindossantů (jsou-li předcházejícím indossamentem jako spoluindossatáři legitimováni),[3]) více spoluavalistů. Každá z těchto osob zavázána jest svým podpisem zcela samostatně, na ostatních nezávisle (čl. 81);[4]) mezi sebou nemají vůbec směnečných práv.[5])

[11]) Věc vyřizuje se přímo mezi adressantem a adressatem. Není-li zřejmo, kdo je adressantem, musí okolnost tu prokázati, kdo se k ní odvolává; analogie čl. 59 zde neplatí. Bernstein 235, 246 jinak Canstein 311, p. 22, Staub 56 § 3, NSO. 11, 305.

[12]) Při domicilované směnce tedy na domicil.

[13]) Neuvádí-li adressa místa, třeba hledati adressata v místě platebním. NSO. 11, 301. Uvádí-li adressa místo od platebního různé, je bezvýznamna.

[14]) Ústní, třeba v protest (pro odepřený akcept trassatem) pojaté vyjádření podpůrné adressy, že směnku vyplatí, není čestným akceptem. NSO 20, 118, Peitler 77.

[15]) Zde neplatí čl. 21 ad 2 obdobně.

[16]) Neboť intervence předpokládá protest.

[17]) Adressat může zejména akceptovati také ku cti dřívějšího postižního dlužníka; ovšem nemusí majitel takový čestný akcept připustiti (čl. 57).

[1]) Viz str. 46 t. d.

[2]) Viz str. 48 t. d.

[3]) Grünhut II., 21, p. 2, jinak Thöl § 145.

[4]) Czel. 194, 207. NZ. 1904, 1.

[5]) Bernstein 307, jinak Grünhut II., 31.

HLAVA IV.

§ 15. Duplikáty.

1. Duplikáty (čl. 66—69) jsou další exempláře vydané směnky,[1]) obsahu — akcept vyjímaje — totožného;[2]) jednotlivé exempláře musí v kontextu býti označeny jako: prima, secunda, tertia atd. (čl. 66).[3]) Totožnost obsahu a označení v kontextu jsou nutny, poněvač by jinak platil každý exemplář naproti bezelstnému nabyvateli za směnku samostatnou.

Účelem duplikátů jest umožniti cirkulaci směnky, mezitím co se jeden exemplář zasílá k akceptu (čl. 68, 69),[4]) ulehčiti včasnou presentaci a protest při splatnosti, a konečně chrániti — aspoň

[1]) Směnka vydaná v jediném exempláři zove se »sola«. Vlastní směnka nemá duplikátů (proto se také často nepřesně nazývá solasměnkou), sr. čl. 98 a contr., NŘS. 9, 113. Vystavitel by ručil z každého exempláře jako akceptant u tratty.

[2]) Přetržená místa čitelná dlužno opakovati, přetržená nečitelná jako taková poznamenati. Méně přísně Bernstein 260. Odchylky nejsou jen potud na závadu, pokud běží zřejmě pouze o nepatrná a bezvýznamná nedopatření (sr. Krall 19, NSO. 13, 230). Jeden z exemplářů nelze z druhého doplňovati, zejména nemá snad prima přednost před ostatními. Grünhut II. 322, jinak Canstein § 14, p. 3.

[3]) Toto označení je předepsáno; cifry nestačí (Staub 66, § 3, jinak Grünhut II., 322), zajisté však stačí také označení: směnka prvá, druhá atd. Naproti tomu sice obvyklá a opatrná, nikoliv však předepsána (čl. 67) je doložka tzv. kassatorní (výstraha, aby se nehonoroval více nežli jediný exemplář): »zaplaťte za tuto druhou směnku, nebyla-li zaplacena prvá.« Exemplář k akceptu zaslaný bývá někdy opatřen doložkou, že je určen pro majitele indossovaného (cirkulačního) duplikátu, také bývají někdy veškeré exempláře mimo jednoho (cirkulačního) na rubu křížem přetrženy.

[4]) Jeden exemplář (prima) zašle se obchodnímu příteli v bydlišti trassatově, aby jej tomuto k akceptu presentoval a akceptovaný vydal legitimovanému majiteli druhého exempláře (secunda), jenž byl mezitím indossován (tzv. cirkulační exemplář).

částečně — proti nebezpečí ztráty [5]) Naproti těmto výhodám stojí ovšem také mnohá nebezpečí.[6])

2. Za vydání duplikátu může žádati [7]) — a sice kdykoliv [8]) — remittent na vystaviteli, pak každý legitimovaný majitel [9]) směnky na svém bezprostředním, ze směnky zřejmém předchůdci,[10]) až žádost dojde vystavitele. Vystavitel a každý indossant jsou povinni své směnečné prohlášení na duplikátu opakovati (čl. 66). Počet duplikátů není zákonem obmezen.[11])

3. Akceptovati dlužno naopak exemplář pouze jediný: akcept na více exemplářích neplatí za jeden a týž. Trassat, jenž více exemplářů akceptoval, jest zavázán bezelstnému nabyvateli každého exempláře, který při zaplacení vrácen nebyl (čl. 67 ad 2).[12])

---

[5]) Tento byl původní účel duplikátů ještě před vznikem indossamentu. Duplikátů užívá se nyní hlavně jen při obchodech zámořských; ve vnitrozemí, zejména v malém obchodě jsou velmi řídké.

[6]) Sr. Canstein § 14, p. 2, 11, Grünhut II., 318. Viz níže p. 26.

[7]) Nárok kotví v právu směnečném, řízení není však směnečné. (Sr. §§ 557, 558 c. ř. s.) Vzdání se nároku působí pouze mezi stranami, případná výslovná klausule však proti všem nástupcům. O útratách s vystavením duplikátu spojených se zákon — pro jich nepatrnost — nezmiňuje. Kolky musí zajisté hraditi žadatel. Staub 66, § 13, Bernstein 262.

[8]) I po splatnosti směnky.

[9]) Zákon mluví o »indossatáři«, má však na mysli zajisté legitimovaného majitele (není tedy oprávněn indossatář, jenž směnku dále indossoval, leč k žádosti nástupce. Jinak Staub 66, § 8); oprávněn jest také obecnoprávní nástupce, jenž nabyl směnky cessí, dědictvím atd., vykázav ovšem své právo. NSO. 20, 93. Ztráta směnky o sobě nevadí, prokáže-li jen žadatel, že byl majitelem ztraceného papíru (Grünhut II, 327); na duplikát může pak — mezi amortisačním řízením — učiniti protest a obrátiti se postihem proti předchůdcům. Formální závada překáží, když ztracená směnka nenese označení jako prima, neboť v tomto případě dlužno směnku předložiti k označení jako prima, tak že ztrátou povinnost k vydání duplikátu odpadá (jinak Lehmann 415, jenž totéž tvrdí pouze pro případ, že směnka nese označení »sola«; zde se musí ostatek směnka vyměniti).

[10]) Tedy nikoliv na blankotradentovi, ovšem ale na blankoindossantovi, třeba žadatel od něho bezprostředně směnky nenabyl. Také indossant sine obligo není zde vyňat. Je-li však podpis předchůdcův nepravý, nemůže nástupce žádati na něm duplikátu; je-li podpis vystavitele nepravý, je duplikát vůbec nemožným.

[11]) Grünhut II., 326. Bernstein 261 (slovo »ein« v čl. 66, 3. věta není číslovkou, nýbrž neurčitým členem). Goldschmidt, Syst. § 201, p. 3, Canstein 196, Staub 66 § 13, Adler 157 připouštějí u indossatáře pouze jeden, první dva spisovatelé u remittenta pouze tři exempláře.

[12]) Nemůže tedy namítati, že již jiný akceptovaný — tím více neakceptovaný — exemplář zaplatil. Pouze akceptant, jenž témuž majiteli více exemplářů akceptoval, může na něm při placení žádati vracení všech, které tento má v rukou. Staub 67 § 5, Grünhut II., 345, 346, p. 29. Že by mohl akceptant vrácení všech akceptovaných exemplářů při placení vůbec žádati, není správno. Tak Lehmann 452, 539, Peitler 209. Sr. Adler 160. Akceptant, jenž byl nucen více jím akceptovaných exemplářů vyplatiti, může

4. Každý exemplář jest sám o sobě směnkou (originálem), avšak všechny exempláře dohromady tvoří směnku pouze jedinou. Výjimku tvoří pouze akcept.

Z toho následuje:

a) Postižní dlužníci ručí pouze jednou, ačkoliv podepsali více exemplářů.

b) Žádný z exemplářů nemá přednosti před druhým; každý lze zásadně presentovati k akceptu a zaplacení, aniž třeba vykázati se ostatními;[13]) každý lze akceptovati a zaplatiti; na každý lze učiniti protest pro nepřijetí a nezaplacení a vykonati postih, každý lze též kdykoliv za jiný zaměniti.[14]) Akcept jednoho exempláře vylučuje však akcept každého dalšího,[15]) a akceptantovi dlužno k placení presentovati a proti němu protestovati pouze exemplář akceptovaný.[16])

c) Protestováním jednoho exempláře pro nezaplacení zachován jest postih v příčině všech exemplářů; byl-li jeden exemplář akceptován, dlužno protestovati tento. Podáním žaloby z jednoho exempláře přetrhuje se promlčení v příčině exemplářů všech.

d) Zaplacením jednoho exempláře trassatem pomíjejí veškeré závazky ze směnky, zaplacením postižním dlužníkem pomíjí pouze závazek jeho a nástupců — v obou případech v příčině exemplářů všech (67 odst. 1).

e) Kdo nabyl jednoho exempláře, — legitimace dle čl. 36 platí i zde — nabyl práva ku všem ostatním a může žádati za vydání jich,[17]) zejména za vydání exempláře k akceptu zaslaného

---

se hojiti nejvýše obecnoprávně z bezdůvodného obohacení. — To vše o čestném akceptu neplatí. Jinak Grünhut II., 344, p. 23.

[13]) Platící postižní dlužník může žádati za vrácení jen oněch exemplářů, které presentant v rukou má (anebo dal dolosně z rukou). Vrácení všech, anebo jistoty žádati nemůže, jinak by byl zásadní význam duplikátu ohrožen. Grünhut II., 337, p. 11, Bernstein 263, jinak Lehmann 560, Canstein 201, Staub 66, § 7, p. 2, Adler 159 násl.

[14]) Jeden lze presentovati k placení, druhý protestovati, třetí zažalovati atd.

[15]) I když se akceptovaný exemplář ztratil. Zde poskytuje toliko amortisace ochranu (čl. 73).

[16]) Sr. čl. 67 ad 2. Proto nemá odepření akceptu dalšího exempláře za následek postih pro nepřijetí a odepření zaplacení neakceptovaného exempláře za následek postih pro nezaplacení.

[17]) Pokud nenalézají se snad v ruce majitele, který jich nabyl vedle čl. 74, na př. dalším indossamentem žadatele, anebo v případě, že předchůdce více exemplářů na různé osoby indossoval (čl. 67 ad 1). Nárok kotví v právu směnečném, nepodléhá však řízení směnečnému.

na depositáři (čl. 68, 3 věta). Byl-li jeden exemplář k akceptu zaslán, má zasílatel povinnost, na ostatních poznamenati osobu (depositáře), u níž se exemplář k akceptu zaslaný nalézá;[18]) opomenutí poznámky nemá však za následek neplatnost směnky.[19]) Depositář[20]) povinen jest exemplář tento vydati osobě cirkulačním exemplářem dle čl. 36 legitimované anebo své právo jinak prokázavší (cessionáři, dědici atd.) čl. 69.[21])

Je-li duplikát předepsanou poznámkou opatřen,[22]) může býti dle čl. 69 veden postih pro nepřijetí ku zjištění a postih pro nezaplacení[23]) na základě duplikátu, však jen tehdáž, byl-li učiněn dvojí protest a sice jednak, že majiteli cirkulačního duplikátu exemplář k akceptu zaslaný depositářem vydán nebyl (ad 1),[24]) jednak, že mu nebylo lze na základě duplikátu dosíci akceptu anebo zaplacení (ad 2).[25])

5. Může se — přehlédnutím anebo zúmyslně — státi, že majitel indossuje více exemplářů na různé osoby. Následek jednání takového, jež odporuje zřejmě povaze duplikátů, jest, že pouze do té doby tvoří veškeré exempláře jednu a tutéž směnku, od

[18]) T. zv. poznámka depositční (Depositions-, Versandt-, Antreffungsvermerk). Zní obyčejně: »Prima k akceptu (akceptovaná) u X.«, »prima při splatnosti u X.« (nestačí pouze: »Prima zaslána k akceptu«). Udání bydliště depositářova je zbytečno (rozumí se bydliště trassatovo), rovněž podpis zasílatelův.

[19]) Avšak pak nestává případ čl. 69. Žaloba na doplnění poznámky nebyla by vyloučena.

[20]) Depositářem může být také trassat sám. Žaloba na vydání kotví v právu směnečném, není však směnečného řízení. NŘS. 20, 28, Staub 68 § 6, Grünhut II., 356, Bernstein 266.

[21]) Akceptovaný a indossovaný exemplář poskytuje majiteli legitimaci proti akceptantovi. Pokud se osoba cirkulačním exemplářem legitimovaná nehlásí, může a na požádání musí depositář exemplář jemu odevzdaný vrátiti deponentu; jakmile se však přihlásila, má pouze povinnost vydati jej této. RO. 11, 392.

[22]) Není-li depositář pojmenován, třeba jest pouze jednoduchého protestu na duplikát cirkulační; byl-li jeden exemplář akceptován, třeba ku protestu a postihu pro nezaplacení originalu akceptovaného, neboť na jiný nemusí akceptant platiti.

[23]) Postih směřuje proti všem předchůdcům z cirkulačního exemplář, nikoliv snad pouze proti zasílateli a jeho nástupcům. Postih pro nejistotu akceptantovu není v čl. 69 uveden. K němu třeba majitelství exemplář akceptovaného, neboť jiný nelze platně akceptantovi presentovati (čl. 29).

[24]) I když exemplář ten není akceptován. Důvod, proč vydán nebyl, je úplně lhostejný. RO. 21, 137. Protest, tzv. protest pro nevydání (perkvisiční), směřuje proti pojmenovanému depositáři. — Vydal-li depositář exemplář, odpadá protest čl. 69 ad 1; postih předpokládá však protest z exemplář depositářem vydaného i z exemplář cirkulačního, neboť poslední poskytuje legitimaci.

[25]) Proti trassatovi nebo domiciliatovi.

té doby však vzniká více směnek samostatných. Indossant, jenž na různé osoby indossoval,[26]) a veškeří jeho nástupci, jichž podpisy se nalézají na exemplářích při zaplacení nevrácených, ručí pak z každého exemplář samostatně (čl. 67 ad 1).[27])

Cizí práva. Kassatorní doložka předepsána jest v Britanii, Francii, Hollandsku, Španělsku. Ve Skandinavii může se majitel o duplikát obrátiti přímo na vystavitele. Ve Španělsku trvá povinnost k vydání duplikátu pouze do splatnosti směnky. V Britanii lze v případě ztráty směnky požadovati vydání duplikátu pouze proti jistotě.

§ 16. Opisy.

1. Opis (kopie) (čl. 70–72, 98 ad 8) vydané anebo vlastní směnky jest o sobě bez právního významu; tohoto nabývá teprve připojením původního indossamentu (čl. 71). Účelem opisu jest umožniti cirkulaci, mezitím co se původní směnka zasílá k akceptu (čl. 70),[1]) mimo to užívá se opisů též ku připojení avalu (čl. 81), podpůrné adressy a čestného akceptu (čl. 62), ku kvitování splátek (čl. 39) a ku prolongaci.

Opis — který sobě může vyhotoviti každý majitel sám[2]) —

[26]) Akceptant a indossanté až po onoho, který na různé osoby indossoval (der trennende Indossant«), osvobozují se jedním zaplacením (čl. 67). Žádá-li na nich více různých indossatářů zaplacení současně, mohou zaplatiti komukoliv z nich; ostatní mají právo hojiti se na svých předchůdcích vedle čl. 67 ad 1. Sr. Thöl § 301, Staub 67 § 5, Grünhut II., 341; jinak Canstein 198, 201; v příčině deposice sr. týž, Bernstein 264, Grünhut II, 341, p. 19. — Může se snadno státi, že předchůdce, proti němuž majitel postih vésti chce, jest již osvobozen zaplacením jiného exemplář, zejména jest majitel exemplář neakceptovaného takto v nebezpečí. Proto jest, nabývá-li se duplikátu, třeba bezpečně se ujistiti, kde se ostatní exempláře nalézají, pokud se nabyvatel vůbec pouze se svým předchůdcem spokojiti nechce.

[27]) Ovšem se tu pak předpokládá protest v příčině každého exemplář zvlášť. Indossant, jenž indossoval více exemplářů na různé osoby sine obligo, vůbec neručí ze směnky, obecnoprávní ručení bude však pravidlem. — Nezachoval se nesprávně a neručí dle čl. 67 ad 1, kdo více exemplářů převedl na tutéž osobu blankoindossamentem, třeba je tato pak převedla pouhou blanko tradicí na různé osoby (blankotradent rovněž neručí). Sr. Staub 67 § 6. Adler 163, jinak Canstein 198, p. 11, Grünhut II., 338, p. 13, sr. též Bernstein 264. Ovšem ale ručí další indossanté. — Ručení osoby, jež více exemplářů na různé osoby převedla, z exemplářů všech je zcela důsledné, poněvač indossant s toutéž hodnotou vícekráte samostatně disponoval.

[1]) Anebo upotřebuje k žádosti za jistotu na akceptantovi (čl. 29) anebo k žádosti za duplikát.

[2]) Výhoda proti složitému pochodu při duplikátu (čl. 66).

musí obsahovati doslovné znění základní směnky a dalších, té doby na směnce se nalézajících prohlášení [3]) a musí opatřen býti uzavírací poznámkou: »až sem opis«, anebo podobnou,[4]) aby bylo zřejmo, kde končí a kde počínají původní indossamenty. Místo, kde poznámka státi má, zákon nestanoví, avšak z věci samé následuje, že musí následovati po posledním opsaném indossamentu a předcházeti prvý původní, k onomu se připojující. [5])

2. Bylo-li formě vyhověno, má opis tento právní význam: Akceptovati jej platně nelze (čl. 21), avšak původní indossament na opisu má týž účinek, jakoby se nalézal na směnce původní: jest formou převodu směnky, poskytuje legitimaci, jakož i zavazuje indossanta. [6]) Opis jest však (na rozdíl duplikátu) směnkou toliko u připojení na originál, obsahující směnku základní a indossamenty předcházející, jichž — pokud se týče původních prohlášení, která sám obsahuje — jest pouhým pokračováním.

3. Kdo nabyl indossovaného opisu — legitimace dle čl. 36 platí také zde — může důsledně žádati za vydání originálu.[7]) Zejména přísluší mu návrh ten proti depositáři, u něhož se originál k akceptu zaslaný nalézá (čl. 72, 1. věta). Za tím účelem předpisuje zákon (čl. 70, 2. věta) — stejně jako u duplikátů — aby byl na cirkulačním opisu depositář pojmenován (Antreffungsvermerk); opomenutí nemá však také zde za následek neplatnost opisu, zejména nemění o sobě ničeho na právu a legitimaci za vydání originálu žádati.[8])

[3]) Přesný souhlas se vyžaduje, aby nebylo pochybnosti; pouhá nepatrná a zřejmá nedopatření nevadí.

[4]) Beschliessungs- nebo Arretirungsklausel. Též »odtud originál.« Podpis je zbytečný.

[5]) Vše, co stojí před poznámkou, platí za opis. Schází-li poznámka, platí směnka jinak, na př. v nadpisu, jako opis označená, celá za opis, není-li však jako opis označena, platí celá za originál. V tomto případě odpadá právo žádati za vydání směnky původní a postih jest možný, protest předpokládaje, proti předchůdcům, jichž podpisy jsou pravé; v příčině ostatních jest zde stejný případ jako při směnce s nepravými podpisy (čl. 76). Důkaz opaku je vyloučen; jinak Canstein § 14, p. 21a, Grünhut II., 362.

[6]) Po indossování opisu nesmí se přirozeně indossovati originál, po indossování originálu opis, jinak vzniká dvojí ručení.

[7]) Pokud nenalézá se v rukou osoby, která jeho vedle čl. 74 nabyla. Také opis poskytuje hojně příležitosti ku nesprávnému anebo dokonce podvodnému jednání (na př. více opisů indossuje se úmyslně nebo omylem na různé osoby, anebo originál vůbec neexistuje nebo nenáleží vůbec indossantovi), tak že získání opisu předpokládá věrohodnost a bezpečnost bezprostředního indossanta.

[8]) Nárok na pojmenování depositáře stává zde ostatně stejně jako u duplikátu.

4. Majitel opisu, jenž chce vykonati postih pro nepřijetí nebo nezaplacení, potřebuje k tomu zásadně (výjimka v čl. 72, 2. věta) originálu, neboť pouze na opis ve spojení s originálem lze mu proti hlavnímu dlužníkovi učiniti protest, jenž jest pravidelnou podmínkou postihu. [9])

Majitel opisu musí tedy za vydání originálu žádati. Vydal-li mu depositář originál, třeba mu učiniti pouze obyčejný protest a hojit se na předchůdcích z opisu i originálu. Je-li depositář v onom pojmenován a nevydal-li mu originálu, možno mu (podle čl. 72, 2. věta) výjimečně zachrániti postih ku zjištění a zaplacení bez originálu aspoň proti indossantům, jichž původní podpis se na opisu nalézá (a jich avalistům) tím, že učiní protest proti depositáři pro nevydání originálu [10]) dle čl. 69 ad 1.

Není-li však depositář v opisu pojmenován, není proti němu protest dle 69 ad 1 možným a nutno tedy majiteli opisu každým spůsobem opatřiti si originál a učiniti naň protest, jinak ztrácí postih i proti originálním indossantům na opisu. [11])

Cizí práva. Opisy jsou neznámy v Sev. Americe; v Belgii a Francii jsou uznávány pouze praxí, ve Španělsku jsou uznány pouze v nedostatku duplikátu.

---

[9]) Na opis nemůže žádati ani akcept ani zaplacení, poněvač by trassát honorováním opisu nevyloučil protest pro nepřijetí nebo nezaplacení originálu; proto také odpadá protest dle čl. 69 ad 2. Protest opisu u čestné adressy a čestného příjemce je rovněž zbytečný, poněvač tito mohou platiti pouze po protestu na základě originálu proti hlavnímu dlužníku učiněném. Jinak Grünhut II., 368, p. 10.

[10]) Ve lhůtě čl. 41 předepsané.

[11]) Tak Volkmar-Löwy 251, Staub 70 § 1, 7, 72 § 2, Grünhut II., 369, Adler 167. Někteří spisovatelé mají však za to, že lze v tomto případě opis u trassata, domiciliata nebo vyst. vlastní směnky protestovati a se proti originálním indossantům opisu hojiti. Sr. Canstein 204, p. 27, Lehmann 561, Bernstein 271—273.

*

HLAVA V.

§ 17. Právní povaha a forma protestu.

1. Směnečný protest[1]) jest osvědčení veřejnou listinou, že se stalo vyzvání ku směnečnému právnímu jednání — k akceptu tratty, u směnek určitý čas po viděné splatných k datování akceptu tratty nebo viděné vlastní směnky, k čestnému akceptu, k poskytnutí jistoty, k vydání exempláře anebo originálu k akceptu určeného, k zaplacení nebo čestnému zaplacení — avšak bezvýsledně.[2])

Sluší tedy rozeznávati: výkon protestu, totiž bezvýsledně učiněné anebo aspoň pokusené vyzvání (ad 6), a listinné osvědčení (ad 7).

2. Případy protestu jsou:

a) pro bezvýslednou presentaci tratty k akceptu — protest pro nepřijetí (Protest Mangels Annahme, čl. 18, 19, 24 odst. 2, 25, 69 odst. 2), pak u směnek určitý čas po viděné splatných protest pro bezvýslednou presentaci tratty k datování akceptu a vlastní směnky k datování viděné (čl. 20, odst. 1, 98 odst. 3)

b) pro bezvýslednou presentaci směnky k poskytnutí jistoty — protest zjišťovací čili sikuritní (Sekuritätsprotest, čl. 29, 98 ad 4);

c) pro bezvýslednou presentaci směnky k čestnému akceptu

[1]) Dnešní protest nemá více povahy právního ohražení, název má význam pouze historický. Výraz »Protest leviren« souvisí se středověkým symbolickým »cartam levare«. Sr. Goldschmidt, Grundriss 274.

[2]) NSO. 19. 150. Vyhoví-li protestat vyzvání úplně (sr. čl. 22, 38), na př. zaplatí směnečnou sumu i s příslušenstvím (zejména také s útratami protestu, jenž následkem odepřeného zaplacení při soukromé presentaci byl nutným), nemá protest místa. Sr. níže pozn. 5. a 33. V příčině honoračního (intervenčního) protestu sr. níže ad 7 f.

u podpůrného adressata v případě odepřeného akceptu nebo jistoty — kontraprotest (čl. 56, 29, 98 ad 4). Protest tento může býti obsažen v protestní listině ad *a*) a *b*), nebo v dodatku k ní (čl. 58, 62, 89);

d) pro bezvýslednou presentaci směnky k zaplacení — protest pro nezaplacení (Protest Mangels Zahlung, čl. 41, 43, 69 odst. 2, 98 ad 10);

e) pro bezvýslednou presentaci směnky k čestnému zaplacení u podpůrného adressata a čestného příjemce — kontraprotest (čl. 62, 98 ad 7) — v protestní listině ad *d*, nebo v dodatku k ní (čl. 62, 89);

f) pro bezvýslednou žádost majitele cirkulačního duplikátu za vydání exempláře tratty k akceptu určeného anebo majitele opisu za vydání prvopisu směnky u depositáře — protest perkvisiční (Perquisitionsprotest, čl. 69 ad 1, 72, 98 ad 8).[3])

3. K učinění protestu povolán jest dle čl. 87 notář anebo soudní úředník (§ 89 not. ř., min. nař. z 11. května 1856, č. 82, ze 26. dubna 1858, č. 62, ze 7. března 1882, č. 1369, § 56 odst. 2 zák. o soud. organ.) v mezích příslušnosti.[4]) Svědků a zapisovatele potřebí není.

Notáři ani soudnímu úředníku nepřísluší odepříti učinění protestu, třeba byl neplatným, když rekvirent, byv na okolnost tuto upozorněn, přes to na své žádosti trvá. Tak zejména v případě, když směnka sama není platnou, když rekvirent nemá legitimace (sr. níže ad 4), anebo když doba protestní již uplynula.

Notář a soudní úředník jest i bez zvláštní plné moci podle povahy věci samé oprávněn a povinen přijmouti plnění, které mu protestat k učiněnému vyzvání byl nabídl.[5])

[3]) Týž název sr. níže ad 6, a, dd.

[4]) V příčině vyloučení z důvodů osobních sr. § 33 not. ř., §§ 19 násl. 26, zák. o přísl. Ostatek nelze jimi odůvodniti neplatnost protestu. Sr. Peitler 219, 276. Úředník, jenž učinění protestu opomenul anebo učinil jej nesprávně, ručí rekvirentovi za škodu způsobenou, sr. § 39 not. ř., zák. z 12. srpna 1872 č. 112, Krall 12, Czel. 110.

[5]) Neboť protest jest osvědčením odepření protestatova. Kdyby úředník nebyl oprávněn plnění přijmouti, nerozeznalo by se skutečné, věcné nabídnutí jeho od pouhého slovného, třeba vážně nemyšleného; v prvém případě však postrádá učinění protestu všeho důvodu a smyslu. K opáčnému mínění vede Cosacka 285 nesprávný názor, že úředník má pouze zjistiti bezvýsledné předcházející vyzvání rekvirenta samého. Sr. též Lehmann 537, p. 33 a Grünhut II., 79. V příčině této dávné kontroversy sr. Staub 87 § 14, 15, Bernstein 199, 365.

Jinak nemají prohlášení protestatova proti notáři anebo soudnímu úředníku učiněná, třeba protestem osvědčená, o sobě povahy právního jednání.[6])

4. Protest musí se státi k žádosti osoby — protestanta čili rekvirenta — která jest podle obsahu směnky a zákona oprávněna příslušné vyzvání učiniti.[7])

Touto je pravidlem osoba dle čl. 36 legitimovaná;[8]) také prokuraindossatář[9]) (čl. 17) požívá legitimace. Obecnoprávní nabytí a zmocnění vyžaduje průkazu. K protestu směnek zabavených, soudně uložených, povolán je výkonný orgán (čl. 297 ex. ř.), k protestu směnek k vybrání přikázaných vymáhající věřitel (čl. 308 ibid.)

Výjimkou legitimován jest pouhý majitel směnky:

a) k protestu pro odepřený akcept tratty (čl. 18, 19, 24, 25, 69, 2. věta),[10]) pro odepřené datování akceptu tratty a odepřené datování viděné vlastní směnky u směnek určitý čas po viděné splatných (čl. 20 odst. 1, 98 ad 3), a pro odepřený čestný akcept podpůrného adressata (čl. 29, 56, 98 ad 4),

b) k protestu pro odepřenou jistotu (čl. 29, odst. 3, 98 ad 4)

5. Protestat jest osoba, proti které protest směřuje.

Touto jest podle druhu protestu: trassat (čl. 18); trassat, akceptant nebo vystavitel vlastní směnky (čl. 41, 98 ad 6), po případě domiciliat (čl. 43, 99);[11]) akceptant nebo vystavitel vlastní směnky (čl. 29, 98 ad 4); podpůrný adressat nebo čestný akceptant (čl. 29, 56, 98 ad 4, 62, 98 ad 7); depositář exempláře nebo prvopisu k akceptu určeného (čl. 69 ad 1, 72). Je-li protestant

[6]) Zde zmocnění nenásleduje z povahy věci samé. Nejvýše mohlo by tu býti negotiorum gestio (Grünhut II., 81, p. 10.)

[7]) Sice je protest neplatný. NSO. 1, 248; 18, 274; NŘS. 1, 133; 27, 43; 32, 78. Blankoindossament legitimuje ovšem každého majitele (Krall. 68).

[8]) Legitimace plyne z opisu směnky, jenž je nutnou součástí protestní listiny, čl. 88 ad 1; obecnoprávní nabytí anebo zmocnění musí býti v protestu podotčeno. Jinak Peitler 246. Zda-li je legitimovaná osoba také materiálně oprávněna, je lhostejno. NSO. 5, 412.

[9]) Však také prokuraindossant sám. Jinak NŘS. 32, 77.

[10]) Staub 26 § 3 žádá i zde legitimaci dle čl. 36. Sr. Grünhut II., 56, p. 29.

[11]) Tento pouze při protestu pro nezaplacení; při protestu pro odepřený akcept jest přirozeně protestatem vždy pouze trassat. Není-li v domicilované směnce pojmenován domiciliat, jest i v prvém případě protestatem trassat, čl. 43, NSO. 18, 327. Je-li stanovena pouze místnost platební (Zahlstelle), třeba protestovati v této místnosti rovněž proti trassatovi, nikoliv proti majiteli místnosti. Jud. 170. Věst. 812.

sám protestatem (na př. jakožto domiciliat), mluví se o protestu deklaračním.[12])

Má-li v místě protestním více osob totéž jméno, dostačí protest (jediný) u jedné z nich, pokud ze směnky samé neplyne vztah k osobě určité.[13])

Upadl-li protestat v konkurs, dlužno přes to protestovati u něho samého, nikoliv u správce podstaty.[14])

Zemřel-li protestat anebo stal se nezpůsobilým k právním činům, dostačí zjistiti tuto okolnost a není zapotřebí pátrati po dědicích nebo zástupci.[15])

6. Výkon protestu.

Platný výkon protestu předpokládá správnost místa a doby a vyžaduje příslušné jednání protestní.

A. Místo (Ort) zahrnuje[16]) jednak místo geografické (Ortschaft), jednak místnost (Lokalität, Proteststelle).[17])

a) Místem protestu jest při protestu pro odepření akceptu tratty, pak při směnkách určitý čas po viděné splatných pro odepřené datování akceptu nebo viděné: směnečné bydliště trassata a vystavitele vlastní směnky;[18]) při protestu pro odepřené vydání exempláře anebo prvopisu k akceptu určeného směnečné bydliště depositáře, v nedostatku uvedení jeho ve směnce směnečné bydliště trassata anebo (v příčině prvopisu) vystavitele vlastní směnky; v ostatních všech případech protestu[19]) místo splatnosti směnky (čl. 4 ad 8, 24, 41, 43, 56, 62, 69 odst. 1, 72).[20])

[12]) NSO. 14, 160; Krall 88.

[13]) Na př. A. B. sen. Mala fides působí pouze proti protestantovi samému.

[14]) Tak nejnověji jud. 170 (pleniss. z 23. května 1905), Věst. 812 (Krall 62, v příčině domiciliáta Czel. 812, NSO. 24, 22; NŘS. 2. 23, jinak Peitler 110, 252, 318, Krall 188, Links 4083, Czel. 711).

[15]) NSO. 2, 218.

[16]) Čl. 91 užívá slova »Ort« v 1. odstavci ve významu druhém, v 2. odstavci ve významu prvém.

[17]) Běží o místo výkonu: sepsání listiny protestní děje se pravidlem v úřední místnosti protest činícího úředníka.

[18]) To platí i v příčině směnky domicilované (čl. 24), neboť domicil má význam jen pro zaplacení.

[19]) Též pro odepření jistoty (čl. 29 odst. 2); jinak Bernstein 370.

[20]) Zda-li je místo splatnosti zároveň bydlištěm protestatovým je lhostejno; nebyl-li protestat nalezen, následuje protest »do větru« (viz níže). V bydlišti jeho od místa splatnosti různém byl by protest neplatným. Czel. 238, NSO. 1, 144; 14, 119; 21, 149. Chybně Krall 167.

V jiném místě není protest platným ani se souhlasem protestatovým.[21])

Stává-li více míst téhož jména, může býti učiněn protest v kterémkoliv, pokud ze směnky samé neplyne vztah k místu určitému.[22])

b) Místností protestu jest (čl. 91):

aa) V prvé řadě protestatova místnost obchodní (Geschäftslokal) v čas protestu, totiž místnost (kontor, kancelář), ve které se nalézá správa jeho[23]) podniku (knihy, korespondence, pokladna). Pokud místnost není úředníku známa, zjistí ji poptávkou u místní policie (čl. 91, 2 odst.).[24]) Ve stávající obchodní místnosti musí protest v každém případě býti učiněn[25]) a také vždy dostačí, třeba nebyl v ní protestat nalezen.[26])

bb) Teprve v druhé řadě, totiž v případě, že protestat obchodní místnosti nemá, nastupuje byt v čas protestu,[27]) třeba pouze dočasný.[28]) Pokud směnka obsahuje udání obchodní místnosti, anebo jinak z obsahu jejího pravděpodobně následuje, že protestat obchodní místnost má,[29]) předpokládá platný protest v bytu, že nedostatek obchodní místnosti osvědčen jest předchozí bezvýslednou poptávkou u místní policie (čl. 91, 2 věta).[30])

Zemřel-li protestat, aneb stal se k právním činům nezpůsobilým, anebo byl na jmění jeho vyhlášen konkurs, třeba učiniti protest v jeho dosavadní obchodní místnosti, po případě bytu.[31]) Místnosti dědiců, opatrovníka, nebo správce konkursního netřeba hledati. Totéž platí při zániku anebo konkursu právnických osob a obchodních společností.

cc) Je-li ve směnce vystavitelem anebo akceptantem udána v místě výplaty zvláštní místnost platební (Zalstellle), na př. banka, nastupuje při protestu pro nezaplacení tato místnost na místo ob-

[21]) NSO. 14, 118; 21, 148. Jinak v příčině místnosti. Sr. níže ad b. cc.
[22]) Mala fides působí pouze proti protestantovi samému. Jinak GH. 1891, 35.
[23]) NŘS. 14, 146; 16, 349. Proti pomocníku, úředníku atd. nelze učiniti protest v místnosti principálově (»deren Geschäftslokal« čl. 91).
[24]) NSO. 14, 262; 21, 357; 22, 400.
[25]) Třeba by směnka obsahovala udání bytu.
[26]) Netřeba tedy v tom případě hledati jej ještě v bytu.
[27]) NSO. 21, 116; 22, 92. Protest v bytu, z něhož se protestat vystěhoval, byl by neplatný. Sr. Krall 108, 184, NSO. 14, 118; 21, 148; 22, 401; 25, 211.
[28]) Na př. na návštěvě, v hotelu.
[29]) Na př. běží o firmu.
[30]) NSO. 14, 261; 25, 31; NŘS. 2, 62.
[31]) NŘS. 2, 26. Sr. níže str. 91 pozn. 49.

chodní místnosti, po případě bytu protestatova, avšak protest dlužno přes to učiniti nikoliv proti majiteli platební místnosti, nýbrž jen proti trassatovi, akceptantovi nebo vystaviteli vlastní směnky.[32])

dd) Nelze-li v místě nalézti obchodní místnosti ani bytu protestatova,[33]) třeba okolnost tu zjistiti způsobem zákonem výslovně předepsaným, totiž poptávkou u místní policie (čl. 91, 2. odst.),[34]) a protest obmezuje se na toto zjištění, t. zv. protest do větru čili též perkvisiční (Wind-, Nachforschungs-, Perquisitionsprotest).[35])

ee) V každé místnosti — správné místo předpokládajíc — lze učiniti platně protest se svolením přítomného protestata (čl. 91 odst. 1).[36]) Příkladmo uvádí zákon bursu.[37]) Neohradí-li se protestat výslovně, rovná se to souhlasu jeho.[38])

B. Doba protestu a sice:

a) den. V neděli a všeobecný svátek nelze žádati žádného směnečného jednání (akceptu, zaplacení, zjištění atd.) a nelze důsledně také učiniti platný protest (čl. 92). Všeobecnými svátky rozumějí se v Rakousku svátky pouze katolické.[39])

Ve lhůtě presentační musí býti učiněn protest a sice: pro odepřené zaplacení a pro odepřené čestné zaplacení čestným akceptantem, totiž ve dvou (všedních) dnech po dnu platebním (čl. 41, 60, 62, 98 ad 6, 7 a čl. 92.); pak v příčině směnek určitý

[32]) Jud. 170 (pleniss.) Věst. 812 (Sr. Krall 68). Od toho dlužno rozeznávati případ, když jest ve směnce obchodní místnost anebo byt protestatův blíže uveden. Udání toto o sobě nerozhoduje; úředník musí sice uvedenou místnost vyhledati, ale nalezne-li udání nesprávným, musí přes to hledati skutečnou obchodní místnost nebo byt a učiniti tam protest, anebo po bezvýsledné poptávce u policie učiniti protest do větru. Sr. Krall 184, NSO. 14, 263; 21, 357; 22, 403.
[33]) Tak bývá často u domicilované směnky, v níž opomenuto bylo pojmenovati domiciliata. Stává-li důvod hledati místnost obchodní a nebyla-li nalezena, třeba ještě hledati byt a záporný výsledek v obojím směru zjistiti poptávkou u policie. NSO. 25, 33.
[34]) Poptávka u policie je naprosto nutnou a nedostačí osobní, třeba se skutečností souhlasící, vědomost úředníkova. Sr. Krall 108, 184. S druhé strany poptávka tato úplně dostačí (není třeba pátrati dále, na př. v obchodním rejstříku, v knize adressní), a je výsledek její pro úředníka rozhodným. NSO. 25, 6.
[35]) Týž název viz shora ad 2. f.
[36]) Též domiciliata.
[37]) Též v cizí obchodní místnosti, zejména bance, v místnosti úředníkově atd. Majitel směnky může učiniti protest sám proti sobě (deklarační, viz shora ad 5) kdekoliv. Sr. Krall 88.
[38]) NSO. 1, 143.
[39]) Vyznání protestatovo je zcela nerozhodno; je-li na př. židem, je přes to protest neplatný (NSO. 2, 409), naopak je platný v židovský svátek.

čas po viděné splatných protest pro odepřený akcept, čestný akcept aneb odepřené datování akceptu tratty nebo odepřené datování viděné vlastní směnky ve lhůtě směnkou stanovené, jinak do dvou roků po dnu vystavení (čl. 19, 20, 98 ad 3).[40])

Z důvodu výše uvedeného končí lhůta, jejíž poslední den připadá na neděli nebo všeobecný svátek, teprve následujícím dnem všedním (čl. 92, sr. čl. 329 obch. z.). Dvoudenní protestní doba (čl. 41 a 52) obsahuje pouze dny všední, neděle a všeobecné svátky dlužno vypustiti.

Vůle protestanta a protestata je ve všech těchto směrech úplně nerozhodnou.[41])

b) hodiny protestního jednání směn. řád nestanoví. Min. nař. na základě nejv. r. z 30./7. 1853, č. 153, 28./3. 1854, č. 69, 22./5. 1857, č. 100 stanovena byla doba: pro Prahu v den platební od 1 do 5, další dva všední dny od 9 do 5; pro Terst v den platební od 9 do 12, další dva dny od 9 do 12 a od 4 do 7; pro Lvov v den platební od 3 do 5, další dva dny od 9 do 1 a od 3 do 5. Zákon z 9./3. 1903, č. 60, čl. 1. zmocňuje ministra práv, aby ve shodě s ministrem obchodu, slyšev příslušné obchodní a živnostenské komory, stanovil pro určité správní obvody (zemi, okres, místo) denní dobu. Na základě jeho stanoví min. nař. z 16./3. 1903, č. 63 dobu pro Vídeň: v den platební od 2 do 6, další dva dny od 9 do 6. Pokud nestává zvláštního ustanovení, platí pro obchody čl. 332 obch. zák. (obvyklá doba obchodní,[42]) jinak § 903 obč. zák.).

Se svolením protestatovým je protest platným v každou hodinu. Neohradí-li se protestat výslovně, rovná se to souhlasu jeho.[43])

C. Jednání protestní.

a) Úředníku protest vykonávajícímu jest předkem vyhledati protestata,[44]) neboť s ním jest mu jednati (čl. 88 ad 3). Vzhledem

[40]) Za to nezavírá v sobě lhůta ku presentaci k zaplacení směnek na viděnou splatných čl. 31 stanovená učinění protestu, nýbrž platí zde dvoudenní lhůta čl. 41 po dnu splatnosti presentací nastalém.

[41]) Tedy protest v neděli třeba se svolením presentata učiněný je neplatný.

[42]) Ger. Z. 1902, 25, Not. Z. 1902, 25.

[43]) NSO. 17, 55.

[44]) Správnost místnosti a hodiny předpokládaje. Správnost geografického místa a dne protestu nenáleží úředníku zkoumati. Sr. Bernstein 364.

k tomu běží (a contr. čl. 88 ad 2) vždy o osobu fysickou:[45]) protestata jednotlivce, majitele firmy, zástupce osoby právnické nebo společnosti. Za protestata může jednati také plnomocník, v kterémž případě netřeba hledati protestata osobně.[46])

Správnou místnost a hodinu předpokládaje není zapotřebí žádati průkazu totožnosti, ani oprávněnosti k zastoupení, nýbrž dostačí příslušné prohlášení přítomné osoby, pokud z daných okolností samých neplyne opak.[47])

Nebyl-li nalezen protestat ani jeho zástupce, buď že v příslušné místnosti nebyl přítomen anebo tato, ač stávající, dokonce byla nalezena uzavřenou,[48]) končí protestní jednání zjištěním této okolnosti, jež rovná se úplně odepření se strany protestatovy.[49]) Nového pokusu nalézti jej není zapotřebí. Protest zove se v tomto případě obvykle protestem místním nebo proti stěně (Platz-, Wandprotest).[50])

b) Nalezne-li úředník protestata nebo zástupce, učiní mu příslušné vyzvání (čl. 88 ad 3).[51]) O presentaci se zákon sice výslovně nezmiňuje, avšak rozumí se, jakožto nutná podmínka právoplatného vyzvání, sama sebou.[52]) Pravidlem předchází bezvýsledná osobní presentace protestantova, avšak zapotřebí jí není.[53])

[45]) Není-li taková pojmenována (na př. pouze firma), je protest neplatný. Czel. 533, 691, NŘS. 3, 91; 23, 122.

[46]) V nepřítomnosti protestata není třeba pátrati po plnomocníku, neboť zříditi jej je věcí pouze protestatovou. NSO. 18, 327; NŘS. 14, 35. Přihlásí-li se však plnomocník, třeba jednati s ním. NŘS. 3, 90; 23, 123; 24, 87.

[47]) Za plnomocníka lze pokládati zejména pokladníka banky, nikoliv však na př. uniformovaného sluhu, skladníka, učenníka atd. S osobou takovou nelze platně jednati. NSO. 17, 59; 18, 327; NŘS. 23, 123; 24, 16; 24, 87; Czel. 571. — Důkaz opaku jest přípustným, však nikoliv o nedostatku totožnosti nebo plné moci, nýbrž pouze o tom, že dle daných okolností neslušelo nalezenou osobu za protestata nebo plnomocníka pokládati.

[48]) NSO. 11, 398. Nenalezena-li vůbec místnost v místě, učiní se protest »do větru« (Windprotest) dle čl. 91 odst. 2; viz shora ad A, b, dd. V příčině názvů sr. Grünhut II., 67, p. 55.

[49]) Zemřel-li protestat anebo stal se nezpůsobilým k právním činům, dostačí zjistiti tuto okolnost, aniž třeba hledati dědice nebo opatrovníka. V případě konkursu třeba protestu proti kridatáři. Sr. shora str. 87, 88.

[50]) Není třeba projíti veškeré místnosti a v nich po protestatu pátrati, nýbrž pouze v místnosti k příslušnému jednání sloužící. Byla-li na př. u banky nalezena uzavřena pokladní místnost, dostačí zjistiti tuto okolnost. NSO. 18, 329; NŘS. 14, 147; 23, 122.

[51]) Také dotaz rovná se vyzvání NSO. 17, 54

[52]) Prot. 148. K placení dlužno směnku kvitovati, jinak je odepření zaplacení důvodné (čl. 39). Nebylo-li však placení výslovně z důvodu toho odepřeno, je protest platný. Na opis nelze žádati zaplacení. Jinak Peitler 112.

[53]) Nestala-li se presentace osobní a vyzvání protest vykonávajícího úředníka se setkalo s výsledkem, nelze žádati útraty protestu.

Úředník vezme na vědomí záporné prohlášení protestatovo: odepření. Důvod je lhostejný a není třeba se po něm ptáti.[54]) Zápornému prohlášení rovná se odepření odpovědi vůbec.[55])

7. Listina protestní.[56])

Listina protestní čili »protest« jest veřejnou listinou důkazní.[57]) Pokud závisí na učinění protestu zachování směnečných práv, pravidlem postižních, výjimkou (čl. 43, 99) též práv proti dlužníkům přímým, nelze o bezvýslednosti učiněného vyzvání vésti důkaz způsobem jiným.[58]) Podle rak. práva ani náhoda ani vis maior od protestu neosvobozuje.[59])

Jakožto veřejná listina tvoří protest plný důkaz o skutečnostech, které zjišťuje,[60]) avšak stejně přípustným jest důkaz opaku, totiž že se přes to nestaly buď vůbec, anebo způsobem zákonem předepsaným (sr. § 292 c. ř. s.).[61])

Činí-li se z téže směnky současně proti více osobám protest buď týž (na př. proti více akceptantům), anebo různý (na př. pro odepřené vydání exempláře k akceptu určeného proti depositáři a pro nezaplacení proti trassatovi),[62]) jest zapotřebí pouze jediné protestní listiny, čl 89. To platí zajisté i v případě, když proti témuž protestatovi protestuje se k žádosti téhož protestanta současně více směnek.[63])

Zákon předpisuje výslovně nutné náležitosti protestní listiny, sr. čl. 88 a 91.

Nedostatek v této příčině má za následek neplatnost protestu

[54]) Ani udaný osvědčiti; jinak Staub 88 § 31. Sr. prot. 149.

[55]) Rovněž odpověď v řeči úředníku nesrozumitelné; přivzetí tlumočníka není zapotřebí.

[56]) Formuláře: Friedberg, Formelbuch 276; Christiansen, Der Wechselprotest.

[57]) Sr. Thöl 320, p. 2, Grünhut II. 46, p. 4, Bernstein 377.

[58]) NSO. 7, 185; 8, 91; 25, 212, chybně Czel. 556. Sr. též NSO. 23, 411.

[59]) Protest může býti sice jednotlivým dlužníkem prominut (sr. čl. 42), avšak prominutí to nemá účinku v příčině osob třetích.

[60]) Jakým způsobem nabyl úředník vědomosti o skutečnostech, které osvědčuje, netřeba udati. NSO. 14, 264.

[61]) NSO. 14, 261; 19, 147, NŘS. 2, 23. Jinak Volkmar und Löwy 169, Czel. 110. Neobmyslnost nechrání zde před důkazem opaku. Postižní dlužník, jenž svému nástupci v důvěře ve správnost protestu byl zaplatil, sám pak se žalobou proti svému předchůdci pro dokázanou nesprávnost jeho byl zamítnut, může zaplacení žádati zpět (condictio indebiti §§ 1431, 1434 obč. zák.). NSO. 19, 147.

[62]) Stejně u podpůrné adressy nebo čestného příjemce; sr. čl. 56, 58, 60, 62, 64, 69, 72.

[63]) NSO. 2, 217; NŘS. 32, 215.

(»musí obsahovati« v čl. 88).[64]) Náhrada podstatných nedostatků anebo náprava nesprávností mimo z obsahu listiny samé není přípustnou, rovněž jako dodatečné doplnění nebo oprava úředníkem samým.[65]) Zásadně jest však zde, kde běží pouze o formální zachování práv stávajících, vždy mírnější výklad na místě; že nevadí jasné zkratky a zřejmá nedopatření a že oprava těchto není vyloučena, rozumí se samo sebou.[66])

Jednotlivé náležitosti protestní listiny jsou:

a) Vyznačení protestanta a protestata jménem nebo firmou, čl. 88 ad 2.[67]) Vyznačiti osobu, která úředníku směnku jménem protestantovým k učinění protestu dodala, není zapotřebí.[68])

Vyznačení obou jmen má za účel, aby bylo zjištěno, že protest byl učiněn k žádosti osoby, za kterou a proti osobě, proti které dle zákona se učiniti měl. Musí býti tedy v souhlasu se zněním směnky a musí býti potud přesné, aby o totožnosti nebylo pochyby; nepatrné odchylky, nepochybné zkratky a patrná nedopatření nejsou platnosti protestu na závadu.

b) Udání místa a doby protestního jednání, čl. 88 ad 4, 91 98 ad 10.[69])

Náležitost udání místa obsahuje udání nejen místa geografického, nýbrž i místnosti.[70]) Poněvač však se svolením protestatovým jest učinění protestu přípustným v každé místnosti a poněvač se svolení předpokládá, není-li osvědčen opak (sr. shora

[64]) Správnost jeho zkouší soud z moci úřední. NSO. 7, 185; 12, 113; 18, 272.

[65]) Na př. oprava v příčině osoby protestatovy, doby protestu; doplnění, že se stalo vyzvání nebo poptávka u policie. Czel. 533, NSO. 19, 150; 25, 212, jinak Krall 183. V příčině opravy na základě rejstříku sr. níže ad 8.

[66]) Czel. 519 (směnka splatná 25./4., protest učiněn 23./4., nedopatření leželo tedy na bíledni). NSO. 1, 43; 18, 209. Sr. též níže ad *d*.

[67]) V této příčině platí totéž jako u směnky (čl. 4 ad 3, 5, 7, 96 ad 3, 5). Označení protestanta slovy: »poslední indossatář« nebo podobně by nedostačilo, třeba jméno jeho vycházelo z opisu směnky. Požadavky čl. 88 ad 1 a ad 2 stojí vedle sebe. Praxe různě Sr. NSO. 10, 107; 12, 243; 14, 161; 17, 54; 18, 422.

[68]) Je-li uveden pouze zmocněnec, nikoliv protestant sám, není protest platným. Sr. shora ad 4.

[69]) Dostačí datum protestu: »V Plzni, dne 12. března 1906«.

[70]) Sporno. Že udání místnosti vůbec třeba není, nýbrž že se až do důkazu opaku správnost její předpokládá, tvrdí zejména Lehmann 509, Staub 88 § 43, 47; 91 § 17, Bernstein 384, 392, kdežto Grünhut II, 63, p. 43 vyslovuje mínění v textu uvedené. Pro ně dlužno uvésti, že sice čl. 88 ad 4 uvádí pouze slovo »Ort«, avšak čl. 91 téhož slova užívá ve významu obojím a že správnost místnosti jest věcnou podmínkou platnosti protestu. Sr. též NSO. 1, 144.

ad 6, *A, b ee*), odpadá udání místnosti, pokud osvědčena jest přítomnost a totožnost presentatova, po případě zmocnění přítomného jeho zástupce.[71])

Nebyl-li protestat v místnosti nalezen, obmezuje se protest na osvědčení této okolnosti; nebyla-li vůbec místnost nalezena, nutno osvědčiti bezvýslednost poptávky u místní policie (čl. 91, 2. a 3. věta, protest místní a do větru, sr. shora ad *C*, a ad *A, b, dd*).[72])

K sepsání listiny samé se předpis čl. 91 nevztahuje, nýbrž pouze k jednání protestnímu; listina vyhotovuje se pravidlem v úřední místnosti úředníkově.

Pokud se doby týče, třeba osvědčiti kalendářní den, měsíc a rok protestního jednání.[73])

Hodinu protestu netřeba osvědčiti (sr. čl. 88 ad 4), třeba byla pro místo protestu předepsána,[74]) důkaz však, že hodina byla nesprávna, je přípustný. Poněvač se svolením protestatovým jest učinění protestu přípustno v každou hodinu (sr. shora ad 6, *B, b*), třeba jest v případě, že byl protest učiněn mimo hodiny předepsané, osvědčiti přítomnost a totožnost protestatovu, po případě zmocnění přítomného jeho zástupce; svolení, jež jest nutné, se předpokládá, není-li zjištěno ohražení.[75])

Listina protestní musí býti úplně sepsána během lhůty presentační, pokud tato jest stanovena (sr. shora ad 6, *B, a*),[76]) nikoliv však v hodinách pro protestní jednání předepsaných.[77])

c) Vyzvání, jež úředník protestatovi učinil, jeho odpověď anebo poznamenání, že odpovědi nedal anebo nemohl býti nalezen (čl. 88 ad 3).[78])

[71]) Jinak by byl protest neplatný. Sr. NSO. 14, 160; 17, 59; 18, 327. Důkaz, že se ohražení vskutku stalo, je však přípustným.

[72]) Neobsahuje-li protest osvědčení učiněné poptávky, je neplatný, třeba se ve skutečnosti poptávka stala, tím více pak spolehl-li se úředník pouze na svoji soukromou vědomost, třeba se skutečností souhlasící. Sr. Krall 184, NSO. 25, 211.

[73]) Osvědčení doby jiným způsobem nedostačí. V každém případě dostačí však datum protestu. Obsahuje-li protest dvě různá udání doby, je neplatný, leč by běželo o zřejmé nedopatření.

[74]) NŘS. 14, 149.

[75]) NSO. 17, 55. Důkaz, že se ohražení vskutku stalo, je však přípustným.

[76]) Jinak Thöl 326. Duplikát z rejstříku (čl. 90) lze ovšem žádati kdykoliv. NSO. 7, 184; 8, 91. Pouhé poznamenání protestu (Notieren) není dle rak. práva platné.

[77]) NSO. 23, 412.

[78]) T. zv. protestní formule: že byl následkem odepření učiněn protest, není zapotřebí, ale často se jí užívá.

Byl-li protestat anebo jeho plnomocník[79]) nalezen, třeba okolnost tuto (osobu fysickou, sr. shora ad 6, *C, a*)[80]) osvědčiti. Jakým způsobem zjistil úředník totožnost osoby, netřeba uvésti, pokud toho výjimečně zapotřebí není z důvodu, že protest učiněn byl mimo předepsanou místnost a hodinu.[81]) — V tomto — pravidelném — případě dlužno osvědčiti ve stručné formě[82]) obsah příslušného vyzvání a zápornou odpověď protestatovu, po případě odepření odpovědi.[83]) Protestatem uvedený důvod odepření netřeba osvědčiti[84]) (sr. shora ad 6, *C, b*).

Nebyl-li protestat nalezen anebo (stávající) místnost byla dokonce nalezena uzavřena, nutno pouze tuto okolnost osvědčiti,[85]) nikoliv způsob, jakým byla zjištěna[86]) (protest místní, sr. shora ad 6, *C, a*). Zdali byla nalezena osoba jiná a jakou dala odpověď, je lhostejno a netřeba osvědčiti.[87]) Nebyla-li vůbec obchodní místnost protestatova, po případě byt jeho nalezen, třeba osvědčiti, že se stala bezvýsledně poptávka u policie (čl. 91, protest do větru, sr. shora 6, *A, b, dd*).

d) Doslovný opis směnky nebo kopie se všemi na ní se nalézajícími indossamenty a poznámkami (čl. 88 ad 1).

Zapotřebí jest tedy úplného, doslovného opisu základní směnky a všech dalších směnečných prohlášení se všemi dodatky, zkrátka celého směnečnoprávní význam majícího obsahu směnky.[88]) Neboť účelem opisu toho jest zjistit totožnost směnky protestované.[89]) Rozumí se (viz shora ad 7), že pouhá zjevná nedopatření jsou bezvýznamná, jakož vůbec nesluší příliš přísně posuzovati nesrov-

[79]) Nalezen li plnomocník, třeba pouze osvědčiti tuto okolnost, nikoliv nepřítomnost protestatovu, neboť plnomocník jej úplně nahražuje (Prot. 149. NSO. 10, 108; 14, 162; 18, 327); plnomocníkovo jméno uvésti potřebí není. NŘS. 24, 86.

[80]) Protest, jenž by obsahoval na př. pouze pojmenování právnické osoby nebo firmy akciové společnosti, byl by neplatným (NSO. 14, 162; 15, 208; sr. 10, 108).

[81]) NSO. 17, 59.

[82]) Třeba v nepřímé řeči.

[83]) Nikoliv presentaci. Sr. shora ad 6, *C, b*. Jinak Staub 88 § 32.

[84]) Jinak Staub 88 § 31, Bernstein 384.

[85]) NŘS. 2, 23; 14, 146; 23, 122. Že se nepřihlásil ani plnomocník, netřeba osvědčiti, neboť po něm nemusí úředník pátrati.

[86]) Důkaz opaku jest vždy přípustný, však nikoliv o tom, že protestat nebyl nepřítomen, nýbrž pouze o tom, že dle okolností neměl za nepřítomného býti pokládán, NSO. 14, 262.

[87]) Na př. sluha. Možno však tímto způsobem (že byl v místnosti nalezen pouze sluha) osvědčiti nepřímo nepřítomnost protestatovu.

[88]) Pouhé poznámky na okraji k němu nenáležejí.

[89]) NSO. 14, 40; 18, 349.

nalosti náhodné, pochybností v příčině totožnosti směnky nedopouštějící.[90])

Vztahuje-li se protest k více směnkám, musí obsahovati úplný opis všech.[91])

Protest může přirozeně obsahovati jen opis obsahu směnky, jak v čas protestu stával. Poněvač však změny obsahu po protestu nejsou vyloučeny (sr. čl. 13, 16, 36, 55), jest přípustný důkaz, že odchylky jsou změnami po protestu nastalými.[92])

Na kterém místě protestu nalézá se opis směnky je lhostejno, předpokládaje, že jeví se jako jeho součást, opatřená podpisem a pečetí úředníka.[93])

e) Podpis a pečeť protest vykonávajícího úředníka (čl. 88 ad 6).[94]) Obojí musí býti přičiněno během lhůty protestní (sr. shora ad *b*). Podpisu protestatova třeba není.[95])

f) Nehledě k dosud uvedeným náležitostem protestní listiny, jež se bezprostředně pojí k pojmu protestu jakožto osvědčení bezvýsledného vyzvání, stanoví zákon (čl. 58, 62, 64), že se také nabídnutí a poskytnutí intervence (čestného akceptu a čestného zaplacení) má protestem osvědčiti, a čl. 88 ad 5 předpisuje v tomto případě podotknutí (Erwähnung), kým, za koho a jakým způsobem intervence nabídnuta a poskytnuta byla. Může se tak státi v protestu původním nebo v dodatku k němu (Anhang, sr. čl. 58, 62, 89) anebo i v protestní listině samostatné,[96]) jež se však přes to vždy k předchozímu původnímu protestu připojuje — t. zv. protest honorační čili intervenční (Honorations-, Interventionsprotest).

[90]) NSO. 1, 143; 14, 40; 14, 163; 18, 209 (Bernstein 378). Pokud ovšem byl by vynechán anebo odchylně uveden významný obsah směnky základní, indo sament, domicil, podpůrná adressa, doložky atd., byl by protest neplatným. Sr. NSO. 8, 88; 17, 298; 17, 348. Nejv. soud rozh. v Not. Ztg. 1902, 33 připustil platnost protestu, kde jméno akceptantovo v opisu neznělo sice stejně, o totožnosti však nebylo pochybností.

[91]) Jinak Thöl 313; Lehmann 515, Canstein 334, p. 26.

[92]) NSO. 3, 98; 18, 349.

[93]) NSO. 23, 64.

[94]) NSO. 10, 110.

[95]) Prot. 148. Státní smlouva mezi Rak.-Uherskem a Německem z 25./2. 1880 ustanovuje v čl. 2, že směnečné protesty opatřené podpisem notářů a soudních úředníků a úřední pečetí žádného dalšího ověření nevyžadují.

[96]) Prvý případ nastane, když se presentace k čestnému akceptu nebo čestnému zaplacení během protestního jednání proti původnímu protestatovi učiněná setkala s odepřením, druhý případ nastane, když se presentace nesetkala s výslovným odepřením, avšak ani s výsledkem (na př. presentant žádal předložení původního protestu, sr. čl. 63), tudíž bylo zapotřebí nové presentace.

Zde není sice řeči o protestu v pravém smyslu slova, avšak intervence sama o sobě předpokládá předchozí protest pro odepření akceptu poskytnutí jistoty nebo zaplacení (čl. 56, 29, 98 ad 4, 62, 63, 98 ad 7), a zákonem předepsané osvědčení, třeba opomenutí jeho nemělo za následek neplatnost ani původního protestu ani intervence, jest přece velice důležito, zajišťujíc právní účinky intervence — hlavně v zájmu intervenienta samého — listinou veřejnou.[97])

8. Rejstřík protestní.

Notáři a soudní úředníci jsou povinni zanášeti učiněné protesty podle pořadí časového celým obsahem do zvláštního rejstříku (čl. 90).[98]) Zápis v rejstřík má se státi v téže době jako vyhotovení protestní listiny (sr. shora ad 7, *b*). Strany mohou v rejstřík nahlédnouti a z něho opisy a — zejména při případné ztrátě protestu — duplikáty sobě vyžádati.[99])

Poměr protestní listiny k zápisu její v rejstřík jest následující: Protestní listina musí býti předkem vyhotovena, pak teprve dlužno ji jejím obsahem zanésti v rejstřík. Proto také jest oprava listiny z rejstříku vyloučena. Naopak jest oprava zápisu v rejstřík přímo nutnou, stalo-li se při něm nedopatření anebo stala-li se přípustná oprava listiny samé. Jinak jest zápis v rejstřík listinou veřejnou stejně jako listina protestní.[100])

Útraty protestu nese předkem protestant. Nárok na náhradu jich proti směn. dlužníkovi jest následkem prodlení[101]) a obme-

[97]) Při čestném akceptu jest důležito zjistiti honorata (sr. čl. 61); při čestném zaplacení jest důležito zjistiti, zaplatil-li na př. podpůrný adressat ku cti postižního dlužníka různého od adressanta, anebo čestný akceptant ku cti postižního dlužníka různého od honorata, k jehož cti byl akceptoval, mimo to pak zejména zaplatil-li jako čestný plátce trassat, postižní dlužník nebo domiciliat. Avšak čestné zaplacení může býti prokázáno také kvitancí na směnce nebo návratním účtu. Sr. Staub 62 § 3, 63 § 3, 6, Bernstein 237, 239, 248. Grünhut II., 474 pokládá zde protest vůbec za nutný, NSO. 5, 127; 12, 48 v příčině domiciliata.

[98]) V příčině protestů soudním úředníkem učiněných jsou to dle § 223 s. o. souborné spisy.

[99]) NSO. 23, 410. Opomenul-li úředník protest v rejstřík zanésti, není proto protest neplatný, avšak v případě potřeby duplikátu jest úředník zodpovědným.

[100]) Nikoliv pouhým opisem. Jinak nebylo by možné vydání duplikátu se stejnou právní mocí. V příčině sporu, zdali je listina anebo zápis originalem, sr. Thöl 310, Staub 87 § 8, Bernstein 387, Lehmann 518, Goldschmidt, Grundriss 275, Czel. 533, jinak Wächter, Arch. VII., 233, 329 (že pouze rejstřík obsahuje originál), sr. též Grünhut II., 76, NSO. 7, 190; 8, 88; 10, 110.

[101]) NSO. 5, 104. V případě prodlení přísluší nárok na náhradu i tehdáž, když učinění protestu nebylo k zachování směnečných práv nutným.

zuje se na útraty účelné (sr. na př. čl. 89). Prominutí protestu nechrání podle ustanovení zákona proti náhradě útrat jeho (čl. 42).

Cizí práva. Co do úředních osob protest vykonávajících mají odchylná ustanovení Anglie a Belgie; v Britanii může v nedostatku notáře učiniti protest též každý svéprávný občan, jenž je hlavou rodiny, s dvěma svědky; v Hollandsku třeba je svědků; v Belgii, Italii a Rumunsku dostačí za jistých okolností soukromé písemné prohlášení protestatovo. V Německu obstarává poštovní úřad presentaci i odevzdání směnky úředníku k protestu. V zemích francouzského práva děje se sice presentace k placení, připadá-li den splatnosti na neděli nebo svátek, již v předcházející všední den, avšak protest lze učiniti teprve v následující den všední. Odchylná ustanovení v případě nenalezení protestata v místnosti mají Portugalsko, Španělsko, v případě nenalezení v místě Belgie, Britanie, Francie, Italie, Rumunsko, rovněž v příčině udání místa v protestu. Udání hodiny třeba jest v Portugalsku. Podpis protestata třeba žádati ve Francii, Hollandsku, Portugalsku a Španělsku. V příčině rejstříku, zejména otázky, obsahuje-li originál anebo opis, vykazují různá ustanovení jednak Italie, Portugalsko, Rumunsko, jednak Francie, Hollandsko a Španělsko.[102])

SEMINÁRNÍ KNIHOVNA Judicial. oddělení

[102]) V nejnovější době jeví se proud směřující k reformě směnečného protestu, hlavně se zřetelem k jeho poměrné složitosti a nákladnosti; zejména navrhuje se, aby byl svěřen poštovním úřadům (rak. poštovní úřady obstarávají sice presentaci směnek k placení v žádaný den — poštovní příkaz — a vyrozumívají zasílatele o bezvýslednosti presentace, neručí však ani za včasnost presentace, ani nechrání dále zájmy majitelovy, sr. pošt. a tel. věst. 1882 (355), 1883 (415, 617), 1886 (255, 553), 1888 (291), 1892 (254, 296), 1898 (659). Původní protest vytvořila zajisté doba jednak nevalné právní bezpečnosti (sr. Grünhut I., 169), jednak k formalitám náchylná, avšak dlužno také uznati, že moderní zákonodárství snažilo se zbytečné přívěsky odstraniti. Další zjednodušení a tím i zlevnění jest jistě možné a žádoucí, co do věci samé však třeba vždy míti na mysli, že formalism protestu stojí v úzkém svazku se zásadami našeho směnečného práva samého. Sr. Stranz: Ein Protest gegen den Wechselprotest, 1903, Exner: Wechsel- und Wechselprotest, 1904, Adler 34. Sr. též § 16 rak. osn. chek. zák.